



ἀ ἀρχίσω, λοιπόν, νὰ ἐπαινῶ πρῶτον ἐκεῖνο τὸ ὁποῖο ἀπὸ ὅλους γίνεται ἀντιληπτόν, ὅταν σὲ ἴδουν, δηλαδὴ τὸ κάλλος καὶ τὴν λάμψιν τούτου, ἐξ αἰτίας τοῦ ὁποίου καὶ τὸ σῶμα καὶ ὅλα τὰ μέρη αὐτοῦ φαίνονται λαμπρά.

Ποίαν δὲ εἰκόνα νὰ φέρω ἀρμόζουσιν εἰς τὸ κάλλος, δὲν εὐρίσκω, ἀλλὰ ἔρχεται εἰς τὸν νοῦν μου νὰ παρακαλέσω ὅλους ὅσοι θὰ ἀναγνώσουν τὸν λόγον τοῦτον, νὰ ἔλθουν νὰ σὲ ἴδουν, διὰ νὰ τύχῃ συγγνώμης διότι δὲν εὐρίσκω τίποτε πρὸς τὸ ὁποῖο νὰ παραβάλλω τὴν ὠραιότητά σου.

Διότι μὲ τί ἤθελέ τις ἐκ τῶν θνητῶν νὰ παρομοιάσῃ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖο εἰς τοὺς ἰδόντας αὐτὸ ἐμβάλλει ἀθάνατον φλόγα, ἀπορροφᾷ τὰ βλέμματα μας διὰ τῆς παρουσίας του καὶ ὅταν ἐξαφανίζεται ζῇ ἀκόμη εἰς τὴν σκέψιν μας, συντελεῖ νὰ λάμπῃ στὸ ἀνθρώπινον σῶμα μία ἀντανάκλασις τοῦ θείου, εἶναι πάντοτε ἀνθηρὸν κατὰ τὴν παρουσιάσιν του καὶ δὲν δύναται δὲ νὰ κατηγορηθῇ εὐκόλως;

Τόσον δὲ ἀπεμάκρυνε τὰς βλάβας ὁποιοσδήποτε ἐκ τῶν Θεῶν ἦτο ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἐπρονόησε διὰ τὴν ὕψιν σου, ὥστε νὰ μὴ κάμῃ τίποτα ἄξιόμορφος, τὰ δὲ πλείονα νὰ καταστήσῃ τοιαῦτα ὥστε νὰ τὰ θαυμάζουν ὅλοι.

Εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς δὲ ἐπέδειξε τὴν εὐνοίαν τὴν ὁποία εἶχε πρὸς σὲ ὁ Θεός. Διὰ τῶν χαρακτηριστικῶν τῆς ὕψους παρουσίας σου τὸν θαυμάσιον χαρακτήρα σου σὲ παρουσίασε πρᾶον καὶ φιλάνθρωπον εἰς ἐκείνους ποὺ σὲ βλέπουν, μεγαλοπρεπῆ καὶ σεβαστὸν εἰς τοὺς συναναστρεφόμενους σε, ἀνδρεῖον δὲ καὶ σώφρονα εἰς ὅλους...

Νομίζων, ὅμως, ὅτι καμμιὰ ὠφέλεια δὲν προέρχεται ἀπὸ τὸ νὰ ἐπιθυμῇ τις τὰ ὠραιότερα πράγματα, ἐὰν ἡ ψυχὴ δὲν εἶναι ὠπλισμένη μὲ χρηστότητα, τὴν μὲν φιλοπονία ἀμέσως εἰς τὰς ἀσκήσεις ἐπιδείξας, οὐδὲ εἰς τὰ ἔργα ἐψεύσθης, τὴν ὑπόλοιπον δὲ τοῦ πνεύματός σου λαμπρότητα καὶ τὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς σου εἰς τοὺς ἀγῶνας κατ' ἐξοχὴν ἐπέδειξας.

Καίτοι ἔχω πολλὰ ἀκόμη νὰ λέγω πρὸς ἔπαινό σου νομίζω ὅτι ἐδῶ πρέπει νὰ τελειώσω τοῦτον, φοβούμενος μήπως φανοῦν οἱ ὑπ' ἐμοῦ λεγόμενοι διὰ σὲ ἐπαινετικοὶ λόγοι ἀνώτεροι τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. **Εὐτύχει!**

Ξενοφώντας "ΕΡΩΤΙΚΟΣ"



# 'Ιδεο-Θέατρον

## ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

ΦΘΙΝΟΠΩΡΙΝΗ ΙΕΡΗΜΕΡΙΑ 1998

ΤΕΥΧΟΣ 2 ΔΡΧ. 1.000

**Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ** ἡ ὁποία ἔχει βάρβαρα κακοποίηθῃ καὶ ὑποβιβασθῇ ἀπὸ ἐπιπόλαιους, ἰδιαίτερα ξένους ἐρμηνευτὲς τῆς, ἀποτελεῖ τὴν συμβολικὴ Θεολογία τῶν Ἀρχαίων Μυστηρίων καὶ ἀποκαλύπτει, διὰ τῶν συμβόλων καὶ τῶν ἀλληγοριῶν τῆς, ἀναλλοίωτες ἀλήθειες καὶ νόμους φυσικοὺς καὶ πνευματικοὺς.

Ἐκεῖνο ποὺ εἶναι στὴν κυριολεξία τοῦ ἀνόντου, εἶναι ὁ ἰσχυρισμὸς τοὺς ὅτι ἡ ἀρχαία θρησκεία εἶναι εἰδωλολατρική, ἀγνοῶντας ὅτι αὐτὴ ὑπῆρξε πίστις ὅχι μόνον τῶν ἀπλοϊκῶν ἀνθρώπων ἀλλὰ καὶ ὅλων τῶν μεγάλων σοφῶν καὶ φιλοσόφων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

Ἡ ἀρχαία λατρεία δὲν ἦταν εἰδωλολατρική, ἀλλὰ ἰδεολατρική, πνευματόδοξη καὶ φυσιολατρική, ἔχουσα ἀφιερωμένο ἰδιαίτερο βωμὸ εἰς "τὸν Ἀγνώστου Θεόν", τὸν ἀπρόσωπο Καθολικὸν Λόγον ἢ ἄλλως τὸν Θεὸ δημιουργὸ τῆς Θείας Φύσεως, τῶν ὁρατῶν καὶ ἀορατῶν μέσα σ' αὐτήν.

Τὸ Δωδεκάθεον ἀποτελεῖ τὴν κατάστασιν ἐκείνη τῆς τάξεως ἡ ὁποία διεμορφώθη μετὰ τὴν Τιτανομαχίαν, μετὰ τῶν πρώτων θεοποιήσεων, εἰς τὸν πνευματικὸν κόσμον ὠρίμων ψυχῶν, ποὺ συνεκρότησαν τὴν κυριαρχία του, ἐπὶ τοῦ πνευματικοῦ Ὀλύμπου, μετὰ τὴν συντριβὴ τῶν ἀρνητικῶν δυνάμεων καὶ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς Θείας τάξεως καὶ Ἀρμονίας, στὴν ἐξέλιξιν τῆς καθόλου Φύσεως, τὴν ὁποία οἱ ἀρχαῖοι πρόγονοί μας ἀποκαλοῦσαν Θεία Μητέρα.

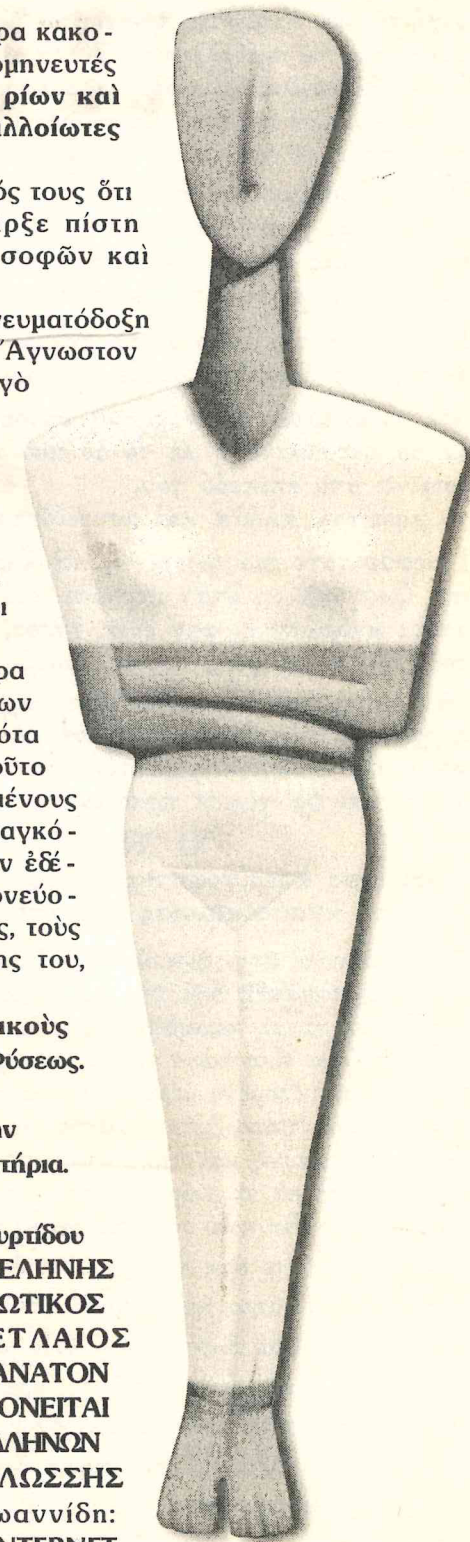
Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸν ἔχουν τοποθετήσῃ στὰ Μυσταγωγικά του κέντρα τὴν κυριαρχίαν τοῦ Δωδεκαθέου, στοὺς ἀναλόγους κύκλους τῶν ζωδίων καὶ τῶν ἀστερισμῶν, μὲ τὴν ἀνάλογον ιδιότητα καὶ τὰ φυσικὰ γεγονότα τῶν μηνιαίων μεταβολῶν, ἀποκαλῶντας τοὺς θεοὺς Φοῖβους, ὅπως τοῦτο ἀναπαρίσταται σὲ ἀρχαίους ναοὺς καὶ ἀπεικονίζαν τοὺς ἐκδηλουμένους κόσμους, ὑποδεικνύοντας τὴν ἐναρμόνισή τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸν παγκόσμιον ρυθμὸν, τὴν κοσμικὴν τάξιν καὶ θεία νομοτέλεια. Στὴν ἀρχαιότητα δὲν ἐδέχοντο πρὸς μύσην τοὺς μητραλοῖες (τοὺς τὴν Μητέρα τύποντας ἢ φονεύοντας) ἡ ὁποία δὲν εἶναι ἄλλη ἀπὸ τὴν Θεία Φύσιν καὶ τοὺς νόμους τῆς, τοὺς ὁποίους ἡ ἄφρων ἐπέμβαση τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς ψευδο-ἐπιστήμης του, καθημερινῶς κακοποιεῖ, παραβιάζοντας τὴν θεία νομοτέλειά της.

Τὰ ἀρχαῖα Μυστήρια, δίδασκαν καὶ ἀπεκάλυπταν νόμους φυσικοὺς καὶ πνευματικούς, τῶν κραταιῶν καὶ ἐνδόξων δυνάμεων τῆς Θείας Φύσεως.

Ἦσαν σκηνώματα γνωσιολογικὰ τῶν **ΝΟΜΩΝ**.

Οἱ δὲ Μυσταγωγοὶ καὶ Ἱεροφάντες ἐχειρίζοντο τὴν γνώσιν αὐτὴν τῆς Ὑψηλῆς Τέχνης καὶ τοῦτο μετέδιδαν στοὺς μυστούμενους στὰ Μυστήρια.

Ἄννας Κελεσίδου: ΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ τοῦ Κ. Κουρτίδου  
Ἀλτάνη: ΠΡΟΘΑΛΑΜΟΣ ΤΩΝ ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ Αἱ ΤΡΕΙΣ ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΣΕΛΗΝΗΣ  
Πυθαγόρου ΧΡΥΣΑ ΕΠΗ \* Ζώσιμου ΑΛΛΗΓΟΡΙΕΣ \* Ξενοφώντος ΕΡΩΤΙΚΟΣ  
Κ. Παλαμᾶ: Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΗΣ ΚΟΡΗΣ \* Ἀθ. Πουρναρόπουλου: ΕΧΕΤΛΑΙΟΣ  
Πλάτωνος (Ἀφιέρωμα Β - Φαίδων) ΠΟΥ ΠΗΓΑΙΝΕΙ Η ΨΥΧΗ ΜΕΤΑ ΘΑΝΑΤΟΝ  
Τζ. Πισσοῦλη: Ο ΝΑΟΣ ΠΟΥ ΠΕΡΙΣΤΡΕΦΕΤΑΙ ΚΑΙ Ο ΝΑΟΣ ΠΟΥ ΔΟΝΕΙΤΑΙ  
Παν. Ἀναγνώστου: ΑΙ ΠΕΡΙ ΑΚΡΕΟΦΑΓΙΑΣ ΔΟΞΑΣΙΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ  
Χαρ. Σπυρίδου: Η ΜΟΥΣΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ  
Ἰ. Δάκογλου: Ο ΜΥΣΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΞ ΤΟΥ ΠΥΘΑΓΟΡΟΥ \* Τ. Ἰωαννίδου:  
ΣΥΜΒΟΛΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ \* Ἰ. Θεοδωράτου: Η ΕΛΛΑΣ ΣΤΟ INTERNET





# ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΟΝ ΗΛΙΟ

Ο μιμητισμός είναι ένας φυσικός νόμος, που δεν μπορεί κανείς να τον αρνηθῇ και ὁ ἴδιος ὁ ἄνθρωπος δὲν ξεφεύγει ἀπ' αὐτόν. Ἄν κατοική σὲ ἀκάθαρτους καὶ σκοτεινοὺς χώρους, κι αὐτὸς ἐπίσης θὰ γίνῃ, λίγο-λίγο, στὶς σκέψεις του καὶ στὰ συναισθήματά του λυπημένος, κατσοφιασμένος, ἀπαισιόδοξος. Δὲν εἶναι τὸ σῶμα του βέβαια, ἀλλὰ ἡ ψυχὴ του ποὺ ἐξισώνεται: προκαλεῖται ἓνα εἶδος ὁσμώσεως, διεισδύσεως τοῦ περιβάλλοντος. Ἀλλὰ σὲ ἓναν ἄλλο χῶρο, γεμάτο λουλούδια, πρασινάδα καὶ ρυάκια, ποιητές, ζωγράφοι καὶ μουσικοὶ ποὺ ἐμφανίζονται, γιατί ἐπηρεάζονται ἀπὸ τὴν γοητεία, τὸ φῶς καὶ τὰ χρώματα.

Όταν κοιτάμε τὸν ἥλιο, ἀκόμα καὶ χωρὶς νὰ τὸ ξέρουμε, ἡ ψυχὴ μας παίρνει τὸ σχῆμα τοῦ ἡλίου: γίνεται μία σφαῖρα πύρινη καὶ φωτεινὴ.

Κοιτώντας τὸν ἥλιο κατὰ τὴν ἀνατολή, ὅλη μας ἡ ὑπαρξὴ ἀρχίζει νὰ τοῦ μοιάζῃ.

Μὲ τὸ βλέμμα, ὁ ἄνθρωπος συνδέεται μὲ τὸ ἀντιτίμενο ἢ μὲ τὸ ὄν ποὺ κοιτάζει, μπαίνει στὸ ἐπίπεδό του, τὸ μιμεῖται, ἀκόμα καὶ ἀσυνείδητα.

Γίνεσθε τότε πιὸ φωτεινοί, πιὸ ζεστοί, πιὸ ζωογόνοι κι ὅταν περνᾶτε ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους, σὰν ἓνας ἥλιος, τοὺς δίνετε τὸ φῶς, ζέστη, ζωή.

Ἄν ἐπὶ χρόνια ἐξακολουθῆτε νὰ πηγαίνετε συνειδητὰ πρὸς τὸν ἥλιο, αὐτὸς ὁ νόμος θὰ ἐκδηλωθῇ μὲ μία πραγματικὴ δύναμη, καὶ θὰ γίνετε πραγματικὰ ἓνας ἥλιος.

Ὁ ἥλιος εἶναι ἓνας ἀπερίγραφτος κόσμος κατοικημένος ἀπὸ ἀγαθοδαίμονες καὶ ἀπὸ θεότητες.

Γιὰ νὰ πάτε στὴν ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου, πρέπει ἤδη νὰ ἔχετε προετοιμασθῇ ἀπὸ τὴν προηγούμενὴ μέρα, νὰ μὴ φᾶτε πολὺ, νὰ μὴ κοιμηθῆτε πολὺ ἀργά, νὰ μὴ κάνετε τίποτα ποὺ νὰ εἶναι ἱκανὸ νὰ σᾶς ἀπασχολήσῃ ἢ νὰ σᾶς βασανίσῃ τὴν ἐπομένη μέρα, ἀλλὰ νὰ τὰ τακτοποιήσετε ὅλα μὲ τέτοιο τρόπο, ὥστε νὰ εἰσθε ἐλεύθεροι τὸ πρωῒ, μὲ τὴν σκέψῃ διαυγὴ καὶ τὴν καρδιὰ σὲ εἰρήνῃ, χωρὶς νὰ ἔχετε τίποτα γιὰ νὰ ρυθμίσετε, νὰ λυπηθῆτε ἢ νὰ διορθώσετε. Αὐτὸ εἶναι πολὺ σημαντικὸ γιὰ νὰ πάτε στὸν ΗΛΙΟ!

Νὰ προβληθῆτε πρὸς τὸν ἥλιο, νὰ τὸν φαντασθῆτε σὰν ἓναν θαυμάσιο κόσμο, κατοικημένο ἀπὸ τὰ πιὸ τέλεια ὄντα, ὄντα ἀπόλυτα φωτεινά, ποὺ ζοῦν μέσα στὴν ὑψίστη νοημοσύνη, μέσα στὴν ἀπόλυτὴ ἀγάπη, μέσα στὴν ἀπόλυτὴ ἀγνότητα καὶ νὰ σκεφθῆτε ὅτι ἐκεῖ ἐπάνω βασιλεύουν μία τάξη, μία καλλιέργεια, ἓνας πολιτισμὸς ποὺ ξεπερνοῦν κάθε φαντασία.

Κοιτώντας τὸν ἥλιο νὰ ἀνατέλλῃ, θὰ περιμένετε νὰ φανῇ ἡ πρώτη ἀκτῖνα καὶ μὲ πόθο θὰ προφέρετε μέσα σας αὐτὰ τὰ λόγια:

Ὅπως αὐτὸς ὁ ἥλιος ἀνατέλλει στὸν κόσμο, ἔτσι ὁ ἥλιος τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἀθανασίας, τῆς αἰωνιότητος καὶ τῆς ἀλήθειας νὰ ἀνατελῇ μέσα στὸ πνεῦμα μου!

Ὅπως αὐτὸς ὁ ἥλιος ἀνατέλλει πάνω ἀπὸ τὸν κόσμο, ἔτσι ὁ ἥλιος τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἀπεραντοσύνης νὰ ἀνατελῇ μέσα στὴν ψυχὴ μου!

Ὅπως αὐτὸς ὁ ἥλιος ἀνατέλλει πάνω ἀπὸ τὸν κόσμο, ἔτσι ὁ ἥλιος τῆς νοημοσύνης, τοῦ φωτὸς καὶ τῆς σοφίας νὰ ἀνατελῇ στὴν νοημοσύνη μου!

Ὅπως αὐτὸς ὁ ἥλιος ἀνατέλλει πάνω ἀπὸ τὸν κόσμο, ἔτσι ὁ ἥλιος τῆς καλωσύνης, τῆς χαρᾶς, τῆς εὐτυχίας, καὶ τῆς ἀγνότητος νὰ ἀνατελῇ στὴν καρδιά μου!

Ὅπως αὐτὸς ὁ ἥλιος, φωτεινός, ἀκτινοβόλος, ἀνατέλλει πάνω ἀπὸ τὸν κόσμο, ἔτσι ὁ ἥλιος τῆς ἰσχύος καὶ τῆς ἐνεργείας νὰ ἀνατελῇ στὴν θέλησή μου!

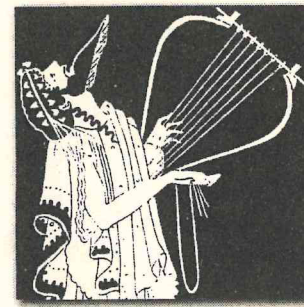
Καὶ ὅπως αὐτὸς ὁ φωτεινός, ὁ ἀκτινοβόλος, ὁ ζωντανός ἥλιος ἀνατέλλει πάνω ἀπὸ τὸν κόσμο, ἔτσι ὁ ἥλιος τῆς υγιείας, καὶ τῆς ζωτικότητος νὰ ἀνατελῇ σ' ὁλόκληρο τὸ σῶμα μου!

Γένοιτο. Γιὰ τὴν βασιλεία τοῦ Ἀπολλωνίου Φωτὸς καὶ τὴν δικαιοσύνη του. Γένοιτο.

Κάθε πρωῒ, ὅταν ἔρχεστε στὴν ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου, νὰ σκέφτεστε ὅτι, ἐνωμένοι μὲ τὸν ἥλιο, ἐνώνεστε μὲ τὸ Πνεῦμα τοῦ ἡλίου, τὸ Πνεῦμα τοῦ ἡλίου ποὺ εἶναι τὸ Πνεῦμα τοῦ Ἀπόλλωνος, μία ἐκπόρευση τοῦ ἴδιου τοῦ Θεοῦ.

Τὸ νὰ ἐκτίθεσθε σωματικὰ στὸν ἥλιο δὲν ἀρκεῖ. Γιὰ νὰ λάβετε ἀληθινὰ τὸ φῶς, τὴν ζωὴ καὶ τὴν ζέστη τοῦ ἡλίου, πρέπει τὸ πνεῦμα σας νὰ ἐκτεθῇ στὸν ἥλιο, νὰ ἐνωθῇ μαζί του, νὰ διεισδύσῃ μέσα σ' αὐτόν. Βυθίζεσθε σ' ἓναν ἄλλο κόσμο καὶ ἐκεῖ λαμβάνετε τὴν γνώση, τὴν φώτιση.

Ὁ Πυθαγόρειος Διδάσκαλος Σπυρίδων Νάγος λέει ὅτι ἡ γήινη ζωὴ ζῇ καὶ ἐξελίσσεται διὰ τοῦ φωτὸς τοῦ Οὐρανοῦ. Ὁ ἥλιος εἶναι Πατὴρ τῆς γήινης ζωῆς. Ἀλλὰ ἐνδότερον τοῦ ἡλίου τοῦ ὁποῖου βλέπουν οἱ αἰσθήσεις μας, ὑπάρχουν θεϊότεροι νόμοι κατεργαζόμενοι Θεϊότερον Φῶς. Αὐτοῦ τοῦ Φωτὸς Κύριος εἶναι ὁ Πατὴρ τοῦ Πνεύματος, τοῦ Πνεύματος τὸ ὁποῖον ἀπέβαλε τὸ Γήινο σκότος. Τὸ πνεῦμα τὸ ὁποῖον φέρει γήινο σκότος ἔχει πατέρα τὸν ἐξωτερικὸν ἥλιον, δηλαδή τὸ φῶς τὸ ὁποῖον ἐκπηγάξει ἀπὸ τὰς χαμηλοτέρας οὐσίας τοῦ σώματος τοῦ ἡλίου. Ἐκεῖνο ὅμως τὸ ὁποῖον ἀπέβαλε τὸ γήινο σκότος, ἔχει πατέρα αὐτοῦ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου καὶ ἔχει σχέσιν πρὸς ὅλας τὰς πνευματικὰς ἐνεργείας τοῦ Οὐρανοῦ. Τοῦ φωτὸς αὐτοῦ τέκνα εἶναι οἱ Θεοί. Τοῦ φωτὸς αὐτοῦ τέκνον εἶναι καὶ ὁ Ἀπόλλων. Ὅπου τὸ φῶς αὐτὸ φθάνει καὶ προκαλεῖ ἐνεργείας, ἐκεῖ ἡ ζωὴ καθίσταται αἰωνία καὶ ἡ ψυχὴ, ἡ ὁποία τὴν ἐκδηλώνει, μετέχει τῆς ἀθανασίας.



## ΘΕΑΤΡΟΝ ΚΑΙ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ

Ὁ ἡθοποιὸς ὡς θεραπευτής

Εἶναι γνωστὴ σ' ὅλο τὸν κόσμο ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ θεάτρου στὶς σύγχρονες μεθόδους τῆς κλινικῆς ψυχολογίας. Οἱ

ἀσθενεῖς ποὺ ἔχουν ἐλαφρὰ ἢ καὶ βαρεῖα ψυχικὰ νοσήματα, συμμετέχουν ὄχι μόνο σὰν θεατὲς ἀλλὰ κυρίως ὡς ὑποκριτές. Τὸ θέατρο σὰν θεραπευτικὴ μέθοδος ἔχει πολυλαπλὲς ἐφαρμογές, σὲ παιδιὰ μὲ εἰδικὲς ἀνάγκες, σὲ φυλακὲς, στὴν ἐκπαίδευση κ.λπ. Ἡ ἐργασία ἐστιάζεται στὴν θεραπεία τῆς ψυχῆς ἢ καλλιτέρα τὴν ἀγωγή τῆς ψυχῆς διὰ τῆς μιμήσεως ἢ διὰ τῆς ἐκφράσεως τῶν ἀνθρωπίνων ἀλλὰ καὶ κοσμικῶν δυνάμεων ποὺ ἐνυπάρχουν μέσα μας.

Ἄς τοπολογίσουμε ὁμῶς τὸ θέμα μας στὴν Ἀρχαία Ἑλλάδα κι ἂς δοῦμε τόσο τὸ σημαῖνον ὅσο καὶ τὸ σημαίνον, τῆς σχέσεως Θεάτρου καὶ Θεραπευτικῆς. Κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη τρία (3) εἶναι τὰ βασικὰ ὁρμέμφυτα τοῦ ἀνθρώπου. Τῆς ἐπιβιώσεως, τῆς διαιωνίσεως τοῦ εἶδους καὶ τῆς μιμήσεως. Τὸ θέατρο, ὅπως καὶ ἡ ζωὴ, ἐκφράζεται διὰ τῆς μιμήσεως. Κι ὁ Προμηθεὺς στὸν Καῦκασο, ὁ Σωκράτης στὸ Κώνειο δὲν ἔχουν ἀνάγκη νὰ τοὺς λυπηθοῦμε ἀλλὰ νὰ τοὺς μιμηθοῦμε βιώνοντας ἔτσι τὴν ἐξοδὸ ἀπὸ τὸ ἐγὼ μας.

Τὸ θέατρο εἶναι ἓνας καθρέφτης μπροστὰ στὴν φύση, ὅπως λέει κι ὁ Σαίξπηρ!

Κατάγεται ὁμῶς ἀπὸ τὴν διάπυρρὴ ἐνδοχώρα τῶν Μυστηρίων ἀποτελώντας μάλιστα καὶ μερικὴ τοὺς ἐκδήλωσιν. Τὸ λεξικὸ τοῦ Σταματάκου μᾶς λέει ὅτι "θέατρον", εἶναι ὁ τόπος ποὺ κάποιος θεᾶται. Τί ὅμως θεᾶται; Ἐδῶ ἔχομε ἓνα σημαντικό παράδοξο. Τὸ θέατρο ποὺ εἶναι Διονυσιακὸ φαινόμενο, ἔχει Ἀπολλωνίον σημαίνον. Σημαίνει τὴν θέα τῶν τριῶν Κόσμων! (ὅπως εὐστοχα ἐπισημαίνει ὁ Ἀ. Ἀσημακόπουλος) Τοῦ Αἰσθητοῦ, τοῦ Λεπτοφυοῦς καὶ τοῦ Πυρίνου. Εἶναι τὸ Ὡραῖον, τὸ Ἀληθές καὶ τὸ Ἀγαθόν. Ἐχομε δηλαδή τὸν τρίποδα τοῦ Ἀπόλ-



λωνος, πατέρα τοῦ Ἀσκληπιοῦ. Εἶναι ἡ Δύναμη, τὸ Κάλλος καὶ ἡ Σοφία. Οἱ τρεῖς ἀντίστοιχα ἑλληνικοὶ ρυθμοί, Δωρικός, Κορινθιακὸς καὶ Ἰωνικός. Ποὺ καὶ στοὺς τρεῖς πρέπει νὰ στηρίζεται κάθε ἀνθρώπινο ἔργο καὶ ποὺ μεταφράζονται στὰ καθ' ἡμᾶς μὲ τὴν Ἐπιστήμη, τὴν Τέχνη καὶ τὴν Φιλοσοφία.

Πάμπολλοι οἱ σημαντικοὶ συσχετισμοὶ μὲ τὴν θέα τοῦ 3 ποὺ φθάνουν μέχρι τὸ ἴδιο τὸ Θεῖον. Τὸ ἴδιο λεξικὸ μᾶς λέει ὅτι "Δράμα" ποὺ εἶναι ἀπ' τὸ "δράω", σημαίνει ἔργο, πράξη, ἐνέργεια ἀλλὰ καὶ καθῆκον καὶ χρέος. ΔΡΑΜΑ λοιπὸν ἢ ἀναγραμματιζόμενο ΔΑΡΜΑ δηλαδή Χρέος!

Θεραπεία: Σημαίνει περιποίηση. Θεραπευτής: Εἶναι αὐτὸς ποὺ περιποιεῖται ἀνθρώπους ἢ αὐτὸς ποὺ ὑπηρετεῖ τὰ θεῖα. Ψυχαγωγία: Εἶναι ἡ διὰ μαγικῶν μέσων ἀνάκλησις τῶν ψυχῶν ἐκ τοῦ Ἀδου. (Ὅπου μαγικὰ μέσα, λέμε θεατρικά. Καὶ ὅπου ἀνάκλησις ψυχῶν, ζωοποίησις καὶ ἐνσάρκωσις τῶν ρόλων ποὺ ἔγραψε ὁ ποιητής, ποὺ κινεῖται στὸν χῶρο τοῦ πνεύματος). Ψυχαγωγέω: Ὁδηγῶ τίς ψυχὰς τῶν νεκρῶν στὸν Ἀδῆ. Προσελκύω τίς ψυχὰς τῶν ζώντων, τίς θέλω. Ψυχαγωγός: Ὁ δι' ἐξορκισμῶν καὶ μαγικῶν μέσων ἀνακαλῶν ἐκ τοῦ Ἀδου τὰς ψυχὰς καὶ ἐρωτῶν αὐτάς. Ὁ προκαλῶν τοὺς νεκροὺς εἰς ἐμφάνισιν. Ὑποκρίνομαι: Ἀποκρίνομαι, δίδω ἀπάντησιν, καὶ ἐπὶ ἀποκρίσεως μαντείου, ἐρμηνεύω, διερμηνεύω.

Τὸ θέατρο, λοιπὸν, δρᾷ θεραπευτικὰ ἀφοῦ ὁ ἡθοποιὸς ποιῶντας ἥθος ἢ ὁ ὑποκριτὴς ἐπικοινωνῶντας μὲ τὸν λεπτοφυῆ κόσμο, περιποιεῖται τὴν ψυχὴ τοῦ θεατῆ ὑπηρετῶντας ἔτσι τὸ Θεῖον.

ΕἶΝΑΙ Η ΩΡΑ ΠΟΥ ΕΚΣΤΑΣΙΑΖΕΤΑΙ Ο ΑΠΟΛΛΩΝ ΚΑΙ ΓΕΩΜΕΤΡΕΙΤΑΙ Ο ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Εἶναι ἡ στιγμή ποὺ μετατονίζομε τὴν σημαντικὴ τῆς Θεατρικῆς Τέχνης ἀπ' τὴν μορφή στὸ πνεῦμα.

Γι' αὐτὸ ἡ ἀφοσίωση στὴν ἡθοποιία, δὲν πρέπει νὰ εἶναι αὐτοσκοπός. Ἀλλὰ μέσον, δρόμος!

Τὸ θέατρο δὲν εἶναι δραπέτευση, οὔτε καταφύγιο!

Εἶναι τρόπος ποὺ ὁδηγεῖ στὴν ζωὴ. Τὴν μία ΖΩΗ! Ἦχεῖ σὰν θρησκευτικὸ σύνθημα. Ἀλλὰ ἴσως καὶ νὰ ναι!

Ἄντων. Ἀναστασάκης



# Ὁ Μυστικὸς Κώδικας τοῦ Πυθαγόρα

Ἰπποκράτης Δάκογλου

Ἡ διδασκαλία τοῦ Πυθαγόρα ἐγένετο μὲ ὄρκο σωπῆς γιὰ λόγους κυρίως αὐτοπροστασίας των διότι οἱ γνώσεις πού ἀνεπτύσσοντο ξέφευγαν ἀπὸ τὶς γνώσεις τοῦ λαοῦ καὶ σὲ πολλὰ σημεῖα ἦσαν καὶ ἀντίθετες μὲ τὰ πιστεύω του. Ὅμως, γιὰ τὴν μεταξὺ των κρυφὴ συνεννόηση διδασκάλου καὶ μαθητῶν, ἡ καὶ μεταξὺ γενικῶς τῶν Πυθαγορείων, ἦτο ἀπολύτως ἀναγκαῖο νὰ ὑπῆρχε κάποιος εἰδικὸς τρόπος συνεννοήσεως, μιὰ μέθοδος ἡ ἓνας κατάλληλος κανόνας πού νὰ τὸν γνώριζαν μόνον οἱ ἴδιοι.

Ἡ παράδοση διέσωσε τὴν πληροφορία ὅτι πράγματι ὑπῆρχε ἓνας τέτοιος μυστικὸς τρόπος ἐκφράσεως καὶ συνεννοήσεως μεταξὺ των, τὸν ὁποῖο μάλιστα λέγεται ὅτι σὲ εἰδικὸ μάθημα τὸν ἐδίδασκε ὁ ἴδιος ὁ Πυθαγόρας. Τὸ μάθημα αὐτὸ ἐπιτοφορεῖτο μὲ τὸν γενικὸ τίτλο "Συμβολισμός". Σχετικῶς οἱ διάφοροι ἀρχαῖοι καὶ νεώτεροι μελετητές, ἐρευνητές, συγγραφεῖς τῶν Πυθαγορείων, Μοδεράτος, Πορφύριος, Ἰάμβλικος, Νικόμαχος Γερασινός κ.λπ. ὁμιλοῦν ἀορίστως γι' αὐτὸν τὸν μυστικὸν τρόπο συνεννοήσεως, παραδεχόμενοι ὅτι ἦταν ἓνας τρόπος ἐκφραζόμενος μὲ γεωμετρικὰ σχήματα, "σύμβολα". Λέγεται ἐπίσης ὅτι ὁ Πυθαγόρας ἐκτιμοῦσε ἀφάνταστα ὅσους εἶχαν τὸ χάρισμα νὰ δύνανται νὰ διαβάσουν τὶς κρυμμένες ἀλήθειες πού περιέχουν τὰ σύμβολα.

Ἀλλὰ ποῖος ἀκριβῶς ἦταν ὁ μυστικὸς τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο ἐσυμβόλιζε καὶ ἀπεσυμβόλιζε τὴν θεωρία του ὁ Πυθαγόρας;

Εἰκοσι ἕξ ὁλόκληροι αἰῶνες ἔπρεπε νὰ περάσουν γιὰ νὰ ἐπέλθῃ τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου καὶ νὰ δυνηθούμε νὰ ἀποκαλύψουμε αὐτὸν τὸν εἰδικὸ Πυθαγόρειο μυστικὸν τρόπο τῆς διὰ συμβόλων ἐκφράσεως τῆς διδασκαλίας του.

Ὅπως μάλιστα ἀπεδείχθη ἐκ τῶν ὑστέρων, μετὰ τὴν ἀνακάλυψη τοῦ μυστικοῦ κώδικα πού χρησιμοποιοῦσε ὁ Πυθαγόρας γιὰ τὸν συμβολισμό καὶ ἀποσυμβολισμό τῆς διδασκαλίας του, ὁ μυστικὸς αὐτὸς τρόπος ἦταν ἀπολύτως ἐναρμονισμένος μὲ τὶς κοσμολογικὲς ἀντιλήψεις του. Ἦταν τρόπον τινὰ μιὰ ἐφαρμογὴ τῆς Πυθαγόρειας Κοσμολογίας.

Ὁ Πυθαγόρας, ὡς γνωστόν, ἐπρέσβευσεν ὅτι ὁ "ΕΝΑΣ" καὶ μοναδικὸς Θεὸς "Θιός" ἐπλασε τὸν σύμπαντα Κόσμο ἀπὸ τὸ Χάος μὲ τὴν χρησιμοποίηση δύο βασικῶν βοηθητικῶν μέσων, "ἀρχῶν", τουτέστιν τὸ "ΜΕΤΡΟΝ" καὶ τὸ "ΣΧΗΜΑ".

Καὶ ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀρχὴν τοῦ "ΜΕΤΡΟΥ", ὁ Δημιουργὸς ἐχρησιμοποίησε τὴν "ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ" μὲ τὴν ἐννοίαν τοῦ Ἀριθμοῦ, τοῦ μαθηματικοῦ

Νόμου, τὴν ἐννοία τῆς Παλμώσεως καὶ τοῦ ἤχου καὶ Φωτός, γιὰ δὲ τὴν ἀρχὴν τοῦ "ΣΧΗΜΑΤΟΣ" ὁ Δημιουργὸς ἐχρησιμοποίησε τὴν "ΓΕΩΜΕΤΡΙΑ". Ὁ δὲ συνδυασμὸς τοῦ "ΜΕΤΡΟΥ" καὶ τοῦ "ΣΧΗΜΑΤΟΣ", πού ἀμφότερα περιέχονται σὲ μιὰ μόνη θεία ἐννοία τοῦ "ΛΟΓΟΥ", ἐδημιούργησε τὸν Σύμπαντα Κόσμο σὲ πλήρη Ἀρμονία.

Αὐτὲς τὶς δύο βασικὲς ἀρχὲς τῆς Θείας Δημιουργίας ἐχρησιμοποίησε καὶ ὁ Πυθαγόρας γιὰ νὰ πλάσῃ τὸν δικό του συμβολικὸν κόσμον, τὸ ΜΕΤΡΟΝ μὲ τὴν ἐννοία τῆς Ἀριθμητικῆς τῶν λεξαριθμῶν καὶ τὸ ΣΧΗΜΑ σύμβολο μὲ τὴν ἐννοία τῆς Γεωμετρίας τοῦ κανόνα καὶ διαθήτη.

Κατέστρωσε τρόπον τινὰ μιὰ ἐξίσωση συνδυάζοντας τὶς δύο ἀνωτέρω ἀρχὲς, ἐξίσωση πού στὸ ἓνα τῆς σκέλος περιεῖχε ἀριθμὸν, ἓνα ἀριθμητικὸν νόμον, καὶ στὸ ἄλλο σκέλος τῆς περιεῖχε ἓνα γεωμετρικὸν σχῆμα ὡς σύμβολο τῆς ἐννοίας, πού προήρχετο ἀπὸ τὴν ἀριθμητικὴ ἐκφραση τοῦ πρώτου σκέλους τῆς.

Ἐπειδὴ, ὅμως, ὡς γνωστόν, ἡ ἀριθμητικὴ παράσταση στοὺς ἀρχαίους Ἕλληνες ἐξεφράζετο μὲ τὶς ἀρχαῖες ἑλληνικὲς λέξεις, ἔπεται ὅτι τὸ πρῶτο σκέλος τῆς ἐξισώσεως θὰ προήρχετο ἀπὸ μιὰ ἀπλὴ λέξη ἀριθμοῦ τινος (λεξαριθμῶν), εἴτε ἀπὸ μιὰ ἐγγράμματι ρῆση ὑπὸ τὴν μορφήν συνθέτου φυσικοῦ ἢ Πυθαγορείου λεξαριθμοῦ.

Ὁ κατ' αὐτὸν τὸν γενικὸν τρόπο σχηματισμὸς τῆς μαθηματικῆς συμβολικῆς ἐξισώσεως μεταφέρει τὸν ζητούμενον ἄγνωστο ἢ τοὺς ἀγνώστους ἀπὸ τὴν ἐγγράμματι ἀριθμητικὴν παράσταση τοῦ πρώτου σκέλους τῆς ἐξισώσεως μέσα στὰ ἄγνωστα στοιχεῖα τοῦ ἀντιστοίχου σχήματος συμβόλου (ἐφηρμοσμένη φιλοσοφία), καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ εὕρεση τῆς εἰς βάθος φιλοσοφικῆς συμπεριφορᾶς αὐτῶν κατόπιν τῆς ὅσο τὸ δυνατόν ἐκτεταμένης διερευνήσεως τοῦ προβλήματος.

Τὸ ὅτι εἶσι ἀκριβῶς ξεκίνησε ὁ Μυστικὸς Κώδικας τοῦ Πυθαγόρα μᾶς τὸ ἐπιβεβαιώνει ὁ ἀπὸ τὰ Γάδειρα Μοδεράτος (1ος αἰ. μ.Χ.), λέγοντας ὅτι: Ἐπειδὴ οἱ

Πυθαγόρειοι δάσκαλοι δὲν μπορούσαν νὰ μεταδώσουν μὲ σαφήνεια, μὲ λόγια, τὶς πρῶτες ἀρχὲς δημιουργίας, γιὰ τὴν ἦσαν δυσνόητες καὶ δύσκολα ἐξεφράζοντο μὲ λόγια, κατέφυγαν στοὺς ἀριθμοὺς καὶ κυρίως στὰ γεωμετρικὰ σχήματα, καὶ τοῦτο ἐπειδὴ ἐγνώριζαν ὅτι ὑπῆρχε στοὺς ἀνθρώπους φυσικὴ ἐφεση πρὸς τοῦτο, ἔμφυτη προδιάθεση, κυρίως στὰ γεωμετρικὰ σχήματα καὶ στὶς γεωμετρικὲς κατασκευές, πού εἶναι παγκόσμιος φυσικὸς Νόμος γιὰ ὅλα τὰ ὄντα, ἔμψυκα καὶ ἄψυκα.



Βιβλιοπαρουσίαση στὸ Ίδεο-Θέατρον

ἀπὸ τὴν Ἄννα Κελεσίδου

(Γενικὴ διευθύντρια τοῦ Φιλοσοφικοῦ Κέντρου τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν - ἀντεπιστέλλον μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀνθρωπιστικῶν Ἐπιστημῶν τῆς Μόσχας)

Κωνσταντίνου Κουρτίδου

## ΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ

ΚΑΒΕΙΡΙΑ - ΔΙΟΝΥΣΙΑ - ΕΛΕΥΣΙΝΙΑ - ΟΡΦΙΚΑ

Τὸ βιβλίο πού ἀποτελεῖ πηγὴ γιὰ ὅλους τοὺς ἐρευνητές. Ἐπανεκδόση τῆς ἀρτιότερας καὶ ἐγκυροτέρας ἐπιστημονικῆς μελέτης γιὰ τὰ Ἀρχαῖα Ἑλληνικὰ Μυστήρια

Μὲ τὴν ἐπιμέλεια τοῦ Ἀντωνίου Ἀναστασάκη.

Δὲν ἔχω ἀσχοληθῇ μὲ τὰ Μυστήρια - ἡ ὥς τώρα παιδεία καὶ ἐρευνά μου εἶναι σύμφωνη μὲ τὸν Σωκράτη πού στὸν *Λάχητα* ζητᾷ τὴν ὑπακοή "τῷ λόγῳ ὅς καρτερεῖν κελεύει". Τὸ δαιμόνιο πού ἔχω ἐπιλέξει, ἀποτρεπτικὸ ἢ προτρεπτικὸ δὲν ἔχει σχέση μὲ τοὺς δαίμονες Καβείρους, κι εἴτι δὲν θὰ ἐπικαλεσθῶ τὴν βοήθειά τους στὴ σημερινὴ παρουσίαση. Προτιμῶ νὰ ὁμολογήσω καὶ ὅχι νὰ ἐξομολογηθῶ σὲ σᾶς ὡς Κόες -εἰδικούς ἐξομολογητές- ὅτι ὑπάκουσα στὴ φιλικὴ πρόσκληση τῶν ὑπευθύνων τοῦ Ἰδεοθεάτρου νὰ δεχθῶ νὰ παρουσιάσω τὸ βιβλίο τοῦ Κ. Κουρτίδου (ἀγνοοῦσα πρὶν λίγο τὸ ὄνομά του, ἤξερα ἐξ ἀρχῆς τὸν Ἀριστοτέλη Κουρτίδη ἀπὸ τὴν σύνδεσή του μὲ τὴν Διάπλαση τῶν Παιδῶν). Κατόπιν, γηράσκοντας αἰὶ διδασκομένη, βρῆκα καὶ τὸ κέρδος τῆς μάθησης (ἀκόμη καὶ τῆς ἀνακάλυψης σ' ἓνα στίχο τοῦ Ὀρφικοῦ μύθου στὴν Ἑκάτη: "πρόφρων με θεὰ ὑποδέξετο εὐχαῖς" τὸν ποιητικὸ παράλληλο τοῦ παρμενιδικοῦ: "καί με θεὰ πρόφρων ὑπέδεξετο" (1.22): μοῦ δόθηκε ἡ εὐκαιρία νὰ ἔχω πληροφορίες γιὰ τὰ τέσσερα μεγάλα μυστήρια τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδας καὶ ἄμεση πρόσβαση στὰ συγκεκριμένα κυριώτερα σχετικὰ ἀποσπάσματα.

Τὰ ἐνδιαφέροντα βιβλία δὲν εἶναι σὰν τοὺς ὡραίους ἀνθρώπους, ἀλλὰ σὰν τὸ καλὸ κρασί: μὲ τὸν χρόνον αὐξάνεται ἡ ἀξία τους. Αὐτὸς εἶναι ὁ δεύτερος λόγος πού δέχθηκα τελικὰ νὰ παρουσιάσω τὴν μετὰ 70 περίπου χρόνια ἐπανεκδόση τοῦ βιβλίου τοῦ Κ. Κουρτίδου, ἐπανεκδόση αἰσθητικὰ ἄρτια, μὲ μετάφραση στὴν νεοελληνικὴ τῶν ἀποσπασμάτων (μετάφραση πού ἔχω τὴν ἐντύπωση ὅτι δὲν θέλει νὰ ἀφίσταται τοῦ καθαρὸ-γλωσσου κειμένου τοῦ συγγραφέως καὶ συνάδει -κατὰ τὸ πλεῖστον, μὲ ἐλάχιστες ἐπιφυλάξεις ἀπὸ μέρους μου- μὲ τὸν ἱερογραφικὸ χαρακτῆρα τῶν ἀποσπασμάτων), καὶ βιβλιογραφία, ἀρχαία καὶ νεώτερη (ἐδῶ λείπουν βέβαια κάποια βιβλία, ὅπως τοῦ Kern (1922) "τὰ ἑλληνικὰ μυστήρια στοὺς κλασσικοὺς χρόνους" καὶ τοῦ Kerenyi (1962) "τὰ μυστήρια τῆς Ἑλευσίνος").

Στὴν ἀρχαία φιλοσοφικὴ Ἑλλάδα ἡ λέξη Λόγος ἐμφανίσθηκε ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ὡς πολὺσημη καὶ κυρίως γιὰ νὰ δηλώσῃ τὸ κράτος τῆς ὀρθολογικότητος πού ἱδρυνε ὁ προσωκρατικὸς στοχασμός.

Πρὶν ὅμως ὁ Πλάτων ὀρίσῃ ὅτι ὁ Λόγος τὸ πᾶν σημαίνει καὶ ἐφεύρη στὴν Πολιτεία

(379)

τὸν ὄρο "θεολογία" γιὰ τὴν ἐρευνα τῆς θεότητος, "λέγεται", ὅπως παραδίδεται στὴν Σούδα, "ὡς πρῶτος Ὀρφεὺς ἐτεχνολόγησε τὰ ἑλληνικὰ μυστήρια καὶ τὸ τιμᾶν τὸν θεὸν θρησκευεῖν ἐκάλεσαν ὡς Θρακίας οὔσης τῆς εὐρέσεως".

Καὶ εἶναι γνωστό ὅτι ὁ Πλάτων ἀνέστησε καὶ ὀρφικὲς ιδέες ὅπως ἡ ἁρμονία ἢ ἡ πίστι στὴν μετενσωμάτωση τῆς ψυχῆς, ἢ κατέγραφε Διονυσιακὲς ἢ βακχικὲς τελετὲς ἀναφερόμενος στὸν *Φαῖδρο* στὴν ἱερο-



τελεστική μανία.

Προηγούμενος ὁ Ἡράκλειτος, πού ἐπετίθετο σέ ὄσους *“Διονύσω πομπὴν ἐποιοῦντο”*, θεωροῦσε ὅτι ὁ *“ὁ ἀναξ οὐ τὸ μαντεῖον ἐστὶ τὸ ἐν Δελφοῖς οὔτε λέγει οὔτε κρύπτει ἀλλὰ σημαίνει”* (Β 93). Γιατὶ στὴν Ἑλλάδα ἡ ἀναζήτησις τῆς ἀλήθειας δὲν εἶναι οὔτε δόγμα οὔτε μονόδρομος. Κι ὅπως οἱ Θυιάδες, οἱ γυναῖκες πού συν-όδευσαν τὴν βακκικὴ πομπή πηγαίνοντας κάθε δύο χρόνια στὸν Παρνασσὸ χόρευαν παράφορους χοροὺς πρὸς τιμὴν τοῦ Διονύσου ἀλλὰ καὶ τοῦ Ἀπόλλωνος, στὴν Ἀθήνα τοῦ Πεισιστράτου τελοῦνταν ἐπίσημα τὰ ὄρφικα μυστήρια. Τὸ πνεῦμα πού πνέει ὅπως ἐκεῖνο θέλει δὲν περιορίσθηκε στὰ κάστρα τῆς λογικῆς.

Γιὰ νὰ πάρω ἓνα ἀκόμη παράδειγμα, τὸν ἔκτο π.Χ. αἰῶνα, στὰ μέσα τοῦ ὁποῖου ἀναπτύσσεται ὁ ὄρφισμός, ὡς ἀπόπειρα θεολογικῆς καὶ ἠθικῆς μεταρρύθμισης, ὁ Ξενοφάνης, ὁ πρῶτος, ὅπως ἔχω ὑποστηρίξει, μονο-θεϊστής, τροποποιεῖ τὴν παραδοσιακὴ θρησκεία, καταδικάζοντας τὸν ἀνθρωπομορφισμό της, ἀπομυθοποιεῖ τοὺς Διοσκούρους -τοὺς Καβεῖρους, ὅπως λέγεται στὸ βιβλίο τοῦ Κουρτίδου- ἀλλὰ καὶ μαρτυρεῖ σ’ ἓνα στίχο του (ἀπ. 17) γιὰ τὰ τελούμενα τότε μυστήρια: *“ἐστᾶσιν δ’ ἐλάτης (βάκχοι) πυκινὸν περὶ δῶμα”*. Τὸ σχόλιο προσδιορίζει ὅτι βάκχοι εἶναι τὰ κλαδιά πού φέρουν οἱ μύσται.

Τὰ δύο ἐπίπεδα -σημεῖα- ὅπου συναντιῶνται στὴν Ἑλλάδα ἡ φιλοσοφία καὶ τὰ μυστήρια εἶναι ἡ φύσις καὶ ὁ ἐναγώνιος πόθος τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς γιὰ ἀθανασία. Ἄν ἡ φιλοσοφία γεννηθῆκε ἀπὸ τὴν στιγμή πού ὁ ἀνθρώπος θαύμασε (ἀπόρησε) *“τὰ πρόχειρα τῶν ἀπόρων”*, δηλαδὴ τὴν φύσιν, πού τὴν εἶδε ὡς γεννητική, αὐξητική καὶ ἐπιστροφική ἀρχὴ τῶν ὄντων καὶ αἰσθητικὰ ὡς “κόσμον” (τάξιν), τὰ μυστήρια, πού προηγούνται χρονολογικὰ (7ος αἰ.) προήλθαν ἀπὸ τὴν λατρεία τῶν θεῶν πού προσωποποιοῦσαν ἀκριβῶς τὸν θάνατο καὶ τὴν ἀναγέννηση στὴν φύσιν.

Ἐνα ἄλλο κοινὸ στοιχεῖο πού ἀνικνεύεται μεταξὺ ἀρχαίας ἐλληνικῆς φιλοσοφίας καὶ μυστηρίων εἶναι ἐκεῖνο τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἱκανῶν γιὰ τὴν ἀσκηση τῶν δύο, πού στὴν πρώτη περίπτωση συνιστᾷ ἓνα εἶδος ἀριστοκρατίας τῆς γνώσεως, στὴν δευτέρη τὸ προνόμιο τῶν μυστῶν καὶ θιασιωτῶν τους νὰ μετέχουν στὶς μυστικὲς λατρεῖες. Ἔτσι κι ἐνῶ ὁ Λόγος εἶναι κοινός, οἱ πολλοὶ ἐξακολουθοῦν νὰ εἶναι ἀσύνητοι -κατὰ Ἡράκλειτο- ἢ οἱ ναρθηκοφόροι εἶναι πολλοί, κατὰ Πλάτωνα, *“βάκχοι δὲ παῦροι”*.

Στὸ σημεῖο αὐτὸ εἶναι πιά καιρὸς νὰ σᾶς παρουσιάσω τὸ ἴδιο τὸ βιβλίο, μολονότι ὅσα προηγήθηκαν σχετίζονται κιόλας μὲ αὐτὸ ὡς ἐμπνευστική πηγή.

Ἐδῶ θὰ περιορισθῶ, προκειμένου νὰ δείξω τὸ εὖρος τῆς θεματικῆς τοῦ βιβλίου, σὲ μιὰ ἐκθεση τοῦ περιεχομένου τῶν δύο πρώτων κεφαλαίων, προκαλώντας τὸν ἀναγνώστη νὰ μελετήσῃ ὁ ἴδιος καὶ νὰ ἐμβαθύνῃ στὰ ἐπόμενα, ὅπως βέβαια καὶ σὲ ὅλο τὸ σύγγραμμα.

Τὸ πρῶτο κεφάλαιο πραγματεύεται τὰ πιὸ παλαιὰ

καὶ σπουδαιότερα μυστήρια τῆς ἐλληνικῆς ἀρχαιότητος, τὰ Καβεῖρια, τῶν ὁποίων μαθητὴς καὶ “πρῶτος διδάσας τὰς τελετὰς” ὑπῆρξε ὁ Ὀρφεύς -στὰ ἴδια τὰ Ὀρφικά ἀναφέρεται τὸ τρίτο κεφάλαιο- καὶ μὲ τὰ ὁποῖα συνδέονται τὰ Ἑλευσίνια, θέμα τοῦ τέταρτου κεφαλαίου (ἡ Δήμητρα, συγχωνευμένη ὡς χθονία θεότης μὲ τοὺς Καβεῖρους τῆς Σαμοθράκης λέγεται καὶ Καβεῖρια. Στὰ Ἑλευσίνια λείπει τὸ ὀργιαστικὸ στοιχεῖο τῆς Διονυσιακῆς λατρείας καὶ διαφυλάττεται τὸ μυστικόν).

Στὸ πρῶτο κεφάλαιο ὁ συγγραφέας παραθέτει τὶς πληροφορίες γιὰ τὴν φρυγικὴ, πελασγικὴ ἢ ἰθαγενῆ τῆς νήσου Σαμοθράκης προέλευση τῶν Καβερίων, τὴν ἐπιρροή τους στὴν ἐλληνικὴ λατρεία μὲ τὴν μεταφορὰ τους ἀπὸ τὴν Σαμοθράκη στὴν Ἀθήνα, τὴν Βοιωτία, Δῆλο, Σῦρο, παράλια Μικρασίας καὶ ἀλλοῦ (στὸ ἱερὸ τῶν Καβερίων στὴν Θήβα βρέθηκαν ἀναθήματα τῆς λατρείας τῶν Καβερίων).

Ἀναλύεται τὸ θεμελιακὸ νόημα τῶν μυστηρίων (ἡ γένεσις τοῦ ἀνθρώπου), τὸ ἰθυφαλλικὸ ἥθος τοῦ Ἑρμῆ (σύμβολο τῆς δημιουργίας), ἡ σχέση Ἑρμῆ καὶ κριοῦ (γόνιμου ζώου τῶν ποιμνίων), διερευνᾶται ἡ ὀνομασία καὶ ὑποστηρίζεται ἡ προέλευση ἐκ τοῦ καίω, ἡ σχέση Καβερίων μὲ τὴν πυρολατρεία (ἡ λέξις πῦρ εἶναι θρακοπελασγικὴ) καὶ ἡ παράδοση τοῦ Προμηθέως πού ἐκλεψε τὸ πῦρ ἀπὸ τὸν πατέρα τῶν χθονίων θεοτήτων Καβερίων Ἡφαιστο, ἡ λατρεία τῶν Καβερίων στὴν Λῆμνο καὶ στὴν Ἰμβρο (ὅπου ἐτιμᾶτο ὁ Ἑρμῆς -ἀξιομνημόνευτη ἡ παρατήρηση ὅτι Ἰμβρος σημαίνει κριός), ὁ θεμελιακὸς σκοπὸς τῶν Καβερίων, πού εἶναι ἡ ἠθικὴ τελείωσις τοῦ ἀνθρώπου (ἀποφεύγω τὸν ὄρο ἠθικοποίηση πού χρησιμοποιεῖ ὁ συγγραφέας στὴν σελίδα 38).

Τὸ δεύτερο κεφάλαιο, τὸ μεγαλύτερο τοῦ βιβλίου (σ. 46) ἀφορᾷ στὰ Διονύσια, ἢ μυστήρια τοῦ Βάκχου, μυστήρια θρακικῆς κατὰ γενικὴ ὁμολογία καταγωγῆς, πού ὁ Ὀρφεύς ἢ οἱ Πανάρχαιοι Θράκες ἔφεραν στὴν Ἑλλάδα.

Σύμφωνα μὲ τὸ Μέγα Ἑτυμολογικὸ Λεξικό: *“Θράκες ἐκ τοῦ θράξ - θρακός καὶ θρησκεία... τὴν Ὀρφέως ἱερουργίαν”* (ἐδῶ ὅμως σημειῶνω ὅτι ὑπάρχει, καὶ ἡ ἀποψη ὅτι τὸ “θράξ” σχετίζεται μὲ τὸ “θέραψ”).

Τὸ κεφάλαιο ἀναφέρεται, ἀντλῶντας ἀπὸ ἀρχαῖες πηγές, στὸν Διόνυσο *“τελευταῖον θεόν”*, *“βασιλέα”*, *“παρὰ τοῦ Διός”*, στὸν παραλληλισμὸ Διονύσου, θεοῦ τῆς ἀμπέλου, τῆς χρήσης τοῦ οἴνου καὶ ἐφευρέτη τοῦ ζύθου, πλάνητα στὴν Αἴγυπτο καὶ τὴν Συρία, καὶ Αἰγυπτίου Ὀσίριδος (ὅπως καὶ Ἰσίδος - Περσεφόνης), στὴν ἐτυμολογία τοῦ ὀνόματος τοῦ Διονύσου, κατὰ τὴν ἐκθεση τοῦ Ἀπολλοδώρου (τοῦ Διονύσου ἐδῶ, γιοῦ τοῦ Διὸς καὶ τῆς Σεμέλης, τὸν ὁποῖον ἔθρεψαν οἱ Νύμφες μὲ γλυκεῖα τροφή σὲ σπήλαιον τῆς κοιλάδας τῆς Νύσας) καὶ στὸ νόημα τῆς γέννησής του: γέννηση τοῦ θεοῦ καὶ θεώρηση τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς, στὸν Βάκχο καὶ τὰ πάθη του -μεταλλαγές τῆς ἀμπέλου πού

στοιχειοθετοῦν τὸ νόημα γιὰ τὴν νέα ζωὴ κατακτημένη μέσα ἀπὸ τὸν θάνατο. Μετὰ ὀρισμένα παραθέματα γιὰ τὸν Διόνυσο ἀπὸ τοὺς Ὀμηρο, Ἡσίοδο, τὶς Βάκχες τοῦ Εὐριπίδη καὶ τὴν Ἀντιγόνη τοῦ Σοφοκλῆ, ἀκολουθεῖ ἀναφορὰ στὶς γιορτὲς τοῦ Διονύσου στὴν Ἀττικὴ: Μικρὰ Διονύσια, Λήναια, Ἀνθεστήρια, Μεγάλα Διονύσια. Ἐδῶ ὁ συγγραφέας ἀναφέρεται στὸν ρόλο τῶν γυναικῶν τῶν ἀφιερωμένων στὴν λατρεία τοῦ Διονύσου: Θυιάδες στὸν Παρνασσὸ καὶ στὸν Κιθαιρῶνα, γυναικῶν πού ἐκπροσωποῦσαν τὶς Βάκχες τὸν ἀνέθρεψαν κατὰ τὸν μῦθο τοῦ Πενθέως. Ἀκολουθεῖ ἀναφορὰ στὶς παραστάσεις στὴν Ἀθήνα νέων ὁραμάτων κατὰ τὶς τελευταῖες μέρες τῶν μεγάλων Διονυσίων, χρόνο καὶ μέρες ἀγωνιστικῆς ἀμιλλας τῶν ποιητῶν, χρόνος πολιτιστικῆς ζύμωσης μιᾶς πόλης στὴν ὑπηρεσία τοῦ ἀρίστου, κῶρο γέννησης τοῦ θεάτρου μὲ τὸν Θέσπι, γέννησης τῆς κωμωδίας ἀπὸ τὰ φαλλικά ἄσματα, τραγωδίας ἀπὸ τὸν διθύραμβο, τοῦ σατυρικοῦ δράματος. Ὁ συγγραφέας κάνει λόγο καὶ γιὰ τὴν συγγένεια Διονυσιακῶν μυστηρίων καὶ φρυγικῶν τελετῶν, καὶ μετὰ τὴν ἀναφορὰ τοῦ βάκχικου -εὐθυμου χαρακτῆρα τῶν Διονυσιακῶν μυστηρίων- καὶ πρὶν ἀναφερθῆ στὴν γενίκευση σὲ ὅλα τὰ μέρη τῆς Ἑλλάδας καὶ στὶς ἐλληνικὲς ἀποικίες τῆς λατρείας τοῦ Διονύσου καὶ στὴν χρῆση τοῦ βακχικοῦ μύθου ἀπὸ τοὺς ποιητὲς, παρατηρεῖ καὶ πάλι πὼς τὸ νόημα ἐδῶ εἶναι ἡ ἀνάβασις τῆς ψυχῆς ὡς τὴν μανία, τὴν παραφορὰ, τὸν ἐνθουσιασμό, στὴν ψυχικὴ ἔκτασις πού εἶναι καὶ ἐπίτευξις τῆς τελειότητος καὶ μακαριότητος.

Κι ἐδῶ ὁ μελετητὴς τοῦ βιβλίου, καθὼς παρακολουθεῖ τὴν ἐξέλιξιν τῶν μυστηρίων ἀπὸ τὴν βωμολοχία καὶ ἐξωτερικότητα στὴν μεγαλύτερη εὐπρέπεια καὶ κάθαρση δὲν διστάζει νὰ ἀναλογισθῇ, τηρουμένων τῶν ἀναλογιῶν, τὴν πορεία πού προτείνει ὁ ἐξηγητὴς τοῦ Πλάτωνος μυστικὸς Πλωτῖνος ἀπὸ τὴν ἐξωστρέφεια στὴν, δίχως βέβαια τελετές, ἐπίτευξιν τῆς “ἀπλώσεως” τῆς ψυχῆς, δηλαδὴ νὰ εὕρῃ καὶ ἐπὶ μία ἀντιστοιχία μὲ τὴν φιλοσοφικὴ, ἐντατική, δίχως ἀγωνία, προσπάθεια τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς γιὰ ὑπέρβαση.

Μὲ ὅσα ἐνδεικτικὰ τῆς ποιότητος τοῦ βιβλίου προηγήθηκαν προσπάθησα νὰ τονίσω καὶ τὸ φιλοσοφικὸ ἐνδιαφέρον του, Ὡς εἶδος ἐπιλόγου θὰ πρόσθετα τὰ ἀκόλουθα πού ἀφοροῦν καὶ στὸν σημερινὸ ἄνθρωπο:

Ἀπέσβετο καὶ λάλον ὕδωρ; Οἱ Βησιγόθοι, κατὰ τὴν ἐπιδρομὴ τους στὴν Ἑλλάδα (396 μ.Χ.) κατέστρεψαν τὸ ἱερὸ τῆς Ἑλευσίνης: ἓνα διάταγμα τοῦ Θεοδοσίου ἔθεσε τέρμα στὴν πανάρχαια λατρεία... Ὁμως, ἐμεῖς γιορτάζουμε τὴν Πρωτομαγιά, γιορτὴ πού ἡ προέλευσὶς της φθάνει ὡς τὴν ἀρχαία Ἀθήνα, ἕως τὸν 7ο αἰῶνα: ἐδῶ κατὰ τὰ “Ἀδωνία” πού γιορτάζονταν ἐπὶ δύο ἡμέρες ὁ Ἀδωνις ἐθρηνεῖτο ὡς τεθνεὼς καὶ ὡς ἀναστάς.

Τὰ Λήναια, συνέχεια τῶν Μικρῶν Διονυσίων, γιορτὴ

τοῦ κρασιοῦ πού ἐτελοῦντο δαπάναις τῆς πολιτείας στὴν Ἀθήνα, κοντὰ στὸν ναὸ τοῦ Διονύσου στὴν Ἀκρόπολη, ἀπνκοῦνται πάντα σὲ σημερινὲς γιορτὲς τοῦ κρασιοῦ. Κοινὰ σημεῖα -καθαρμός, μνημόσυνα, τὴν τρίτη μέρα (πού λεγόταν Χύτραι) τῶν Ἀνθεστηρίων, ὑπάρχουν στὰ

Διονύσια καὶ ὡς τύπος στὴν ὀρθόδοξὴ Ἐκκλησία (ὅπως ἡ ὄρφικὴ ὠμοφαγία -ἡ βρώσις ὠμῆς σάρκας ταύρου, τοῦ ταύρου θεωρουμένου ὡς σώματος τοῦ θεοῦ- καὶ ἡ πόσις τοῦ αἵματός του, ὑπάρχουν στὸ χριστιανικὸ μυστήριον τῆς θείας μετέληψης). Στὰ περὶ τῶν ἀμύπτων, βέβηλων τῆς Διονυσιακῆς τελετῆς ἀντιστοιχοῦν τὰ σχετικὰ μὲ τὴν διάκριση κατηκουμένων-πιστῶν τῶν πρώτων χριστιανικῶν χρόνων.

Ὅπως οἱ λατρευτὲς τοῦ Διονύσου στὰ Λήναια ἀπνύθουναν τὰ ἐξ ἀμάξης, στὴν σύγχρονη ἀποκριάτικη γιορτὴ οἱ ἀστεῖσμοι ἀποτελοῦν κύριο μέρος.

Ἡ οἰστρομανία στὰ Ἀναστενάρια, κατὰ τὴν ἐορτὴ τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου μοιάζει μὲ τὰ ἀρχαῖα Διονυσιακά. Ἐπιβιώνουν γόνιτες καὶ μάντιες -πού δὲν ὀνομάζονται πιά Βάκεις (χρησμοὶ ὄρφικῆς προελεύσεως). Τὰ σημερινὰ φυλακτὰ παραπέμπουν στὶς “ἐπωδές” τῶν ἀρχαίων γοήτων.

Βέβαια, στὰ μυστήρια, στὰ Ὀρφικά κυρίως, μὲ τὸν μῦθο τοῦ Ζαγρέως Διονύσου- γιοῦ τοῦ Διὸς καὶ τῆς Κόρης, τὸν ὁποῖο κατεσπάρξαν οἱ Τιτᾶνες, παριστάνεται ἡ φύσις πού πεθαίνει καὶ ἀναγεννᾶται. Κι ἐπειδὴ, ὅπως φάνηκε, ἀναφέρθηκα στὰ μυστήρια ἀντλῶντας ἀπὸ τὸ βιβλίο τὸ νόημά τους, προσεγγίζοντάς τα δηλαδὴ φιλοσοφικά, θὰ κλείσω, δείχνοντας ἔτσι καὶ τὴν ὑπεροχὴ τους, μὲ δύο παρατηρήσεις: σήμερα τὸ νόημα τῆς ἀναγέννησης πού κυρίως συγκρατῶ ἀπὸ τὰ μυστήρια φαίνεται νὰ ἔχῃ τροποποιηθῇ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους: οἱ σύγχρονοι Τιτᾶνες κατασπαράσσουν τὴν φύσιν -τὴν Γῆ-Μητέρα *“πάντων πλουσιωτέραν”* κατὰ τὸν ὄρφικὸ στίχο- καὶ κανένας Δίας δὲν ὑπάρχει νὰ καταπιῇ τὴν καρδιά της καὶ νὰ τὴν ξαναγεννήσῃ.

Ἡ δευτέρη παρατήρησή μου: Γίνεται καὶ σήμερα πολλὸς λόγος γιὰ μαγικὲς τελετές, πού ὅμως καμμιά σχέση δὲν ἔχουν μὲ τὴν μαγεία γιὰ τὴν ὁποία κάνουν λόγο οἱ συγγραφεῖς πού περιγράφουν τὰ ἀρχαῖα ἐλληνικά μυστήρια. Ὅπως ἡ μαγεία τῆς ποίησης (διαβάστε στὴν σ. 177 τὰ ἐπιθετὰ τῆς Δήμητρας, ὅπως βέβαια καὶ στὴν σ. 184 τῆς Παναγίας), ἢ τῆς φύσης, ἡ μαγεία στὰ μυστήρια δὲν εἶναι παρὰ τὸ τελικὸ νόημα ἢ νοήματα: γέννηση, θάνατος, ἀνάστασις, μετὰ θάνατον εὐδαιμονία, συνδέονται μὲ τὴν ἠθικὴ βελτίωσις τοῦ ἀνθρώπου πού φθάνει σ’ αὐτὴν μὲ τὴν αὐτογνωσία ὡς δικό του κατόρθωμα. Τὰ *“εὐ καὶ δικαίως βεβιωκότα”* εἶναι προϋπόθεση καὶ στόχος τῆς ψυχῆς.

Τέλος, νὰ θυμίσω ὅτι ὅπως ἀποκλείονταν οἱ βάρβαροι, οἱ δυνάστες, ὁ Νέρων, οἱ προδότες, ἀποκλείονταν καὶ οἱ μάγοι ὡς *“ἀνῆθικοι ἀγύρται”* (σ. 157).



Κ. Κουρτίδης



## ΑΙ ΠΕΡΙ ΑΚΡΕΟΦΑΓΙΑΣ ΔΟΞΑΣΙΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Παν. Ἀναγνώστου

“Οὐ γὰρ ὁμοίως οἰκεῖον πρὸς εὐξίαν τοῖς εἰρημένοις κρεοφαγία”  
(Ἀριστοτέλους, Εὐδημ. Α, παρ. 2.)

Ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων πλεῖστοι ἐκ τῶν βασιλέων τοῦ πνεύματος ἐκηρύχθησαν πολέμιοι τῆς κρεοφαγίας. Ἰδιαίτερος δὲ οἱ Ὀρφικοὶ καὶ οἱ Πυθαγόρειοι εἶχον καὶ ὡς ἀρχὴν πίστεως τῶν τὴν ἀκρεοφαγίαν, ἔνεκα, κυρίως, τῶν περὶ μετεν-  
σαρκώσεως δοξασιῶν. Ἀκολουθοῦν δέ: Ζήνων, Πλάτων, Ἐμπεδοκλῆς, Ἱπποκράτης, Ἐπίκουρος, Πλούταρχος κ.ά.

Ὁ Πυθαγόρας ὀρθῶς ἐστήριξε τὴν ἀνθρωπίνην εὐδαιμονίαν εἰς τὴν ὑγίαν τοῦ σώματος καὶ τοῦ πνεύματος, λέγων, ὅτι ἡ κρεοφαγία ἀντίκειται εἰς τὴν ἠθικὴν. Ὁ ἄνθρωπος δύναται, κατὰ ἐπιστημονικὴν διαπίστωσιν, νὰ ζήσῃ ὑγιὲς καὶ μόνον χόρτα τρώγων· ἀλλ’ ἀδύνατον νὰ εἶναι τελείως ὑγιὲς ὁ τρώγων μόνον κρέας.

Εἶναι γεγονὸς ὅτι τὰ ὑγιεινὰ παραγγέλματα τῶν προγόνων μας, τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν ἐκ τοῦ κρέατος ἀποκὴν ἀγνοοῦνται ὑπὸ τῶν νεωτέρων. Ἐφ’ ὅσον δὲ ἐκ γενετῆς καὶ κληρονομικότητος εἴμεθα κρεοφάγοι, δὲν εἶναι εὐκόλος ἡ ἄμεσος μεταβολὴ ἀπὸ τῆς κρεοφαγίας εἰς τὴν ἀκρεοφαγίαν. Οὐκ ἦττον, ὅμως, πρέπει νὰ γνωρίζωμε τὴν ἀλήθειαν καὶ νὰ προσαρμοζώμεθα πρὸς αὐτήν.

Οἱ Πυθαγόρειοι ἠρκοῦντο, ἀντὶ πάσης ἄλλης τροφῆς, κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ διδασκάλου τῶν, εἰς μέλι ἢ εἰς κηρήθραν ἢ ἄρτον. Ἀντὶ προσφαγίου ἔτρωγον χόρτα βραστὰ ἢ ὦμα καὶ σπανίως θαλασσινά. Ἡ Πυθαγόρειος δίαιτα δὲν περιωρίζετο μόνον εἰς τὴν τροφήν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν πόσιν καὶ εἰς τὴν ἔνδυσιν. Ὁ μέγας δὲ σκοπὸς τοῦ βίου τοῦ Παθαγόρου ἦτο νὰ θεμελιώσῃ κοινωνίαν, ρυθμιζομένην κατὰ τὰ ὑψηλὰ ιδεώδη τοῦ ἀνθρωπισμοῦ. “Παντὸς δὲ μᾶλλον ἀπηγόρευε (ὁ Πυθαγόρας) μήτε ἐρυθρύνον ἐσθίειν, μήτε μελάνουρον, καρίδας τε ἀπέχεσθαι καὶ κυάμων. Ἀριστοτέλης δὲ φησί, καὶ μήτρας καὶ τριγλῆς ἐνίοτε. Αὐτοῦ δὲ ἀρκεῖσθαι μέλιτι μόνῳ (φασὶ τινες) ἢ κηρίῳ, ἢ ἄρτῳ, οἶνον δὲ μεθ’ ἡμέραν μὴ γεύεσθαι. Ὅψον

τε τὰ πολλὰ λαχάνοις ἐφθοῖς καὶ ὦμοις, τοῖς δὲ θαλαττίοις σπανίως... καὶ ἀπέσπερ ὄντως νεκρὸν ἐνταφιάζοντες. Καὶ γὰρ οὕτως αὐτῶν διαλυθέντων καὶ μαλακθέντων καὶ τρόπον τινὰ κρεοσαπέντων ἔργον ἐστὶ τὴν πέψιν κρατῆσαι καὶ διακρατηθείσης δὲ δεινὰς βαρύτητας ἐμπνεῖ καὶ νοσώδεις καὶ ἀπεψίας”.

Ὅταν δὲ ὁ Διογένης ὁ κυνικὸς κάποτε ἔφαγεν ὦμό χταπόδι, ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὸν Πλούταρχον νὰ εἴπῃ: “Οἶνοποσία καὶ σαρκοφαγία εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι ἰσχυρὸν καὶ ῥωμαλέον ποιοῦσι τὸ σῶμα, ἀλλὰ τὴν ψυχὴν ἀσθενῇ”.

Εἶναι γεγονὸς ὅτι ἡ διαστραφεῖσα ὄρεξις διὰ τῆς κρεοφαγίας ἐγένετο ἕξις κακῆ, ὅπως τὸ ἀλλοῦλ εἰς τοὺς καπνίζοντας. Βεβαίως δύσκολον εἶναι νὰ ὁμιλῇ κανεὶς εἰς ἄτομα μὴ ἔχοντα ὦτα ἐκ τῆς πείνης. Ὁφείλομεν ὅμως νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἡ ἀντιφυσικὴ συνήθεια τῆς κρεοφαγίας πολλὰ δηλητήρια εἰσάγει, ὅχι μόνον διὰ τὸ πνεῦμα ἀλλὰ δι’ ὁλόκληρον τὸν ἀνθρώπινον ὀργανισμόν μας, καὶ αἱ σοβαρώτεροι ἀσθένειαι εἰς αὐτὴν ὀφείλουσι τὴν ἐκδήλωσίν των. Ἐπίσης εἶναι γεγονὸς ὅτι ἡ ἀκρεοφαγία σοβαρῶς ἐπιδρᾷ εἰς τὸν χαρακτῆρα τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν ἐπὶ τὸ πνευματικώτερον καὶ ἠθικώτερον ἐξέλιξίν των: “Τὰ χρώματα ἔχουσιν ἀνάγκην φωτός, αἱ δὲ τροφαὶ ἄλατος, ὅπως διεγείρωσι τὴν ὄρεξιν· ἀνεῦ αὐτοῦ πίπτουσιν ἐντὸς τοῦ στομάχου ὡς βάρος ὀχληρὸν καὶ προκαλοῦσι ἀπῆλιν. Τὰ δὲ πτώματα εἶναι χειρότερα καὶ τῶν περιτωμάτων, ἔλεγεν ὁ Ἡράκλειτος. Ὅθεν τὸ τρωγόμενον κρέας προέρχεται ἐκ πτώματος, ἥτοι εἶναι τεμάχιον νεκροῦ (φονευθέντος)”. (Πλούταρχος Συμποσ. πρβλ. Δ’ δ παρ. 3).

Ἐκ τῶν προεκτεθέντων ἀποδεικνύεται ὅτι τὸ εἶδος, ἡ ποιότης καὶ ὁ τρόπος τῆς ἡμερησίας διατροφῆς μας, κατὰ μέγα μέρος ἐπιδρᾷ ἐπὶ τῆς σωματικῆς, διανοητικῆς καὶ πνευματικῆς μας καταστάσεως, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἡ καθολικὴ ὑγεία καὶ εὐημερία ἡμῶν καὶ τῶν τέκνων μας ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ὀρθότητος τῶν ιδεῶν μας περὶ τοῦ θέματος τῆς ὑγιεινῆς καὶ ἠθικῆς διατροφῆς μας.



## Ο ΝΑΟΣ ΠΟΥ ΠΕΡΙΣΤΡΕΦΕΤΑΙ ΚΑΙ Ο ΝΑΟΣ ΠΟΥ ΔΟΝΕΙΤΑΙ

Τζούλη Πισουλῆ

Οἱ ἀρχαῖοι ἐλληνικοὶ ναοὶ δὲν ἦσαν τυχαῖα ἀρχιτεκτονήματα. Σίγουρα. Δὲν κατασκευάσθηκαν μόνον γιὰ νὰ στεγάσουν τὴν ἀρχαία λατρεία, ἀλλὰ καὶ γιὰ νὰ ἀποτυπώσουν τὴν ἁρμονία τοῦ Σύμπαντος. Μέσα τους εἶναι ἐγγεγραμμένη ἡ βαθεὶά γνώση πού συνδέει τὴν Γῆ μὲ τὸν οὐράνιο θόλο, τὸν ἄνθρωπο μὲ τὸ ἀπείρο. Ὁ ναὸς τοῦ Ἐπικουρείου Ἀπόλλωνος στὶς Βάσσεις Ἡλείας κρατᾷ, ἐπίσης, κάποια ἀναπάντεχα μυστικὰ βαθεῖα κρυμμένα. Κυριολεκτικὰ βαθεῖα: στὰ θεμέλιά του. Αὐτὰ πού οἱ κλασσικὰ σκεπτόμενοι ἐπιστήμονες χαρακτήρισαν “σαθρά” δίχως νὰ καταλάβουν τὸ “μυστικὸ” πού κρύβεται ἐκεῖ.

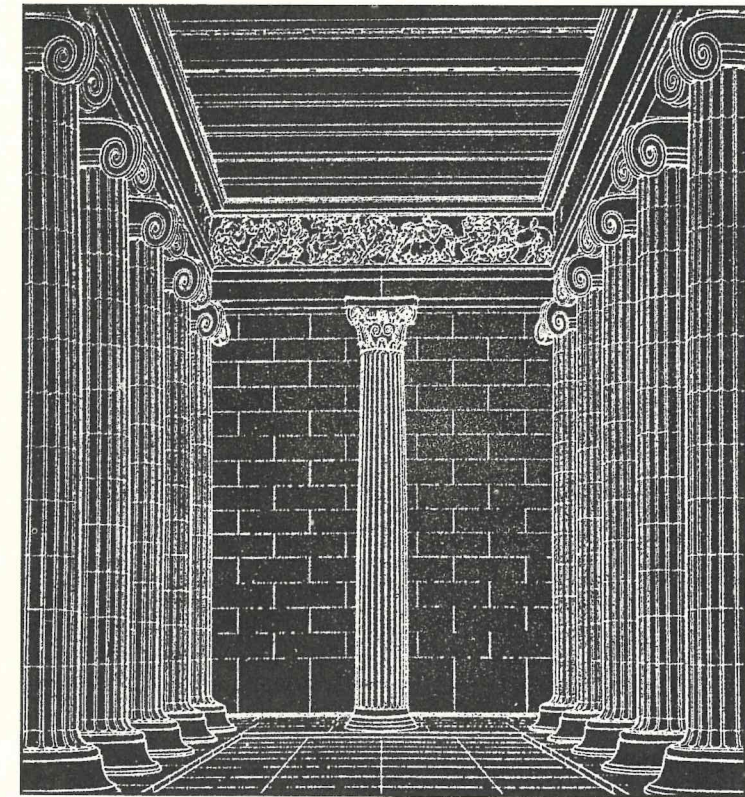
Οἱ πρῶτες περιέργες ἐνδείξεις προέκυψαν ἀπὸ σχετικὴ ἔρευνα τοῦ ἀρχαιολόγου Cooper, ὁ ὁποῖος τὸ 1972 ἔκανε κάποιες τομὲς στὰ θεμέλια τοῦ ναοῦ. Αὐτὸ πού ἀνεκάλυψε εἶναι πὼς ὁλόκληρο τὸ οἰκοδόμημα στηρίζεται πάνω σὲ μιὰ ἀσυνήθιστη ὑπόγεια βάση. Στὴν ἀνατολικὴ πλευρὰ τοῦ ναοῦ ὑπάρχει, σὲ βάθος δύο μέτρων, ἓνα στρώμα προσεκτικὰ λαξευμένου βράχου, μὲ κλίση πρὸς τὸν νότο. Πρόκειται, δηλαδή, γιὰ ἓνα κεκλιμένο ἐπίπεδο.

Στὴν νότια πλευρὰ, ὅμως, τὰ πράγματα εἶναι διαφορετικά. Ἐκεῖ, ὁ ναὸς “κάθεται” πάνω σὲ φερτὰ ὑλικά, σὲ ἀναρρίμματα καὶ συγκεκριμένα σὲ ἓνα στρώμα

ἀπὸ κιτρινωπὸ πηλῶδες χῶμα καὶ βότσαλα θαλάσσης. Τὸ ἀποτέλεσμα; Ὁλόκληρος ὁ ναὸς “γλιστράει” καὶ περιστρέφεται ἀργὰ γύρω ἀπὸ ἓναν κατακόρυφο ἄξονα στὴν νοτιοανατολικὴ γωνία του. Γιὰ νὰ διευκολυνθῇ αὐτὴ ἡ περιστροφή καὶ νὰ ἀποσβαίνωνται οἱ κραδασμοί, ὁλόκληρη ἡ βάση τοῦ ναοῦ εἶναι κατασκευασμένη ἀπὸ ἀλλεπάλληλα στρώματα πλᾶκῶν πού συνδέονται μεταξύ τους μὲ μεταλλικούς συνδετήρες γύρω ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἔχει κυθῆ μόνυβδος.

Παρόμοιες συνδέσεις ἔχουν παρατηρηθῇ καὶ στὸ δάπεδο τοῦ ναοῦ τῆς Προνοίας Ἀθηνᾶς στοὺς Δελφούς, στὸ μυστηριώδες κτίσμα πού εἶναι γνωστὸ μὲ τὸ ὄνομα “Θόλος”.

Γιατί, ὅμως, νὰ ἔχῃ κατασκευασθῇ ἔτσι ὁ ναὸς τοῦ Ἀπόλλωνος στὶς Βάσσεις; Σίγουρα δὲν εἶναι τυχαῖο συμβάν, ἀλλὰ οὔτε καὶ κατασκευαστικὴ ἀβλεψία. Κατὰ τὴν ἀποψη τοῦ γυμνασιάρχου-μαθηματικοῦ Στέλιου Πετράκη, ὁ Ναὸς γλιστράει καὶ περιστρέφεται, ὅπως διαπιστώνουν οἱ ἀρχαιολόγοι, ὅχι τυχαῖα, ἀλλὰ σκόπιμα. Πρόκειται γιὰ ἓνα προσεκτικὰ προμελετημένο



Τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ περιφήμου ναοῦ τοῦ Ἐπικουρείου Ἀπόλλωνος στὶς Βάσσεις τῆς ὀρεινῆς Ἀρκαδίας σὲ ἀναπάρσταση. Ἀντὶ γιὰ τὸ κλασσικὸ ἀγαλμα, ἐδῶ ἔχουμε ἀπλῶς μιὰ κορινθιακοῦ τύπου κολώνα νὰ συμβολίσῃ τὸν Θεό.

ἐπίτευγμα τῶν ἀρχαίων κατασκευαστῶν του. Ἡ ἰδιότυπη βάση τοῦ ναοῦ κατασκευάσθηκε ἀφοῦ προηγουμένως ὑπολογίσθηκαν πολὺ προσεκτικὰ τὸ βάρος του καὶ ἡ γωνία στροφῆς του, ἔτσι ὥστε μέσα σὲ ἓνα χρόνο νὰ “μετακινήται” κατὰ 50 πρῶτα καὶ 2 δεύτερα τῆς μοίρας. Ἐδῶ εἶναι πού ἀρχίζουν οἱ ἐντυπωσιακὲς θεωρίες, γιατί τὰ 50 πρῶτα καὶ 2 δεύτερα τῆς μοίρας εἶναι ἡ τιμὴ ἐτησίας μεταπτώσεως τῶν ἰσημεριῶν!

Ὡς ἀποτέλεσμά της εἶναι ἡ “ὀλίσθησις” πρὸς τὰ πίσω τοῦ βορείου πόλου τοῦ οὐρανοῦ. Αὐτὴν τὴν μεταβολὴ τὴν εἶχαν ὑπολογίσει ἀκριβῶς οἱ ἀρχαῖοι κατασκευαστὲς τοῦ ναοῦ καὶ γι’ αὐτὸν τὸν λόγο εἶχαν δια-

μορφώσει ἔτσι τὰ θεμέλιά του, ὥστε νὰ μπορῇ νὰ περιστρέφεται καὶ νὰ παρακολουθῇ στὸ πέρασμα τῶν αἰώνων τὴν μετάπτωση τῶν ἰσημεριῶν. Αὐτὴν τὴν ἀποψη ὑποστηρίζει ἐνθερμα ὁ Στέλιος Πετράκης, ὁ ὁποῖος ἔχει ὑποβάλει καὶ σχετικὴ μελέτη στὴν Μαθηματικὴ Ἑταιρεία Πατρῶν.

Σύμφωνα μὲ τοὺς μαθηματικούς καὶ ἀστρονομικούς ὑπολογισμούς του, λοιπόν, ὁλόκληρος ὁ ναὸς περιστρέφεται συμπεριφερόμενος σὰν μιὰ “συσκευή” παρατηρήσεως τοῦ οὐρανοῦ θόλου καὶ συν-



τονισμού της με τὸ ἄστρο τοῦ Βορρά, τὸν Πολικὸ Ἀστέρα.

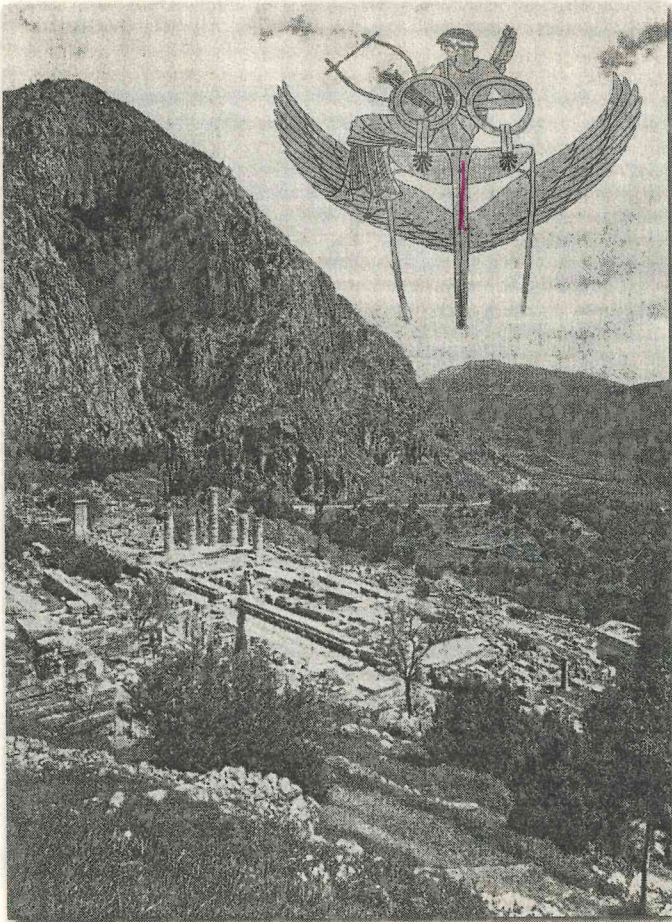
Τὴν ἐποχὴ πού χτίσθηκε ὁ ναὸς τοῦ Ἐπικουρείου Ἀπόλλωνος, ὁ Πολικὸς Ἀστέρας ἦταν ὁ Α τοῦ ἀστερισμοῦ τοῦ Δράκοντος. Στὸ διάστημα τῶν χιλιετιῶν πού κύλησαν καὶ λόγῳ τῆς μεταπτώσεως τῶν ἡμεριῶν, πού ἀναφέραμε, τὴν θέση τοῦ Πολικοῦ Ἀστέρα κατέλαβε ὁ Α τῆς Μικρᾶς Ἀρκτοῦ.

“Σκέφθηκα”, ἀναφέρει ὁ Στέλιος Πετράκης, “πὼς ἂν ἡ θεωρία μου γιὰ τὴν λειτουργία τοῦ ναοῦ καὶ ὡς συσκευῆς παρατηρήσεως τοῦ οὐρανοῦ θόλου εἶναι σωστή, τότε θὰ ἔπρεπε νὰ ἔχουμε καὶ σήμερα ἀκόμα τὶς ἀποδείξεις γιὰ τὴν ἐναρμόνισή του με τὴν οὐράνια γεωμετρία.

Ὁ ἄξονάς του, ὅπως διαγράφεται ἀπὸ τὸν προσανατολισμό του καὶ ἀπὸ τὶς πλάκες τοῦ δαπέδου, εἶναι στραμμένος πρὸς τὸν οὐράνιο βορρᾶ. Πρὶν ἀπὸ 2.400 χρόνια ἔδεικνε τὸν Α τοῦ Δράκοντος. Σήμερα θὰ ἔπρεπε νὰ “δείχνῃ” τὸν Α τῆς “Μικρᾶς Ἀρκτοῦ”. Καὶ ἔτσι εἶναι.

Διεπίστωσα ἰδίους ὁμασι τὸ φαινόμενο, στὶς 2 Αὐγούστου τοῦ 1972”, ἀναφέρει ὁ Στέλιος Πετράκης καὶ ἐξηγεῖ: “Περίμενα ὑπομονετικὰ νὰ νυκτώσῃ, ἔχοντας σταθῇ πίσω ἀπὸ τὸν κυκλικὸ βωμὸ πού βρίσκεται στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ ναοῦ. Ὅταν τὰ ἀστέρια ἐμφανίσθηκαν εἶδα πὼς προεκτείνοντας νοερὰ τὶς δύο βόρειες μεσαῖες κολῶνες πρὸς τὸν οὐρανὸ συναντοῦσα ἀνάμεσα τους, στὸ κέντρο ἀκριβῶς, τὸν σημερινὸ Πολικὸ Ἀστέρα, τὸν Α τῆς Μικρᾶς Ἀρκτοῦ”.

Γιὰ πολλοὺς συντηρητικὰ σκεπτομένους, ἐνδεχόμενα σὰν καὶ αὐτὸ τῆς τεχνητῆς ὀλισθήσεως τοῦ ναοῦ εἶναι ἀπίστευτα, ὥστόσο οἱ μαθηματικοὶ καὶ ἀστρονομικοὶ ὑπολογισμοὶ τὰ ἀποδεικνύουν ὑπενθυμίζοντάς μας πὼς καμμιά φορὰ ὁ πολὺς ὀρθολογισμὸς ἢ καὶ ἡ ἐπιστημονικὴ ἀλαζονεία μπορεῖ νὰ ἀποκλείσουν ἐκδοχὰς πού, ἐνῶ δείχνουν ἀπίστευτες, εἶναι ἴσως οἱ πραγματικές.



## Τὸ μυστήριον τῶν Δελφῶν

Ἕνας ἀκόμα ναὸς τοῦ Ἀπόλλωνος περιβάλλεται, ἐπίσης, ἀπὸ μυστήρια ὡς πρὸς τὰ τεκταινόμενα ἐκεῖ, ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὴν ἀρχιτεκτονικὴ καὶ τὴν θέση του. Εἶναι ὁ ναὸς πού βρίσκεται στοὺς Δελφούς, στὸν “ὀμφαλὸ τοῦ κόσμου”. Ὁ ὀμφάλιος λίθος πού βρέθηκε ἐκεῖ καὶ πού ἐκτίθεται στὸ Μουσεῖο τῶν Δελφῶν, δὲν εἶναι ἀπλῶς ἓνα σύμβολο ἀλλὰ, ὅπως ὑποστηρίζει σημαντικὴ μερίδα μελετητῶν, ἓνας χάρτης! Στὸν “ὀμφάλιο λῶρο” πού τὸν περιβάλλει καὶ πού μοιάζει στὰ μάτια τῶν ἀμυήτων ὡς δια-

κοσμητικὴ “γυρλάντα” ἀποτυπώνεται, ὅπως ὑποστηρίζουν οἱ Τόμπκινς καὶ Στεκίνι, ἓνα ἀνάγλυφο γεωδαιτικὸ δίκτυ πού συμβολίζει τὰ γεωμετρικὰ μήκη καὶ πλάτη τῆς Γῆς. Πάνω σὲ αὐτὸ τὸ δίκτυ ὑπάρχουν κάποια κομβικὰ σημάδια πού ἀντιστοιχοῦν σὲ συγκεκριμένες περιοχὲς τοῦ πλανήτη, μὴ ἀπὸ τὶς ὁποῖες εἶναι ἓνας κωδικός. Μέσα σὲ αὐτὴν ὑπάρχει ἡ ἱερὴ συλλαβὴ ΟΜ -πού πολλοὶ νομίζουν ὅτι προέρχεται ἀπὸ τὴν Ἰνδία- γιὰ νὰ ἐκφράσῃ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ ἢ τὸν Θεὸ Λόγο.

Πανάρχαια ἑλληνικὴ συλλαβή, ὅμως, θεωρεῖται τὸ ΟΜ καὶ εἶναι συνδεδεμένη ἄμεσα με τὰ Ἑλευσίνια Μυστήρια, ἀλλὰ καὶ με τοὺς Δελφούς. Ὁμφὴ σημαίνει φωνὴ τοῦ θεοῦ καὶ προέρχεται ἀπὸ τὸ ΟΜ καὶ τὴν ρίζα ΦΗ τῶν ἀρ-

χαιοελληνικῶν ρημάτων φάω-φῶ καὶ φημί, δηλαδή, προφέρω, λέω. Συνεπῶς, μέσα ἀπὸ τὸν χαρακτηρισμὸ τῶν Δελφῶν ὡς ὀμφαλοῦ τῆς Γῆς, πληροφοροῦμεθα ὅτι ἦταν ἡ περιοχὴ ὅπου “ἀκουγόταν” ἡ φωνὴ τοῦ θεοῦ, μέσῳ τῆς Πυθίας στὴν προκειμένη περίπτωση.

Νεώτερες μελέτες εἰδικῶν ἐρευνητῶν ἐπιβεβαιώνουν πὼς ἡ περιοχὴ αὐτὴ βρίσκεται πάνω σὲ ἓναν ἀπὸ τοὺς μεγάλους ἐνεργειακοὺς διαύλους πού διατρέχουν τὸν πλανήτη. Τὶ μπορεῖ νὰ συμβῇ σὲ ἓνα τέτοιο κομβικὸ ἐνεργειακὸ σημεῖο;

Ὁ Πλούταρχος, πού γνώριζε προφανῶς γιὰ τοὺς ἐνεργειακοὺς διαύλους, ἀναφέρει ὅτι σὲ διάφορα ἐκλεκτὰ μέρη τῆς Γῆς ὑπάρχουν μοναδικὰ φαινόμενα καὶ πὼς “δὲν πρέπει νὰ ἀπορῇ κανεὶς ἂν ἀπὸ τὰ πολλὰ ρεύματα πού ἐκπέμπει ἡ Γῆ μόνο μερικὰ σὰν καὶ αὐτὸ τῶν Δελφῶν ἐπηρεάζουν τὶς ψυχὲς καὶ δίνουν ἐμπνευση καὶ ἐνόραση τοῦ μέλλοντος”. Σὲ αὐτὸ τὸ μέρος ἐνυπάρχει μιὰ “μεγάλῃ δύναμη”, τονίζει.

Κάτω ἀπὸ αὐτὲς τὶς συνθήκες, λοιπόν, μπορούσαν νὰ λάβουν χώρα ἐξαιρετικὰ γεγονότα καὶ νὰ κάνουν τὴν ἐμφάνισή τους ὑπερβατικὲς ἐμπειρίες καὶ παράξενα συμβάντα. Ἕνα ἀπὸ αὐτὰ σχετίζεται με τὸν προφήτη τοῦ Ἀπόλλωνος, τὸν Ἀριστέα. Ὁ Ἡρόδοτος μᾶς πληροφορεῖ γι’ αὐτὸν πὼς μιὰ μέρα, ἐνῶ βρισκόταν σὲ ἓνα ἐργαστήρι γναφέα, ὅπου λεύκαιναν ἢ λανάριζαν ὑφάσματα, ἔπεσε ξαφνικὰ νεκρός. Ὁ γναφέας ἔτρεξε τότε νὰ εἰδοποιήσῃ τοὺς συγγενεῖς τοῦ Ἀριστέα. Ἐπέστρεψε σὲ λίγο μαζί τους καὶ ξεκλειδώνοντας τὴν πόρτα ἔψαξε γιὰ τὸν Ἀριστέα, ἀλλὰ δὲν τὸν βρῆκε οὔτε νεκρὸ οὔτε ζωντανό. Ἕνας Κυζικινὸς πού ἔφθασε ἐπάνω στὴν ὥρα τοὺς πληροφορήσε πὼς εἶχε συναντήσει στὸν δρόμο τὸν Ἀριστέα νὰ πηγαίνει πρὸς τὴν Κύζικο καὶ πὼς μίλησε μαζί του.

Ὁ Ἀριστέας ἐμφανίσθηκε πάλι ἑπτὰ χρόνια ἀργότερα στὴν Προκόννησο καὶ τότε ἔγραψε τὰ Ἀριμάσπεια Ἐπν ἀπὸ ὅπου ἐγίνε γνωστὸ πὼς κατὰ τὸ χρονικὸ διάστημα τῆς ἀπουσίας του βρισκόταν στὶς ὑπερβόρειες περιοχὲς ὡς “φοιβόληπτος” (Φοῖβος ἦταν ἓνα ἀπὸ τὰ ὀνόματα τοῦ Ἀπόλλωνος). Κατόπιν, ὁ Ἀριστέας ἐξαφανίσθηκε καὶ πάλι καὶ ἔκανε τὴν ἐμφάνισή του στὸ Μεταπόντιο τῆς Κάτω Ἰταλίας... 240 χρόνια ἀργότερα! Οἱ Μεταποντῖνοι ἔστησαν τότε στὴν Ἀγορὰ ἄγαλμα τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τοῦ ἱερέως του Ἀριστέα ὕστερα καὶ ἀπὸ σχετικὸ δελφικὸ χρῆσμο.

Σύμφωνα με ἄλλες πηγές: Ὁ Ἀριστέας, ἀλλὰ καὶ ὁ Ἀθαρῖς, ἄφηναν σὲ ὠρισμένο τόπο τὸ σῶμα τους καὶ μόνο ἡ “ψυχὴ τους ἐν ἐκστάσει” πλανιόταν ἐδῶ κι ἐκεῖ. Τὸ σῶμα ἔμενε πίσω σὰν νεκρὸ κουφάρι, ἀλλὰ ἡ ψυχὴ ταξίδευε σὲ μεγάλες ἀποστάσεις βλέποντας καὶ ἀκούγοντας πολλὰ πού ἀργότερα τὰ δι-

νοῦντο οἱ ἴδιοι. Σήμερα, τὸ φαινόμενο αὐτὸ ὀνομάζεται “ἀστρικό ταξίδι” ἢ ἐξωσωματικὴ ἐμπειρία καὶ ἡ ἐπιστημονικὴ κοινότητα τὸ μελετᾷ χωρὶς, ὥστόσο, νὰ μπορῇ ἀκόμη νὰ τὸ ἐξηγήσῃ ἐπαρκῶς.

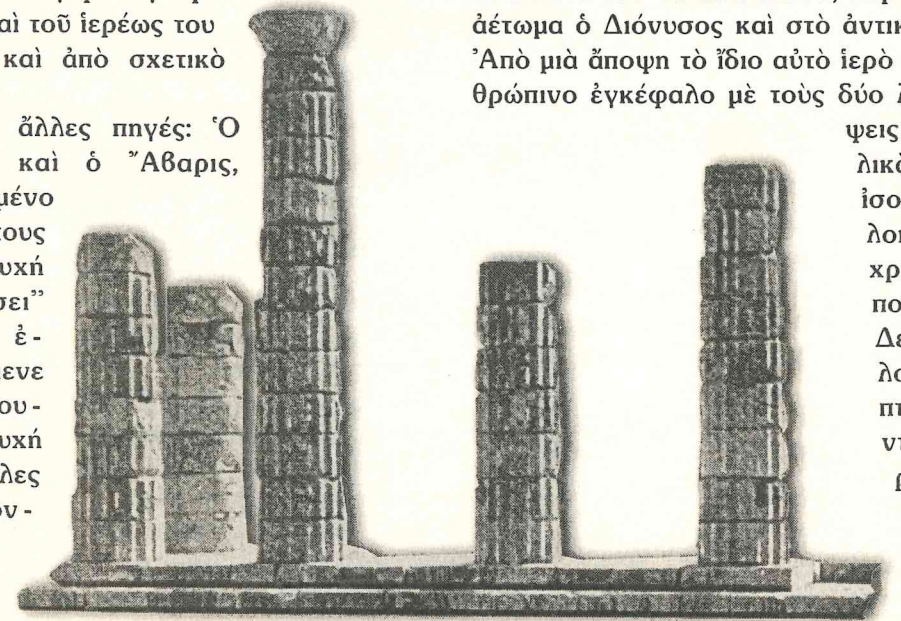
Κάποιοι ἐρευνητὲς ἀναφέρουν, πάντως, πὼς ὄντως στὴν περιοχὴ τῶν Δελφῶν ὅπως καὶ σὲ ἄλλα κομβικὰ σημεῖα τοῦ πλανήτη, ὑπάρχουν “πύλες” εἰσόδου σὲ ἄλλες διαστάσεις.

Ὁ ἴδιος ὁ ναὸς ἀποτελεῖ ἀπὸ μόνος του ἓναν ὑπαινιγμὸ γιὰ ὅλα αὐτά. Στὸ δελφικὸ ἱερὸ σύνναοι ἦσαν ὁ Ἀπόλλων, ἀλλὰ καὶ ὁ Διόνυσος. Ὁ Νίτσε θεωροῦσε πὼς οἱ δύο αὐτοὶ Θεοὶ ἀποτελοῦν ἓνα δίπολο, συμπληρωματικὸ, ἐκφράζοντας ὁ καθένας τὶς δικές του ιδιότητες ἔτσι πού ἡρεμία καὶ ταραχὴ, σοφία καὶ ἐνθουσιασμός, νηφαλιότης καὶ ὀργασμὸς νὰ συνυπάρχουν ταυτόχρονα.

Ὅχι μόνο ὁ Νίτσε, ἀλλὰ πολλοὶ κορυφαῖοι στοχαστὲς πιστεύουν πὼς στὴν ὥριμη θρησκευτικὴ ζωὴ ἀπαραίτητος εἶναι ὁ συγκερασμὸς τοῦ “ἀπολλωνεῖου” καὶ τοῦ “διονυσιακοῦ” στοιχείου. Ἡ Πυθία πού περιέπιπε σὲ κατάσταση μανίας καὶ ἐκστάσεως, συγχρόνως, μπορούσε κάλλιστα νὰ θεωρηθῇ μαινὰς βακκευομένη, ἀλλὰ χωρὶς τὶς θορυβώδεις ἐκδηλώσεις τοῦ διονυσιασμοῦ. Ἐτσι, ἦταν παραδομένη στὸ πνεῦμα καὶ τῶν δύο θεῶν πού τῆς ἀφαιροῦσαν τὸ λογικὸ στοιχεῖο καὶ τῆς ἄφηναν μόνο τὸ ἐνθεο: τὸν “ἐνθουσιασμό” καὶ τὴν ἔκσταση πού ἐκδηλώνονται στὶς ἀνώτερες στάσεις συνειδήσεως.

Σύμφωνα με ἄλλες ἐκτιμήσεις, ὁ Ἀπόλλων καὶ ὁ Διόνυσος ἀντιπροσωπεύουν συμβολικὰ τοὺς δύο λοβούς τοῦ ἐγκεφάλου πού ὅταν συνεργάζονται, ὥστε ἡ λειτουργία τους νὰ εἶναι ἐναρμονισμένη, φέρνουν σὲ ἐπαφὴ τὸν νοῦ με τὴν Ἀνώτερη Συνείδηση. Πράγματι, στὸν ναὸ τῶν Δελφῶν, με τὴν μορφή πού εἶχε κατὰ τὸν 4ο π.Χ. αἰῶνα, παρουσιάζεται στὸ ἓνα ἀέτωμα ὁ Διόνυσος καὶ στὸ ἀντικρυνὸ ὁ Ἀπόλλων. Ἀπὸ μιὰ ἄποψη τὸ ἴδιο αὐτὸ ἱερὸ συμβόλιζε τὸν ἀνθρώπινο ἐγκέφαλο με τοὺς δύο λοβούς, τὶς δύο ὁ-

ψεις τοῦ θεοῦ καὶ τελικὰ τὴν συμπαντικὴ ἰσορροπία. Δὲν εἶναι λοιπὸν τυχαῖο πού μέχρι σήμερα τὸ Ἀπολλώνειο ἱερὸ τῶν Δελφῶν ἀσκεῖ σὲ ὅλους τοὺς ἐπισκέπτες του, πού ἔρχονται ἀπὸ τὶς τέσσερις ἄκρες τῆς Γῆς, μιὰ βαθειὰ καὶ ἀνεξήγητη γοητεία.







Οί εικόνες τους πασίγνωστες και χιλιοειδωμένες στέκουν γερμένα ανήμπορα, θαρρείς σκιές πεσμένες.

Μορφές που αναδύονται απ' τα βάθη των αιώνων, μένοντας αναλλοίωτες, τις διαπερνούν οι άνεμοι αλλόφρονος πορείας.

Ήχουν φωνές απόγνωσης -μα και διαμαρτυρίας.

Τέκνα ύψηλου πολιτισμού της χώρας μας της ίδιας, το άλλοθι μας σήμερα πνευματικής μας γύμνιας, το κέλυφος της τύφλωσης ποθούν της ιδιικής μας να διαπεράσουν κάποτε, να σώσουν την ζωή μας.

Με ύπομονη ακατάλυτη στέλνουν το μήνυμά τους, κι είναι έφικτη η προσέγγιση, γαλήνια ή θωριά τους.

Έχεις τον χρόνο Έλληνα, με σκέψη ξαναμέτρα.

Το μήνυμα θέ να το βρῆς  
πάνω σ' αρχαία πέτρα.

Πεντελικά και Παριανά μάρμαρα λαξευμένα είναι από χέρια θεϊκά και στους θνητούς δοσμένα. Σφουγγάρια λές που ρούφηξαν αιώνων θείους ήχους, μυσταγωγίες ιερές, μα και Έλλήνων μύθους, συμπόσια επικυλίκεια, θεώρατους Τιτάνες.

Σπονδές Θεών έβίωσαν και γεύτηκαν παιᾶνες από φωνές κρυστάλλινες, με τέχνη δουλεμένες, απ' τους κρουνοὺς της γνώσης μας ήλιοφωτισμένες.

Σ' αυτά γεννιόταν η έμπνευση βαθειᾶς φιλοσοφίας, με ήχους λύρας λούστηκαν Έλλήνων γραμματείας.

Πάνω ἄν θές ακούμπησε και νοιώσε τοὺς παλμούς τους.

Πολεμιστὲς ξαπόστειναν, πίνοντας τοὺς χυμούς τους, γιὰ μᾶς μνημεῖα ιερὰ συμπαντικῆς πορείας.

Οὐαὶ στὴν μὴν βρέθηκαν βαρβαρικῆς μανίας. Ἐριστικὰ μιάσματα θαμπώθηκαν στὸ φῶς τους· πῶς θὰ τὰ διαμελίσουνε, ἔγινε αὐτοσκοπὸς τους.

Ἀσέλγησαν, βεβήλωσαν.

Συθέμελα ἐγκρεμίσαν. Δὲν ντράπηκαν.

Τὴν ὕστερον, αὐτοβαυκαλιζόμενοι κατέκτησαν τοὺς οἰκτιρμούς στὸν βοῦρκο βυθιζόμενοι.

Ὑβρις, ιδιοτέλεια, προπάντων προκατάληψη, νηπιόθεν τοὺς γαλούχησαν τοῦ μίσους τὴ μετάληψη.

Κι ὁ λόγος ἀφανίσεως  
τῶν ἀριστουργημάτων;

Τοῦ λόγου σας σκεφθῆτε το·  
ἀπέχει τῶν θαυμάτων.

Κάθε μικρὸ κομμάτι τους σὰν ἔπεσε στὸ χῶμα λαλίστατος εἶναι πομπός. Σὲ μᾶς ἐκπέμπει ἀκόμα σ' αὐτὸ τὸ οὐράνιο κύτταρο -τὸ γόνιμο σὰν γάλα- και τ' ὁδηγεῖ στὰ ἐπίπεδα τῆς σκέψης τὰ μεγάλα.

Τὰ σύμβολά μας, Ἕλληνες,  
ἄς μὴ τ' ἀπαρνηθοῦμε!

Ἡ προτροπὴ εἶναι "σῶστε τα"!

Ποτὲ νὰ μὴ καθοῦνε.

Τὸ εἶπα, θὰ τὸ ξαναπῶ, με τὴν καρδιά σου μέτρα:

Τὸ μήνυμα θέ να το βρῆς  
πάνω σ' αρχαία πέτρα.

Τάκης Ιωαννίδης

## Ὁ προθάλαμος Αἱ τρεῖς ὄψεις ΕΚΑΤΗ,

Ὁξυδερκὴς παρατηρητὴς τῶν φαινόμενων τῆς φύσεως ὁ Ἀρχαῖος Ἕλληνα στοχάζεται. Πουθενὰ εἰς τὴν φύσιν δὲν ἀνευρίσκει τὴν ἐκμηδένισιν καὶ τὴν τελειωτικὴν ἐξαφάνισιν οἰοῦντίποτε ὑπαρκτοῦ πράγματος. Ἀντιθέτως, ἐκ τῆς παρατηρήσεως διαπιστώνει τὴν συνεχῆ ἀνακύκλωση τῶν μορφῶν ἀπὸ τὸν σπóρον εἰς τὸ δένδρον καὶ ἀπὸ τὸ δένδρον εἰς τὸν σπóρον. Ἀπὸ τὸ ὦν εἰς τὸ πτηνὸν καὶ ἀπὸ τὸ πτηνὸν εἰς τὸ ὦν. Ἀπὸ τὴν χρυσαλλίδα (ψυχὴν) εἰς τὴν κάμην καὶ ἀντιστρόφως.

Καὶ εἰς ἐπιβεβαίωσιν ἡ κυκλικὴ ἐναλλαγὴ τοῦ σκότους/φωτός ἡμερησίως, μηνιαίως καὶ ἐτησίως τὸν βεβαιώνουν ὅτι ἡ ἰδία διαδικασία ἀφορᾷ καὶ τὴν προσωπικὴν του Ὑπαρξιν. Ἡ αὐτὴ κυκλικὴ ἐπαναφορὰ θὰ πρέπει νὰ τὸν ἐμφανίσῃ καὶ νὰ τὸν ἐξαφανίσῃ ἐναλλάξ μετατοπίζοντάς τον ἀπὸ τὸ φῶς εἰς τὸ σκότος καὶ ἀντιστρόφως. Μὲ ποῖον, ὅμως, τρόπον θὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν γνώσιν τῶν ἐναλλασσομένων αὐτῶν καταστάσεων; Εἰς τὸν Ἀρχαῖον Ἕλληνα ἐδόθησαν αἱ ἀπαντήσεις μέσω τοῦ Δωδεκαθέου καὶ τῶν Μυστηρίων.

Ὁ Νέος Ἕλληνα ἀπεστερήθη καὶ ἀπεκόπη ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν του Πηγὴν Γνώσεως. Ὅμως ἔχει εἰς τὴν διάθεσίν του πρῶτον τὸν Ἑλληνικὸν Λόγον καὶ δεῦτερον τὴν Μυθολογίαν καὶ τὴν δυνατότητα τῆς ἀλληγορικῆς ἐρμηνείας καὶ διεισδύσεως. Ὡς ἐξέταση, λοιπόν, ἐκ νέου τὸ Δωδεκάθεον, τοὺς φυσικοὺς κύκλους τῆς ἐναλλαγῆς φωτός/σκότους καὶ ἐκ τῆς ἐρμηνείας αὐτῶν κάτω ἀπὸ τὰς σημερινὰς συνθήκας ἄς ἀνακαλύψῃ ἐκ νέου τὴν ταυτότητά του.

Σκότος, ἡμίφως, Φῶς εἶναι αἱ τρεῖς καταστάσεις πού πρῶτον ἀντιλαμβάνεται ὁ νοῦς κατὰ τὴν ἀναζητήσιν τῆς ἐσωτερικῆς γνώσεως.

## ΠΕΡΣΕΦΟΝΗ

## τῶν Ἑλευσινίων τῆς Σελήνης ΑΡΤΕΜΙΣ

Κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν Μυθολογίαν αἱ τρεῖς αὐταὶ καταστάσεις ἀλληγοροῦνται ὡς πρὸς τὸν Ἀθ. Σταγειρίτην, ΩΓΥΓΙΑ Α, σελ. 235: "Τὴν Λητὴ ὡς λήθη καὶ ὡς νύκτα, τὰ τέκνα ἐνταῦθα σημαίνουν, ὁ μὲν Ἀπόλλων τὸν ἥλιον, ἡ δὲ Ἀρτεμις τὴν Σελήνην". Λήθη καὶ σκότος (Λητὴ) εἶναι ἡ Μητέρα τοῦ ἡμίφωτος (Ἀρτέμιδος), διὰ τοῦ ὁποῖου ἐν συνεχείᾳ γεννᾶται τὸ φῶς (Ἀπόλλων).

Ἡ ἀρχικὴ αὐτὴ τοποθέτησις, ἡ ἀφορῶσα τὴν σταδιακὴν πορείαν πού ὁδηγεῖ τὸν νοῦ ἀπὸ τὸ σκότος εἰς τὸ φῶς μετὰ τὰς ἐνδιαμέσους διαβαθμίσεις, ἀποδίδεται μυθολογικῶς μετὰ τὴν δυσκολίαν ἑνὸς τοκετοῦ. Ἡ Λητὴ, ἀλληγορουμένη ὡς νύκτα καὶ σκότος, ἐπὶ 9 ἡμέρας καὶ 9 νύκτας προσπαθεῖ νὰ φέρῃ εἰς τὸν κόσμον τὸ ἡμίφως καὶ τὸ φῶς, τὴν Ἀρτεμιν καὶ τὸν Ἀπόλλωνα. Οὐδεὶς θνητὸς ἢ ἀθάνατος δέχεται νὰ τὴν φιλοξενήσῃ. Τὸ χρονικὸν διάστημα τοῦ ἀριθμοῦ 9 ἐμφανίζεται ὅχι μόνον εἰς τὴν κύσιν τοῦ ἀνθρώπου ὄντος, ἀλλὰ καὶ εἰς ὠδῖνας τὰς πρὸ τῆς γεννήσεως τοῦ κοσμικοῦ Φωτός. Προηγείται δὲ τὸ ἡμίφως καὶ ἔπεται τὸ Φῶς.

Ὁ ἀριθμὸς 9 εἶναι ὁ συμβολικὸς ἀριθμὸς μιᾶς κυήσεως.

"...(Μετὰ ἀπὸ πολλὰς ταλαιπωρίας) ἄφ' οὗ προετοιμάσθη ἡ νῆσος (Δῆλος), ἔστειλεν ὁ Ποσειδῶν τοὺς Τρίτωνας καὶ διεπόρθηυσαν τὴν Λητὴ εἰς αὐτὴν διὰ νὰ γεννήσῃ, ἡ ὁποία ἐκάθητο ὑποκάτω εἰς ἓνα Φοῖνικα καὶ ἐπαιδεύετο 9 ἡμέρας καὶ 9 νύκτας, μὴ δυναμένη νὰ γεννήσῃ, καὶ δοκιμάζουσα πόνους σφοδροτάτους. Ἦλθον δὲ εἰς ἐπίσκεψιν αὐτῆς αἱ Θεαὶ Διώνη, Ρέα, Θέμις καὶ Ἀμφιτρίτη, καὶ ἄφ' οὗ εἶδον τοὺς πόνους αὐτῆς, ὑπέσχεθησαν εἰς τὴν Ἴριν ὄρμον ἐννεά-



Φωτ. Ἀντ. Κάνανος





πηχυν διὰ νὰ πηγαίῃ νὰ φέρῃ τὴν Εἰλείθυιαν. Καὶ οὕτως ἐλθοῦσα ἡ Εἰλείθυια ἐμαίευσεν αὐτήν, καὶ ἐγέννησε πρῶτον τὴν Ἀρτεμιν ἔπειτα τὸν Ἀπόλλωνα. Κατ' ἄλλους δὲ ἡ Ἀρτεμις ἐγεννήθη μίαν ἡμέραν πρότερον, καὶ αὐτὴ ἐμαίευσεν ὕστερον τὴν Λητώ εἰς τὴν γέννησιν τοῦ Ἀπόλλωνος..." (Ἀθ. Σταγειρίτης, ΩΓΥΓΙΑ, Τόμ. Α, σελ. 234).

Ἡ ἀλληγορικὴ εἰκὼν δίδει ἀνάγλυφα τὴν νέαν ιδέαν, ἡ ὁποία ἀπαιτεῖ μεγάλο χρονικὸν διάστημα καὶ φοβερὰς ὠδῖνας διὰ νὰ ἐμφανισθῇ πρῶτον εἰς τὸ ἡμίφως τοῦ ὑποσυνειδήτου, φευγαλέα εἰς τὴν ἀρχήν, καὶ ἐν συνεχείᾳ μὲ ἐξωτερικὴν βοήθειαν (Ἀρτεμις) νὰ ἔλθῃ εἰς τὸ φῶς ἡ ὠλοκληρωμένη ιδέα εἰς τὴν συνειδησιν (Ἀπόλλωνα).

Ἡ ἐξελικτικὴ αὐτὴ διαδικασίᾳ ἔχει τὴν δυνατότητα μεταφορᾶς εἰς ἐσωτερικὴν ἀνελικτικὴν πορεία. Ὅχι πλέον ὅσον ἀφορᾷ μίαν ιδέαν τοῦ νοητοῦ κόσμου, ἀλλὰ μιᾶς ἐνσάρκωσης, ἡ ὁποία ἀρχίζει εἰς τὸ πλήρες σκότος (Λητώ). Τὸ ὄν μὲ τὴν ἐμπειρίαν τῆς ζωῆς ἀντιλαμβάνεται τὸ κενὸν τῆς μιᾶς ἐνσάρκωσης εἰς τὸν κόσμον τῆς μορφῆς καὶ ἀρχίζει νὰ αἰσθάνεται τὰ ρίγη τῆς ἀγωνίας τῆς ἐκμηδενίσεως. Ἐφ' ὅσον εὑρεθῇ εἰς περιβάλλον ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὑπάρχει ἡ δυνατότης ἀμυδρᾶς φωτίσεως ἀπὸ κατάλληλα βιβλία, ἢ μιᾶς ἄλλης ψυχῆς (Ἀρτέμιδος) νὰ τὸν βοηθήσῃ νὰ κατανοήσῃ τὸ μυστήριον τῆς ὕπαρξός του, σιγά-σιγά μὲ τὴν προοδευτικὴν αὐξήσιν τοῦ νυκτερινοῦ φωτός τῆς Σελήνης/Ἀρτέμιδος θὰ φθάσῃ εἰς τὴν κροκόπεπλον αὐγὴν νὰ ἀντικρύσῃ τὸν ἥλιον/Ἀπόλλωνα, τὴν Γνώσιν τοῦ ἑαυτοῦ, μέσα ἀπὸ τὰς φοβερὰς ὠδῖνας μιᾶς κυήσεως, τῆς ὁποίας ἡ σύλληψις κάνεται εἰς τὰ βάθη τοῦ ὑποσυνειδήτου χώρου (Λητοῦς).

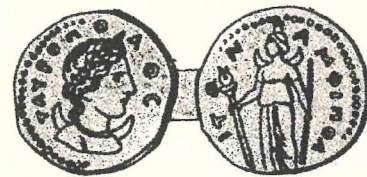
## ΕΚΑΤΗ

Δὲν ὀφείλεται εἰς σύμπτωσιν τὸ γεγονὸς ὅτι μετὰ τὴν προσφώνησιν τῶν Θεοτήτων τῆς Εἰσαγωγῆς εἰς τοὺς Ὀρφικοὺς Ὑμνοὺς, ὁ Ὑμνωδὸς ἀφιερώνει τὸν πρῶτον Ὑμνον εἰς τὴν Θεὰν Ἑκάτην.

### Ὑμνος Ἑκάτης

Ἐἰνοδίην, Ἑκάτην κλήζω, τριοδίτην, ἔραννήν, οὐρανίην, χθονίην τε καὶ εἰναλίην κροκόπεπλον..."

Τὴν Ἑκάτην, ἐξυμνῶ, ποὺ τὴν λατρεύουν στὰς ὁδοὺς καὶ στὰς τριόδους, τὴν ἐπέραστιν,



Ἀρτεμις Ταυροπόλος ὡς Θεὰ τῆς Σελήνης μὲ τὴν ἡμισέληνον πίσω ἀπὸ τοὺς ὤμους. Νόμισμα Ἀμφιπόλεως

τὴν οὐρανίαν, τὴν ἐπίγειον καὶ τὴν θαλάσσιαν, ποὺ ἔχει κίτρινον πέπλον..."

Ὁ πρῶτος Ὑμνος πρὸς Ἑκάτην φαίνεται νὰ προέρχεται ἐκ τοῦ δέους ποὺ ρίζαν τοῦ ἔχει τὸ σκότος τῆς τελευταίας νύκτας πρὸ τῆς Νέας Σελήνης, τότε ποὺ ἡ Θεὰ Ἑκάτη ἔχει ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῆς τοὺς τρεῖς κόσμους: τὸν Οὐράνιον, τὸν Θαλάσσιον καὶ τὸν Χθόνιον.

Ἡ πλησιεστέρη πρὸς τὸ Σκότος κατάστασις εὑρίσκει τὴν ἔκφρασιν τῆς εἰς τὴν Ὀντότητα τῆς Θεᾶς καὶ ἐξ αὐτῆς ἀρχίζει ἡ τελετουργία τῶν Ὑμνων. Γνωρίζει ὁ ὕμνωδὸς ὅτι τὸ ὀρμέμφυτον τοῦ ὑποσυνειδήτου χώρου εἶναι πλήρες ἀπὸ τὸν ἀρχέγονον φόβον τῆς ἀγνοίας καὶ αὐτὸν τείνει κατὰ πρῶτον νὰ προσεγγίσῃ (ὁμιλοῦντες μὲ τὴν τρέχουσαν ὁρολογίαν τοῦ αἰῶνος μας).

Ἡ Ἑκάτη εἶναι τὸ σκοτεινότερον μέρος τῆς ψυχῆς, τὸ ὁποῖον εὑρίσκεται εἰς ἀνταπόκρισιν μὲ τὰ Ἑκαταῖα Δεῖπνα τοῦ ἐξευμενισμοῦ, διὰ νὰ προχωρήσῃ ἡ Ἑκάτη αὐξανόμενη τὴν ἐπομένην Νύκτα εἰς τὴν Νέαν Σελήνην, τὴν Νέαν Φάσιν τῆς ἐξελικτικῆς πορείας. Νύκτα ἀποφράς, ἡ τελευταία Νύκτα τοῦ Κύκλου τῆς Σελήνης, νύκτα τὴν ὁποίαν ἀφιέρωναν εἰς τὴν σιωπὴν καὶ τὴν περισυλλογὴν οἱ ἱερεῖς, διότι καὶ οἱ τρεῖς κόσμοι, ὁ χθόνιος, ὁ θαλάσσιος καὶ ὁ οὐράνιος εὑρίσκονται κάτω ἀπὸ τὴν ἐπικράτειαν τοῦ σκότους/Ἑκάτης τὴν τελευταίαν νύκτα τοῦ Σεληνιακοῦ μηνός, τὴν 28ην.

Σύμφωνα μὲ τὴν ὁρολογία τοῦ Karl JUNG, ὁ συλλογικὸς ἀσυνειδήτος χώρος τοῦ ἀνθρώπου κυτάρου, ὁ σκοτεινὸς καὶ ἀνεξιχνίαστος, ἡ κοινὴ καὶ ἀναπόφευκτος ἀφετηρία ἀπὸ τὴν ὁποία προέρχεται κάθε γέννησις, εὑρίσκεται συζευγμένη μετὰ τῆς Μυθολογίας καὶ ἀναμένει τὴν ἐκ βάθους μυστηριακὴν τῆς ἐρμηνείαν.

Ἡ ψυχικὴ οὐσία τοῦ Ἀρχαίου Ἑλλήνου δὲν ἀποδέχεται τὸ ἀπόλυτον σκότος δι' αὐτὸ καὶ ἡ Θεὰ τοῦ σκότους, ἡ Ἑκάτη, ἀποκαλεῖται καὶ "κροκόπεπλος". Ἡ δὲ Ἑκάτη συνδέεται μέσῳ τῶν Μυστηρίων μὲ τὴν Περσεφόνην, τὸ ὄνομα τῆς ὁποίας ὡς Περσεΐδας εἶναι ἀλληλένδετον μὲ τὸ ἐπίθετον τῆς Ἑκάτης ποὺ ἀποκαλεῖται Πέρσεια. Εἶναι δὲ αἱ δύο συνδεδεμένοι εἰς τὸ βασίλειον τοῦ Κάτω Κόσμου. (Πέρσω = μέλλων τοῦ ρήματος πέρθω = καταστρέφω, ἐρημώνω, ἀφανίζω διὰ κα-

ταστροφῆς). Καὶ ἡ μὲν Περσεφόνη εἶναι ἡ Περσεΐδας ἡ **Φερσέφασσα** = ἡ **φέρουσα τὸ φᾶος εἰς τὴν ψυχὴν**, ἡ δὲ Πέρσεια Ἑκάτη, ὅταν εὑρίσκεται εἰς τὸ πλήρες σκότος τῆς τελευταίας ἡμέρας τοῦ Σεληνιακοῦ Κύκλου, τότε εἶναι πραγματικὰ ἐπίφοβος καὶ μπορεῖ νὰ φέρῃ τὴν καταστροφὴν καὶ τὸν ὄλεθρον.

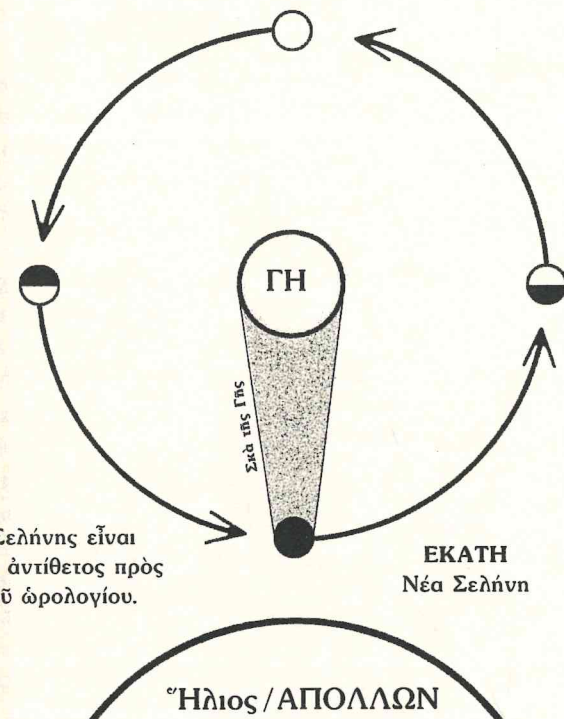
...Κατὰ τὴν τελευταίαν ἡμέραν, ὅταν ἐτελείωνεν ἡ παλαιὰ καὶ ἤρχιζεν ἡ νέα Σελήνη, παρέθετον πρὸ τῶν ἀγαλμάτων καὶ ἐπὶ τῶν βωμῶν τῆς τροφᾶς, τὰ καλούμενα Ἑκάτης δεῖπνα, διὰ νὰ τραφῇ καὶ πάλιν ἡ Θεὰ ἥτο δὲ ἡ τρίμορφος Θεὰ σύμβολον τῶν τριῶν διαδοχικῶν φάσεων τῆς Σελήνης, ἐξ οὗ καὶ ἀνεπτύχθη ἡ ιδέα τῆς τριπλῆς ἐξουσίας τῆς εἰς τὰ βασίλεια τοῦ κόσμου. Εἰς τὴν κυρίως Ἑλλάδα ἡ Θεὰ αὐτὴ ἐνέπνεε δεισιδαίμονα τρόπον· συνεδέετο μετὰ τοῦ καταχθονίου κόσμου, ἥτο Θεὰ τῶν φασμάτων καὶ τῆς μαγείας". (Ἀπὸ τὰ σχόλια 164 τοῦ Παναγῆ Λεκατοῦ εἰς τὴν Θεογονίαν τοῦ Ἡσιόδου).

**ΠΕΡΣΕΦΟΝΗ**  
3/4 Σελήνης  
Φθίνουσα Μήνη

Ἡ τροχιά τῆς Σελήνης εἶναι ἀριστερόστροφος, ἀντίθετος πρὸς τοὺς δείκτας τοῦ ὥρολογίου.

**ΕΚΑΤΗ**  
Νέα Σελήνη

Ἡλιος/ΑΠΟΛΛΩΝ



## ΣΕΛΗΝΗ

Ἡ Σελήνη, τὸ φυσικὸν οὐράνιον σῶμα, ἀποκαλεῖται καὶ Μήνη εἰς τοὺς Ὀρφικοὺς Ὑμνοὺς:

Ἐταυρόκερως Μήνη, νυκτίδρομος, ἡεροφοῖτι, Μήνη ποὺ ἔχεις κέρατα ταύρου καὶ τρέχεις τὴν νύκτα καὶ πλανᾶσαι στὸν ἀέρα".

Ἡ περίοδος τῶν 28 ἡμερῶν τῆς περιστροφῆς τῆς Σελήνης ἔδωσε καὶ τὸ ὄνομα εἰς τὸν **Μῆνα**. Ἡ περίοδος αὐτὴ χαρακτηρίζεται ἀπὸ 3 καταστάσεις: 1) Ἀπὸ τὴν παντελῆ ἔλλειψιν φωτός, ὁπότε ἐπικράτεια ἔχει ἡ Ἑκάτη, 2) ἀπὸ τὸ αὐξανόμενο καὶ μειούμενο φῶς, ἐπικράτεια τῆς ὁποίας ἀνήκει εἰς τὴν Περσεφόνην καὶ 3) τὴν Παν-Σέληνον τὴν ἀνήκουσαν εἰς τὴν Ἀρτεμιν.

Ἡ Σελήνη συνεπῶς χαρίζει τὸ φυσικὸν τῆς σῶμα διὰ νὰ ἀλληγορηθοῦν αἱ τρεῖς καταστάσεις τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς ἀναλόγως μὲ τὸν φωτισμόν, τὸν ὁποῖον αὐτὴ εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἀποδεχθῇ. Τὸ ἀνωτέρω σχῆμα θὰ ἀποσαφηνίσῃ περαιτέρω τὴν ἐξελικτικὴν αὐτὴν πορείαν:



Τριπλῇ Ἑκάτῃ κτῆς.

Παρατηρεῖται ὅτι ἡ ἐπικράτεια τῆς Περσεφόνης ἐμφανίζεται δύο φορές, εἰς τὴν αὐξουσαν ἢ πλήθουσα Μήνη καὶ εἰς τὴν φθίνουσα Μήνη. Μετὰ τὸ Σκότος, τὸ ὁποῖον ἐπικρατεῖ εἰς τὸν κῶρον τῆς Ἑκάτης, ἡ ψυχὴ προχωρεῖ εἰς τὴν σταδιακὴν τῆς φωτίσιν μέσῳ τῶν Μυστηρίων τοῦ ἡμίφωτος τῆς αὐξούσης Μήνης, τῆς Περσεφόνης. Κατὰ τὸ στάδιον αὐτὸ λαμβάνει τὴν βαθμιαίαν καὶ ἀργὴν γνῶσιν. Εἶναι δέ-



Ἡ κίνησις τῆς Σελήνης εἶναι πάντοτε ἀριστερόστροφος ἀντίθετος πρὸς τὴν φοράν τῶν δεικτῶν τοῦ ὥρολογίου καὶ σύμφωνος μετὰ τὴν κίνησιν τῶν πλανητῶν. Ἄς μὴ λησμονῇται ὅτι καὶ οἱ πλανῆται εἶναι σκοτεινὰ οὐράνια σώματα, λαμβάνοντα τὸ φῶς ἀπὸ αὐτοφωτον πηγῇ, ποὺ εἶναι ὁ ἥλιος.



Ὁ Φεγγαροθεὸς Μῆν καὶ τὰ ἐμβλήματα τοῦ

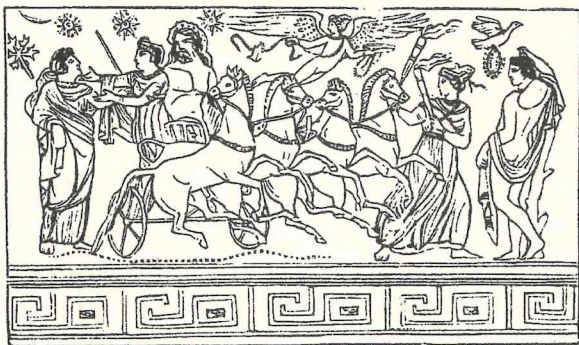
Καὶ ἐνῶ εἰς τὴν αὖξουσιν ἡ πλήθουσα Μῆν, ἐπικράτεια Περσεφόνης, ἡ ψυχὴ ἀφομοιώνει γνῶσιν, λαμβάνει τὸ Φῶς τοῦ Ἥλιου, τοῦ Φωτοδότου καὶ διδασκάλου τῆς, εἰς τὴν φθίνουσα Μῆν, καὶ πάλιν ἐπικράτεια Περσεφόνης, ὁ ρόλος τῆς ἀλλάζει. Σφραγίζει τὴν γνῶσιν, τὴν ὁποίαν ἔλαβε ἀναλαμβάνουσα μετὰ τὴν σειρὰν τῆς νὰ μεταλαμπαδεύσῃ ("φασφόρος") τὴν γνῶσιν τὴν ὁποίαν ἔλαβε κατὰ τὴν αὖξουσα Μῆν καὶ γίνεται πομπός.

Διότι ἡ Περσεφὼν εὐρίσκεται εἰς τὸν ἐνδιάμεσον χώρον, μεταξύ τῆς ἐπικρατείας τῆς Ἑκάτης (σκότους) καὶ τῆς Ἀρτέμιδος (νυκτελίου φωτός). Ἄλλωστε ἡ ἀλληγορία τῆς παραμονῆς τῆς 6 μῆνας μετὰ τὴν μῆτέρα τῆς Δήμητρα (Γῆ μήτρα) ἐπὶ τῆς γῆς καὶ 6 μῆνας ὑπὸ τὴν γῆν μετὰ τὸν σύζυγόν τῆς Πλούτωνα εἶναι ἐνδεικτικὴ τῆς διπλῆς τῆς ὑποστάσεως.



Προτομή τῆς Μήνης μετὰ τὰ μαλλιά πλεγμένα σὲ σχῆμα κεράτων καὶ μετὰ τὴν ἐπιγραφή ΛΟΧΙΑ

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν τέλεσιν τῶν Μυστηρίων τῆς Θεᾶς Δήμητρος καὶ τῆς Κόρης, ἐπεὶ τὸ θέμα τῆς παρουσίας εἶναι ἡ προκαταρκτικὴ προπαρασκευὴ διὰ τὴν κατανόησιν τῶν Ἑλευσινίων, παραπέμπομε εἰς τὸν Πλούταρχον "Περὶ τοῦ ἐμφαινομένου προσώπου τῷ κύκλῳ τῆς Σελήνης" καὶ "Περὶ Ἰσίδος καὶ Ὀσίριδος", ὡς τὸν πλέον ἀρμόδιον καὶ πλησιέστερον διατελοῦντα, διότι ὁ ἴδιος ἔχων καταλάβει καὶ ἀσκήσει ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν ἀνώτατα ἀξιώματα εἰς τὸ Μαντεῖον τῶν Δελφῶν, ἥτο γνῶστης τῶν μυστηρίων. Ἄν καὶ ὁποιαδήποτε ἀποκάλυψις ἥτο αὐστηρότατα ἀπηγορευμένη, ἐν τούτοις μετέδωκε ἐντὸς τῶν ἐπιτρεπτῶν ὁρίων τὴν θεωρητικὴν φιλοσοφίαν τῶν Μυστηρίων. Περὶ τὸ ἔτος 95, ὡς πληροφοροῦν Δελφικαὶ ἐπιγραφαί, τοῦ ἀπενεμήθη ἰσοβίως τὸ ἱερατικὸν ἀξίωμα.



Ἡ ἄρπαγὴ τῆς Κόρης

Τὸ ἀρχέτυπον σύμβολον τῆς Σελήνης εἶναι ὁ μνίσκος. Τὸ σχῆμα αὐτὸ ἀλληγορεῖ τὴν εὐαισθησίαν τῆς ψυχῆς νὰ συλλαμβάνῃ. Εἶναι ἡ ἴδια ἡ ψυχὴ, ἡ ὁποία ἀναλόγως μετὰ τὴν φάσιν εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται ἀλλάζει καὶ συνεχῶς σχῆμα. Δὲν ἔχει καμμίαν σταθερότητα, εἰς ἀντίθεσιν μετὰ τὸν ἥλιον τοῦ ὁποίου τὸ ἀρχέτυπον σύμβολον εἶναι ὁ κύκλος, ποὺ εἶναι σταθερὸς καὶ ἀναλλοίωτος, μὴ ὑποκείμενος εἰς οὐδεμίαν ἀλλαγὴν. Διότι ἡ ψυχικὴ εὐαισθησία ἡ ὁποία ἐκφράζεται διὰ τοῦ μνίσκου τῆς Σελήνης εἶναι ἐκείνη ποὺ ἐπιτρέπει τὴν αὖξιν τῆς προσλήψεως τοῦ φωτός (γνώσεως) ἀπὸ τὸν πάντοτε ἐκπέμποντα τὸ φῶς (γνῶσιν) ἥλιον.

Ἡ εἰσχώρησις εἰς τὴν φιλοσοφικὴν διάστασιν τῶν φαινομένων τοῦ πλανητικοῦ συστήματος καὶ ἡ λεπτομερὴς ἀναφορὰ αὐτῶν εἰς τὸν χώρον τῆς ἀλληγορίας, ἀνάγει τὸν νοῦ εἰς τὴν δυνατότητα ἐρμηνείας ἐκ τοῦ φυσικοῦ παραδείγματος τοῦ Πλανητικοῦ μας Συστήματος εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ἐξέλιξιν καὶ κατὰ συνέπειαν ἀνέλιξιν τοῦ ἀνθρωπίνου ὄντος. Εἰς τοῦτο δὲ συνεπικουρεῖ ἀπολύτως ἡ Ἑλληνικὴ Μυθολογία μετὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Λόγου.

Ἡ αὖξις τοῦ φωτός τῆς Σελήνης, ἡ ὁποία λαμβάνει τὸ φῶς ἀπὸ ξένην πηγήν, δηλαδὴ ἀπὸ τὸν Ἥλιον, δηλοῖ ὅτι ἡ ἴδια εἶναι σκοτεινὸ οὐράνιο σῶμα καὶ μόνον ἀφοῦ δεχθῇ τὴν γνῶσιν ἀπὸ ἀκτινοβολία σώματος αὐτοφώτου, δηλαδὴ ἀπὸ διδάσκαλον, θὰ ἀρχίσῃ νὰ κατανοῇ τὸν κοσμικὸν νόμον. Ἡ ἀλληγορία τοῦ κοσμικοῦ Νόμου ἐκφράζεται ἀκριβῶς διὰ τῆς ἀλληγορουμένης εἰκόνης τῶν οὐρανίων σωμάτων, ἐν προκειμένῳ τῶν σωμάτων τῆς Σελήνης καὶ τοῦ Ἥλιου. Τὰ φυσικὰ αὐτὰ σώματα ἔχουν τοὺς πνευματικούς τινος ἐκπροσώπους εἰς τὴν Ἀρτεμιν διὰ τὴν Σελήνην καὶ εἰς τὸν Ἀπόλλωνα διὰ τὸν Ἥλιον, ὡς ἀναφέρει ὁ Ἀθ. Σταγειρίτης.

Τὸ ὄνομα τοῦ Ἥλιου εὐρίσκει εἰς τὸν Ἀπόλλωνα μοναδικὴν ἐκφρασίαν. Ὅμως, τὸ

ὄνομα τῆς Σελήνης ἔχει ἐκφρασίαν τριπλῇ. Τρεῖς Θεοὶ διεκδικοῦν τὴν πλήρη τῆς ἐκπροσώπησιν ὡς αὐτὴ ἐμφανίζεται εἰς τὸ φυσικὸν πεδῖον, διότι ἡ Σελήνη ἔχει τρία διαφορετικὰ πρόσωπα.

Κατὰ τὴν Μυθολογίαν ἡ Ἑκάτη φέρει ὡς ὄνομα τὸ ἐπίθετον τοῦ Ἀπόλλωνος, Ἑκαταῖος, Ἑκατηβόλος, Ἑκατονταβελέτης, ὅταν αὐτὸς πλήτη τοὺς νέους (ἐκ τοῦ ἐκάς = ἀπὸ μακρινὴν ἀπόστασιν) καὶ τοὺς φονεῦν. Τὸ ἴδιο ἐπίθετο συνοδεύει καὶ τὴν δίδυμον ἀδελφὴν αὐτοῦ, τὴν ἀργυρότοξον Ἀρτεμιν, τὴν Ἑκατηβόλον, ὅταν πλήτη καὶ φονεῦν τὰς νέας γυναῖκας. Τὸ δίδυμον τοῦ φωτός, τοῦ ἡμερησίου καὶ τοῦ νυκτερινοῦ, δὲν εἶναι μόνον ζωοποιόν, ἀλλὰ καὶ θανατηφόρον.

Κάθε ἔννοια εἰς τὴν Μυθολογίαν πρέπει νὰ ἐξετάζεται ὑπὸ τὴν διπλῇ αὐτῆς κυριαρχίαν, τόσον δηλαδὴ εἰς τὸ φυσικὸν ὅσον καὶ εἰς τὸ νοητικόν. Εἰς τὸ νοητικὸν πεδῖον ἡ γνῶσις πρέπει νὰ λαμβάνεται μετὰ μεγάλης φειδοῦς καὶ σταδιακῶς διὰ νὰ μὴ ἀποβῇ θανατηφόρος διὰ τὰς νέας ψυχὰς. Μετὰ τὴν διπλῇ ὑπόστασιν τοῦ θανάτου, ὁ θάνατος εἰς τὸ φυσικὸν πεδῖον εἶναι γέννησις εἰς τὸ νοητικόν.

Ἡ σταδιακὴ αὐξομείωσις τοῦ φωτισμοῦ τῆς Σελήνης, ἡ ὁποία διαχωρίζεται εἰς 3 καταστάσεις δίδει συνεπῶς γένεσιν εἰς τρεῖς ἀντιστοίχους θεότητες, ἀνάλογον μετὰ τὰς 3 τῆς ὥσες:

α) Τὴν πρώτην ὥσιν τῆς Ἑκάτης, τοῦ σκότους, ὅταν ἡ Σελήνη καλύπτεται ἀπὸ τὴν σκιάν τῆς Γῆς καὶ δὲν φωτίζει καθόλου τὴν ψυχὴν τοῦ ὄντος, διότι ἀκόμη δὲν ἦλθεν ἡ ἀνυσυχία καὶ τὸ ἐρώτημα διὰ τὴν περαιτέρω πορείαν τῆς πέραν τῆς τρεχούσης ἐνσαρκώσεως. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ νυκτερινοῦ σκότους, ἡ Ἑκάτη εἶναι συμφώνως πρὸς τὸν Ὀρφικὸν Ὑμνον τῆς Ἑκάτης "...τυμνηδὴν, ψυχὰς νεκρῶν μετὰ βακχεύουσιν" διότι ὡς τυμνηδὴ καίρεται μετὰ τῶν νεκρῶν. Νεκροὶ διὰ τὴν Ὀρφικὴν Θεολογίαν εἶναι οἱ ζῶντες ἐπὶ τῆς Γῆς. Ὡς λέει ὁ Σωκράτης εἰς τὸν διάλογον τοῦ Πλάτωνος Κρατύλον (400Γ) τὸ σῶμα εἶναι τὸ σῆμα τῆς ψυχῆς κατὰ τοὺς Ὀρφικούς. Ἡ Ἑκάτη βακχεύεται μετὰ τῶν ψυχῶν τῶν νεκρῶν, δηλαδὴ τὸ Σκότος, τὸ ὁποῖον ἐκπροσωπεῖ ἡ Θεὰ εἰς τὴν φάσιν αὐτήν, εἶναι ἀκριβῶς ἡ προκαταρκτικὴ φάσις κατὰ τὴν ὁποίαν αἱ ψυχὰι ἐτοιμάζονται νὰ περάσουν εἰς τὴν φάσιν τοῦ ἡμέφωτος. Τὰ ἀρχικὰ στάδια τῆς

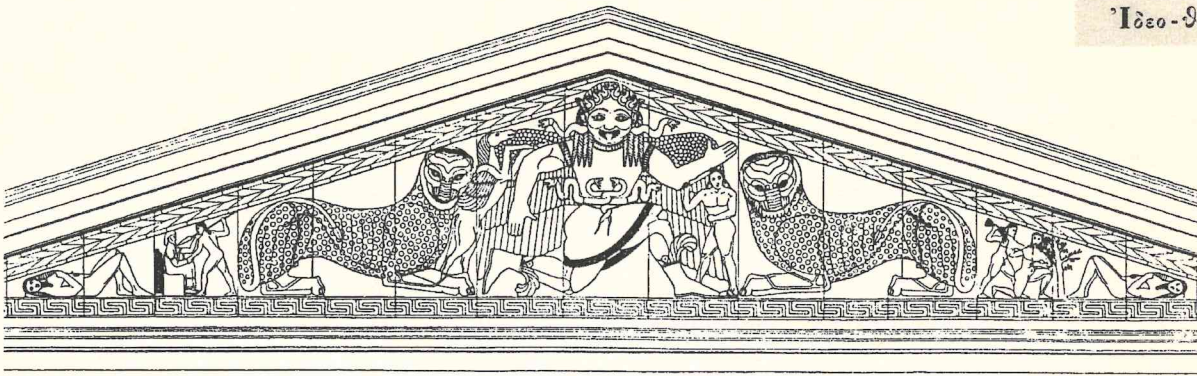
γνώσεως, τὰ προηγούμενα τῆς παντελοῦς ἀγνοίας καὶ ἀδιαφορίας κυοφοροῦνται εἰς τὴν Ἑκάτην, κόρην τῆς Νυκτός ἢ τῆς Ἀστερίας καὶ τοῦ Περσέως (Ἡσίοδος, Θεογονία, στ. 410). Ὁ σκοτεινὸς δὲ αὐτὸς χώρος δὲν εἶναι ἄλλος ἀπὸ τὸν πλανήτη Γῆ, ὅπου τὰ ἐνσάρκα ἀνθρώπινα ὄντα εὐρίσκονται κάτω ἀπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τῆς Θεᾶς Ἑκάτης, ὅπου καὶ μαθητεύουν διὰ νὰ ἀποκτήσουν τὴν αὐτοσυνειδησίαν.

β) Τὸν ἐνδιάμεσον χώρον, τῶν τετάρτων τῆς Σελήνης, τὸν χώρον τῆς Περσεφόνης καὶ τῶν Ἑλευσινίων, τότε ποὺ ἡ ψυχὴ εἰσχωρεῖ ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἰς τὴν διαχρονικὴν αἴσθησιν τῆς ἀθανασίας καὶ τοῦ Νόμου τῶν Ἐπανεκταρτώσεων. Ἡ ἐρμηνεία καὶ κατ' ἐπέκτασιν ἡ βίωσις τῶν Μυστηρίων τῆς Ἑλευσίνος εἰς τὴν οὐσίαν τῶν ἱεροπραξιῶν προϋπέθετε μακρὰν σειρὰν ἐνσαρκώσεων καὶ τελειώσεως τῆς ψυχῆς. Δυστυχῶς μαρτυρίαι περὶ τῶν δρωμένων



Ἡ Ἀρτεμις τῆς ἀνατολικῆς ζωφόρου τοῦ Παρθενῶνος (Μουσεῖο Ἀκροπόλεως)





Δυτικὸ ἀέτωμα τοῦ ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος τῆς Κερκύρας. Εἰς τὸ μέσον ἡ θανάτωσις τῆς Μεδούσης ἀπὸ τὸν Περσέα, δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ λεοντοπάνθηρες. Σχεδιαστικὴ ἀναπαράστασις τοῦ G. Rondenwaldt (1938). Γύρω στὸ 600 π.Χ.

εἰς τὰ Μυστήρια εἶναι ἐλάχιστα πέραν τῶν εἰκασίων καὶ τῶν προσωπικῶν βιωματικῶν ὁραμάτων.

γ) Τὴν Πανσέληνον, τὸν χῶρον τῆς Ἀρτέμιδος, ἀρτεμῆς οὔσα ὥς λέει ὁ Σωκράτης, δηλαδὴ πλήρης, ἀκεραία, σῶα (Λεξ. Δ. Δημητράκου) φωτίζουσα τὸν ψυχικὸν κόσμον τοῦ ὄντος εἰς τὸ μέγιστον δυνατὸν ὅριον διὰ τῶν ἐξ ἀντανακλάσεων ἀκτίνων τοῦ Ἥλιου/Ἀπόλλωνος. Ὁ ὁλοκληρωμένος κύκλος τῆς Σελήνης, ἐμψυχωμένος ὑπὸ τῆς Θεᾶς Ἀρτέμιδος, εἶναι ἡ ὁλοκλήρωσις τῆς φάσεως τῆς προερχομένης ἐκ τῆς ἀνακλαστικῆς γνώσεως.

**Πῶς ἀνταποκρίνεται τὸ δίδυμον Ἥλιου/Σελήνης εἰς τὰ ἀνωτέρω ψυχικὰ φαινόμενα;**

Τὸ φυσικὸν σῶμα τῆς Σελήνης ἀναπαρίσταται εἰς τὴν κυκλικὴν εἰκόνα τῶν τριῶν θεοτήτων: Ἐκάτη/Περσεφόνη/Ἀρτεμις/Περσεφόνη/Ἐκάτη εἶναι ἡ ζωοποιὸς ἰδέα, ἡ ὁποία διὰ τῆς κυκλικότητος τῆς ἐμφανιζομένης εἰς τὸ οὐράνιο στερέωμα κατὰ τὴν διάρκειά τῆς Νυκτός, παρέχει τὴν δυνατότητα εἰς τὴν ψυχὴν ὅπως ἀντιληφθῇ τὴν κυκλικὴν ἐπεξεργασίαν, τὴν ὁποίαν λαμβάνει ἐκ τῆς σταδιακῆς γνώσεως ποὺ εἶναι καὶ αὐτὴ κυκλική, οὔσα ἐπίπεδος.

**Μετατρέπεται δὲ εἰς σφαιρικὴν, ὅταν διὰ τῆς ἐπαναλήψεως τῶν 13 σεληνιακῶν κύκλων 13 x 28 = 364 ἀριθμὸς τῶν ἡμερῶν τοῦ ἡλιακοῦ ἔτους σὺν 1 ἡμέρᾳ ἐκπροσωποῦσα τὸν Ἥλιον/Ἀπόλλωνα φέρει τὴν ὁλοκλήρωσιν τῶν 365 ἡμερῶν τοῦ ἡλιακοῦ ἔτους, γεννῶσα τὴν Ἥλιακὴν ὁλοκληρωμένην γνῶσιν.**

Αὐτὴ θὰ ἐπέλθῃ ἀφ' οὗ ὁλοκληρωθῇ ὁ πραγματικὸς ἐσωτερικὸς φωτισμὸς τοῦ ὄντος, διότι οἱ 13 κύκλοι τῆς Σελήνης + 1 ἡμέρα = 365 εἶναι ἡ μεταφορὰ τῆς ἀλληγορίας ἐκ τοῦ Πλανητικοῦ Συστήματος εἰς τὸ ἀνθρώπινον ὄν καὶ δὲν ἀναφέρεται εἰς τὰς ἐξωτερικὰς περιφορὰς τῆς Σελήνης, ἀλλὰ εἰς τὴν ἐσωτερικὴν διαπαιδαγώγησιν καὶ κατανόησιν τοῦ Πλανητικοῦ Συστήματος ὥς ἐμψύχων οὐσιῶν τοῦ Ἥλιου/Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Σελήνης/Ἀρτέμιδος.

**Ἡ προσέγγισις καὶ μεταφορὰ τοῦ νυκτηλίου φωτός τῆς Ἀρτέμιδος εἶναι ἡ ἀφύπνισις καὶ ἐνσυνειδητος παραδοχὴ ὅτι ἡ ἐνσάρκος ψυχὴ λαμβάνει τὴν γνῶσιν συνδυαζομένην μετὰ τῆς ἐμπειρίας εἰς τὸν πλανήτην Γῆ. Αἱ δὲ ἐπαναλήψεις τῶν Σεληνιακῶν περιστροφῶν ἐντὸς τοῦ ἐτησίου Ἥλιακοῦ κύκλου τοῦ φυσικοῦ κόσμου (ὅχι βεβαίως ἐντὸς ἐνὸς ἡλιακοῦ ἔτους ἐπαναλαμβάνομε) εἶναι ἡ ἀπεικόνισις τοῦ φυσικοῦ κόσμου ποὺ ὑποβοηθεῖ τὴν ψυχὴν νὰ κατανοήσῃ τὸ μυστήριον, τὸ ὑποκρυπτόμενον εἰς τὰς ἐξωτερικὰς ἐπαναληπτικὰς περιφορὰς τῶν δύο οὐρανίων σωμάτων.**

## ΑΡΤΕΜΙΣ

Διὰ τὸν Ἀρχαῖον Ἕλληνα τὸ Φῶς ἔχει δύο ὄψεις: τὴν ἡμερησίαν ἐκπροσωπούμενην ὑπὸ τοῦ Ἥλιου/Ἀπόλλωνος καὶ τὴν νυκτερινὴν ὑπὸ τῆς Σελήνης = Ἐκάτη/Περσεφόνη/Ἀρτεμις. Ἡ πολλαπλὴ καὶ σύνθετος ἀλληγορία τοῦ νυκτερινοῦ ἡμίφωτος, τοῦ προερχομένου ἐκ τῆς ἀντανακλάσεως τῆς ἀρχικῆς πηγῆς Φωτός, τοῦ Ἥλιου/Ἀπόλλωνος τονίζει τὴν ἐσωτερικὴν δυνατότητα τῆς ἀνταποκρίσεως τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς εἰς τὴν δευτέραν ὄψιν τοῦ Φωτός, διότι *“Ἐν δὲ Ἀπόλλων”* λέει ὁ ἀρχαῖος Ἕλλην ἀναγνωρίζων τὴν μοναδικὴν πηγὴν τῆς Γνώσεως,

ἐ ν ῶ

πολλαπλὴ καὶ πολυσήμαντος ἡ Ἀρτεμις κατέχει τὴν εἴσοδον τῶν Μυστηρίων μὲ τὰς ὄψεις τῆς ὥς Σελήνη, φυσικὸν σῶμα. Ἀρτεμις ἡ ψυχικὴ ζωὴ τοῦ ὄντος ποὺ ἀναπτύσσεται εἰς τὸ ἡμίφως καὶ διευκολύνει τὴν γέννησιν τῶν νέων ψυχῶν. Λέγεται ὅτι ἡ Ἀρτεμις ἐβοήθησε τὴν μητέρα τῆς Ἀπὼ νὰ φέρῃ ἐκ τοῦ ἡμίφωτος εἰς τὸ Φῶς τὸν ἀδελφόν τῆς Ἀπόλλωνα, διότι ἀλληγορεῖται ὅτι ἐγεννήθη μία ἡμέρα πρὶν ἀπὸ τὸν ἀδελφόν τῆς. Εἰς τὸν Ὑμνον τῆς Προθυραίας ἀποκαλεῖται Ἀρτεμις Εἰλείθυια διότι ἀκριβῶς βοηθεῖ εἰς τοὺς τοκετούς.

**Ἀλλωστε, κατὰ τὸν Ἀθ. Σταγειρίτην, ΩΓΥΓΙΑ, Τόμος Α, σελ. 381, ἐζήτησε ἀπὸ τὸν πατέρα τῆς Δία νὰ παραμείνῃ παρθένος διὰ βίου, ἀλλὰ νὰ τῆς**

ἀνατεθῇ ἡ ἐπιμέλεια τῶν τοκετῶν. Ζητεῖ, δηλαδὴ, ὅπως γίνῃ αὐτὴ ἡ μεσάζουσα, διευκολύνουσα τὴν ἔλευσιν τῶν ψυχῶν ἀπὸ τὸν Ἀπὼ εἰς τὴν ζωήν.

Τὸν ἐνδιάμεσον αὐτὸν χῶρον, τὸν ὁποῖον ἐκπροσωπεῖ ἡ Ἀρτεμις, προκειμένου ἐκ τοῦ σκότους νὰ φέρῃ εἰς τὸ Φῶς τὰς ψυχὰς, καταλαμβάνει καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ ὄντος τὸ ὁποῖον μέλλει νὰ γεννηθῇ διὰ δευτέραν φοράν, ὅταν ἡ ἐσωτερικὴ ὥθησις τὴν παροτρύνῃ ἐκ τοῦ σκότους (Ἀπὼ) ὅπως ἀρχίσῃ νὰ συλλαμβάνῃ τὸ μυστήριον τοῦ ἡμίφωτος, δηλαδὴ ἀπὸ ἀδιάφορον καὶ ἀνυποψίαστον ὄν ὡς πρὸς τὰ μέγιστα ὑπαρξιακὰ ἐρωτήματα, εἰσέλθῃ εἰς τὸν ἐνδιάμεσον χῶρον, ὁ ὁποῖος ἀμυδρῶς μόνον φωτίζεται.

**Ἡ μαθητεία τῆς ψυχῆς κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς αὐξούσης μηνῆς εἶναι ἡ προσπάθεια τῆς ψυχῆς νὰ συλλάβῃ τὴν ἔλαφον, ἱερὸν ζῶον τῆς Θεᾶς Ἀρτέμιδος.**

Τὰ ἱερὰ ζῶα τῶν Θεῶν ὑποδηλοῦν τὸν ἐνδιάμεσον χῶρον ποὺ πρέπει νὰ προσεγγισθῇ καὶ νὰ ἐξερευνηθῇ προκειμένου ὁ ἀνθρώπινος νοῦς, ἄλλοτε ὅπως καὶ σήμερον, κατανοήσῃ τὰ βαθύτατα κεκρυμμένα νοήματα καὶ νὰ ἀκολουθήσῃ τὰ ἴχνη τῆς μυστηριακῆς σοφίας.

**Ἡ ἀποκρυπτογράφησις αὐτὴ ἀπαιτεῖ μόνον: 1) τὴν ἀπλὴν λογικὴν, 2) μία μυθολογικὴ Ἑλληνικὴ Ἑγκυκλοπαίδεια καὶ 3) διακαῆ ἐπιθυμία αὐτοβελτιώσεως. Μόνον τότε, διὰ τῆς τρίτης δηλαδὴ ἐσωτερικῆς παρορμήσεως ἀποκαθαίρεται ὁ ἐσωτερικὸς ὀφθαλμὸς καὶ παρέχει τὴν δυνατότητα τῆς θεάσεως τῶν Μυστηρίων τῆς ψυχῆς σήμερον, τὸν 21ον αἰῶνα, καὶ ἀποβαίνει πηγὴ εὐτυχίας διὰ τὸν Ἕλληνα ἢ προσέγγισις τῆς Ἀρχαίας Σοφίας.**

**Ἐπανερχόμενοι εἰς τὸ ἱερὸν ζῶον τῆς Ἀρτέμιδος, μετὰ τὴν μακρὰν αὐτὴν παράκαμψιν, εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Γλῶσσαν ἡ λέξις ἔλαφος, ἱερὸν ζῶον τῆς Θεᾶς, ἔχει κρυφὸν τὸ νόημα τῆς σταδιακῆς ἀφύπνισεως.**

**Ἐὰν διασπασθῇ ἡ λέξις εἰς δύο μέρη ἔλαφος = ἔλα + φῶς δηλώνει ἔλευσιν τοῦ φωτός. Τὸ πρῶτον μέρος τῆς λέξεως ἔλα εἶναι ἡ προστακτικὴ τοῦ ρήματος ἐλάω = ἐλῶ, ἐν χρήσει κυρίως παρὰ τοὺς ποιητὰς καὶ προερ-**

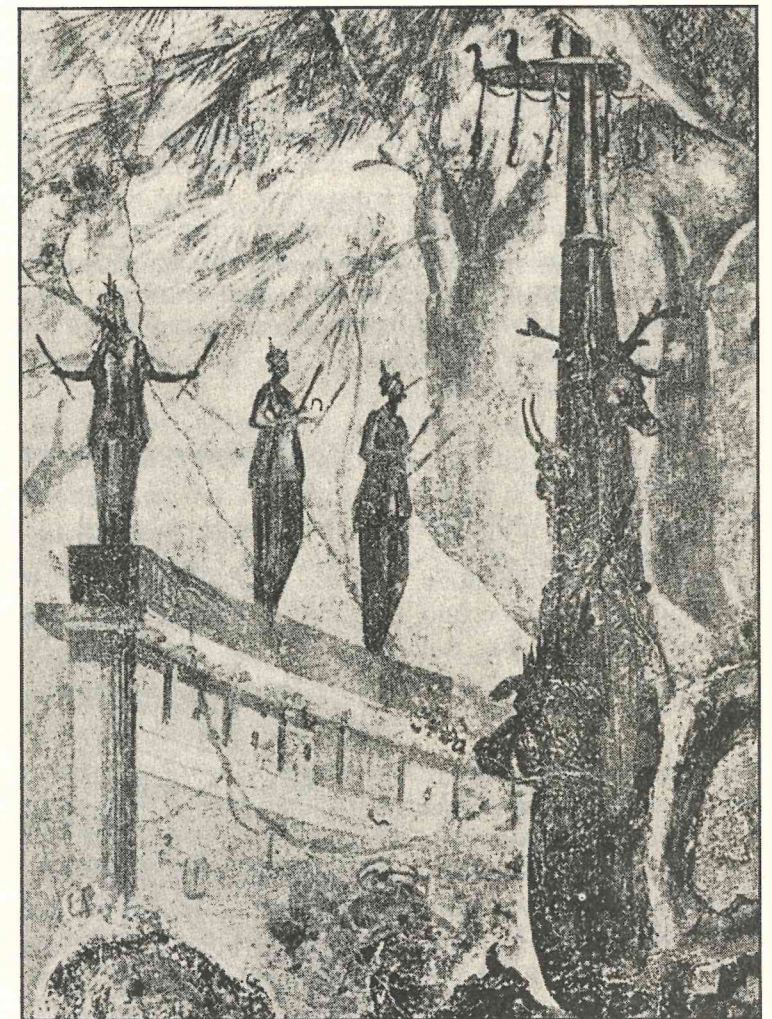
*Λατρευτικὸς πεσσὸς τῆς Ἀρτέμιδος σὲ τοιχογραφία τῆς λεγομένης οἰκίας τῆς Λίβιας στὸν Παλατῖνο λόφον τῆς Ρώμης. Γύρω στὸ 30 π.Χ. Στὸ πόδιο ἀριστερὰ ἡ τρίμορφη Ἀρτεμις-Ἐκάτη. Ὁ ἀνεικονικὸς πεσσὸς διακοσμεῖται ἐπάνω μὲ τὸ διάδημα τῆς Θεᾶς καὶ στὸν κορμό του μὲ τὰ κεφάλια ἐλαφιοῦ, τράγου καὶ κάπρου.*

χόμενον ἐκ τοῦ ρήματος ἐλαύνω. (Ἐλάω - ὦ = βάλλω τι εἰς κίνησιν, τὸ κάμνω νὰ κινηθῇ πρὸς τὰ ἐμπρός - Ἰ. Σταματάκος, Λεξικὸν τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Γλώσσης).

Τὸ δεύτερον συνθετικὸν -φος ἀφάνει νὰ ἐννοηθῇ διὰ τοῦ Ὀμικρον τὴν ἀφίξιν τῆς ἀρχικῆς, ἀμυδρᾶς φωτίσεως, καὶ ὅχι τοῦ Ὠμέγα τῆς λέξεως φῶς εἰς τὴν πλήρη φωτεινότητα καὶ λάμψιν αὐτοῦ. Εἰς τὴν ἀλληγορικὴν γλῶσσαν τὸ ζῶον ἔλαφος ἐπισημαίνει τὴν ἰδανικὴν ἀγνότητα τῆς ψυχῆς. Ἡ ἰδία ἡ ἀγνότης καὶ ἡ παρθενία τῆς Θεᾶς Ἀρτέμιδος ἐκπροσωπεῖται εἰς τὸ ζωϊκὸν βασίλειον μὲ τὸ ἀγνὸν ζῶον τοῦ παρθένου δάσους *“Ἀρτεμις φαίνεται ὅτι σημαίνει τὴν ἀκεραιότητα (ἀρτεμές), καὶ τὴν ἀξιοπρέπεια, διότι ἀγαπᾷ τὴν παρθενίαν”*, λέει ὁ Σωκράτης (Κρατ. 406 Β).

**Ἡ μαθητεία τῆς ψυχῆς κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς αὐξούσης Μηνῆς εἶναι ἡ ἰκανότης νὰ συλλάβῃ τὴν ἔλαφον τῆς Ἀρτέμιδος.**

*Ἐλα + φῶς = ἔλαφος* εἶναι ἡ μεταφορικὴ ἰδέα τοῦ ἀγνοῦ καὶ προσφιλοῦς μικροῦ ἀγρίου ζώου (τοῦ δάσους) τῆς Ἀρτέμιδος. Ὁ μῦθος λέει ὅτι ἡ ἴδια





ἐτόξευσε καὶ συνέλαβε, χωρίς ὅμως νὰ σκοτώσῃ, 5 ἐλάφους. Τὰς 4 τὰς ἐκράτησε καὶ ἔσυραν ἐφ' ἐξῆς τὸ ἄρμα τῆς, ἐνῶ ἡ πέμπτη διέφυγε καὶ εἶναι ἐκείνη τὴν ὁποίαν συνέλαβε ὁ Ἡρακλῆς. Τὸ ταχὺ καὶ τρομαγμένον, ἀγνὸν μικρὸν ζῶον ἐξαφανίζεται μόλις ἀντιληφθῇ τὸν ἐλάχιστον κίνδυνον.

Θηρευτὴς τῆς γνώσεως εἶναι ἡ ψυχὴ, ἡ ὁποία προσπαθεῖ νὰ συλλάβῃ τὴν ἔλαφον. Πῶς, ὅμως, θὰ τὸ κατορθώσῃ; Ἡ ἔλαφος εἶναι ἡ εἰκὼν τῆς ἀγνότητος, τὴν ὁποίαν πρέπει πρῶτα νὰ κατακτήσῃ ὁ θηρευτὴς, δυσκολώτατον ἐπίτευγμα διὰ νὰ μπορέσῃ διὰ τῆς "ὁμοιώσεως" νὰ πλησιάσῃ τὴν ἔλαφον καὶ ἐν συνεχείᾳ νὰ τὴν συλλάβῃ, χωρίς νὰ τὴν σκοτώσῃ. ("Ὁμοιώσις" ἐν προκειμένῳ εἶναι ἡ ἀγνότης). Ἡ "ἀγνότης" εἶναι ἡ ταχύτερα ἰδιότης τῆς ψυχῆς εἰς τὸ νὰ ἐξαφανίζεται, ἀκριβῶς ὅπως καὶ ἡ ἔλαφος εἶναι τὸ ταχύτερον ζῶον τοῦ δάσους. Γιὰ τὸν θηρευτὴ, ὅμως, ποὺ ἔχει καταληφθῇ ἀπὸ τὸ πάθος τῆς γνώσεως, μόνον ὅταν ἀντιληφθῇ ὅτι διὰ τῆς ἀγνότητος θὰ καταφέρῃ νὰ πλησιάσῃ τὴν ἔλαφον, ἡ ἔλευσις τοῦ φωτός ἀποκτᾷ πραγματικὴν ἀξίαν.

Ἐξ ἄλλου ὁ θηρευτὴς εἰς τὸ πρῶτον στάδιον, μόνον κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς νυκτὸς ἔχει τὴν δυνατότητα νὰ κυνηγήσῃ τὴν ἔλαφον, διότι αἱ γνώσεις του εἶναι ἐλάχισται καὶ ὡς ἐκ τούτου ἀλληγοροῦνται διὰ τοῦ σκότους. Εἰς τὴν φάσιν αὐτὴν τῆς ψυχικῆς του ζωῆς ἡ Σελήνη, ποὺ ἄλλοτε ἐμφανίζεται καὶ ἄλλοτε ἐξαφανίζεται μέσα ἀπὸ τὰ πυκνὰ φυλλώματα τοῦ δάσους, θὰ τὸν βοηθήσῃ στοργικὰ αὐξάνοντας τὸ φῶς τῆς. Εἶναι ἡ Σελήνη Περσεφόνη, ἡ διὰ τῶν Μυστηρίων ἐπιτρέπουσα τὴν σταδιακὴν κατανόησιν τῆς ἀληθείας τοῦ φωτός, δηλαδὴ τῆς ἀρχῆς τῆς ἐνορατικῆς καταστάσεως. Αὐτὴ δὲν εἶναι σταθερὰ καὶ ἐμφανίζεται διὰ νὰ ἐξαφανισθῇ ἄνευ προειδοποιήσεως πίσω ἀπὸ τὰ σύννεφα ἢ τὰ φυλλώματα τοῦ δάσους.

Ἐλαττώματα, φόβοι, φιλοδοξία, τύψεις, ἐγωπάθεια εἶναι τὰ φύλλα, οἱ κλάδοι καὶ τὰ δένδρα ποὺ κρύβουν τὴν θεάν τῆς Σελήνης ἀπὸ τὸν θηρευτὴν καὶ δὲν τοῦ ἐπιτρέπουν νὰ κυνηγήσῃ τὴν ἔλαφον = ἀγνότητα.

Τὸ φῶς τῆς Πανσελήνου εἶναι ἡ μερικὴ ἀπόκτησις τῆς ἐνορατικῆς ἱκανότητος, ὅταν ὁ Θηρευτὴς ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὰς ἀνωτέρω ἀτελείας του. Διότι ἐὰν συλλάβῃ τὴν ἔλαφον μὴ ὦν ἀποκαθαρμένος, τὸ βέ-

βαιον εἶναι ὅτι θὰ τὴν σκοτώσῃ καὶ θὰ χάσῃ διὰ πάντα τὴν δύναμιν τῆς ἐνοράσεως, ἡ ὁποία συνοδεύει μόνον τὰς ἀγνὰς ψυχὰς. Σεβόμενος τὴν ἀρχὴν τῆς ἀνιδιοτελείας ἐφ' ὅσον ἀναρριχηθῇ εἰς τὰς ὑψηλὰς κορυφὰς τῶν ὁρέων θὰ τὸν ἀναλάβῃ ἡ Ἄρτεμις καὶ τότε θὰ ἔχῃ τὴν εὐτυχίαν νὰ ἀπολαύσῃ τὴν καθαρότητα καὶ τὸ ἀρτεμὲς τῆς ἀγνότητος συλλαμβάνων τὴν ἔλαφον (ἔλα = φῶς), τὴν ἔλευσιν τοῦ φωτός τῶν ωραίων ὁρέων τῶν ὑψηλῶν ἐνατενίσεων καὶ ἰδανικῶν.

Ἀπὸ τὴν Περσεφόνην, τὴν Φέρουσα τὸ Φῶς εἰς τὴν Ψυχὴν καὶ τὴν Ἄρτεμιν, τὴν ἀπόλυτον ἀγνότητα τῆς παρθενίας, ἀπὸ τὴν αὖξουσα Μῆνην εἰς τὴν Παν-Σέληνον φθάνει εἰς τὴν φθίνουσα Μῆνην /Περσεφόνην. Τώρα ὁ ρόλος τοῦ θηρευτοῦ ἀλλάζει. Τώρα θηρεύει αὐτὸς τὰς νέας ψυχὰς. Τώρα ἔχει τὴν ὑποχρέωσιν ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα τῆς ἐνεπιστεύθησαν ἡ Περσεφόνη καὶ ἡ Ἄρτεμις μετὰ τόσους κόπους, νὰ τὰ ἐπιστρέψῃ, μεταδίδουσα ἡ ψυχὴ τοῦ θηρευτοῦ τὴν διδασκαλίαν εἰς τὰς Νεοπροσερχομένας ψυχὰς. Ἡ δὲ Ἄρτεμις, δίδυμος ἀδελφὴ τοῦ αἰωνίου φωτός, τοῦ Ἀπόλλωνος, κατὰ τὴν Πανσελήνον τὴν ὁποίαν ἐκπροσωπεῖ, ἐπιτρέπει εἰς τὴν ψυχὴν μέσῳ τῶν Ἐλευσινίων, νὰ προσεγγίσῃ τὴν Ἀπολλώνειον μελλοντικὴν πνευματοποίησίν της κάποτε...

Κατὰ τὴν ἐλληνικὴν κοσμοθεωρίαν καὶ κοσμοαντίληψιν ἡ σωτηρία τῆς ψυχῆς ἐγκτεῖται εἰς τὴν Γνώσιν τοῦ Ἐαυτοῦ, προτροπὴ καὶ ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ Ἀπόλλωνος, Θεοῦ τοῦ Φωτός, δηλαδὴ τῆς Γνώσεως. Ἡ σωτηρία τῆς ψυχῆς ἐπέρχεται διὰ τῆς γνώσεως καὶ ὄχι διὰ τῆς πίστεως κατὰ τὴν Ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν Παράδοσιν. Ἄς ἀναζητήσῃ ὁ Ἕλλην τὴν γνῶσιν αὐτὴν καὶ θὰ ἀνασύρῃ ἐκ νέου τὴν χαμένην του πατρογονικὴν ταυτότητα...

## ΤΩΡΑ ΠΙΑ

ΤΑ ΠΑΡΑΘΥΡΑ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ ΜΟΥ ΒΛΕΠΟΥΝ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΔΥΣΙ...

Η ΠΥΡΙΝΗ ΣΦΑΙΡΑ ΦΕΥΓΕΙ.

ΧΑΙΡΕ ΑΓΑΠΗΜΕΝΕ ΤΗΣ ΠΟΡΕΙΑΣ ΜΟΥ ΣΥΝΤΡΟΦΕ.

ΞΕ ΛΙΓΟ ΘΑ ΞΒΗΞΗ ΤΟ ΦΩΣ ΤΟΥ ΟΦΘΑΛΜΟΥ ΣΟΥ

ΚΑΘΩΣ Θ' ΑΝΑΒΗ ΤΩΝ ΑΣΤΡΩΝ ΣΟΥ Η ΦΩΤΙΑ

ΚΑΙ Ο ΟΦΘΑΛΜΟΣ ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΗΣ ΣΟΥ

ΜΥΣΤΗΡΙΑΚΑ ΘΑ ΚΛΕΒΗ ΑΠΟ Τ' ΑΣΤΕΡΙΑ ΤΗΝ ΛΑΜΨΙ ΤΟΥΣ.

ΕΤΟΥΣ ΟΥΡΑΝΙΟΥΣ ΛΕΙΜΩΝΕΣ

ΞΕΥ ΑΓΑΠΗΜΕΝΕ Θ' ΑΓΚΑΛΙΑΣΗΣ ΤΑ ΜΙΚΡΑ ΣΟΥ ΠΑΙΔΙΑ

ΚΑΙ Ο ΝΟΥΣ ΜΟΥ ΜΑΖΙ ΣΟΥ

Θ' ΑΚΟΛΟΥΘΗ ΤΗΣ ΛΑΜΨΗΣ ΣΟΥ ΤΑ ΦΙΛΗΜΑΤΑ...

ΗΛΙΟΣ - ΣΕΛΗΝΗ

ΑΠΟΛΛΩΝ - ΑΡΤΕΜΙΣ

Ἀλτάνη

Netscape H ΕΛΛΑΣ ΣΤΟ INTERNET

File Edit View Go Bookmarks Options Directory Window Help

Back Forward Home Edit Reload Images Open Print Find Stop

Netsite: <http://iris.dissvcs.uga.edu/~archiver/Greek.html>

Οἱ ιδέες γιὰ νὰ καρποφορήσουν χρειάζονται κάποιο μέσο. Στὴν ἐποχὴ μας προωθεῖται ὡς ἓνα ἀπὸ τὰ σύγχρονα ἀλλὰ καὶ κύρια μέσα διαδόσεως ιδεῶν, ὁ καλωδιακὸς χῶρος τοῦ διαδικτύου ἢ -ἂν προτιμᾷτε τὴν ἀγγλική- τὸ INTERNET.

Τὸ Ἰδεο-Θέατρον ὡς κατ' ἐξοχὴν χῶρος ιδεῶν δὲν θὰ ἠδύνατο παρὰ νὰ συμπεριλάβῃ καὶ τὸν συγκεκριμένο χῶρο τῆς νέας τεχνολογίας, ὅπου καθημερινῶς ἐκτυλίσσονται νέα δρώμενα ἀφορῶντα τὴν σύγχρονη πληροφόρηση. Ἀπὸ αὐτὸ τὸ τεῦχος θὰ σᾶς παρουσιάσουμε σελίδες (sites) ἀπὸ τὸ διαδίκτυο, ὅπου πραγματεύονται θέματα ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς Φιλοσοφίας καὶ τῆς Μυθολογίας.

Στὴν πρώτη μας ἐπαφὴ μὲ τὸν χῶρο τοῦ διαδικτύου ἐπιλέξαμε καὶ σᾶς παρουσιάσουμε μία σελίδα, ἡ ὁποία ἀσχολεῖται μὲ τὴν ἀρχαία Ἑλληνικὴ Φιλοσοφία. Ἡ σελίδα εἶναι στὰ ἀγγλικά καὶ ἡ διεύθυνσή της εἶναι:

<http://iris.dissvcs.uga.edu/~archiver/Greek.html>

Μετὰ ἀπὸ τὸ καθιερωμένο καλῶς ὀρίσατε, ἡ σελίδα μᾶς ἐκπλήσσει μὲ τὴν παρουσίασιν σὲ ἀγγλικὴ μετάφραση τοῦ ποιήματος "Ἰωνικόν" τοῦ Κ. Καβάφη τὸ ὁποῖο δὲ ἀξίζει νὰ παραθέσουμε.

*"Γιατὶ τὰ σπᾶσαμε τ' ἀγάλματά των, γιατί τοὺς διώξαμε ἀπ' τοὺς ναοὺς των, διόλου δὲν πέθαναν γι' αὐτὸ οἱ Θεοί. Ὡ, γῆ τῆς Ἰωνίας, σένα ἀγαποῦν ἀκόμη, σένα οἱ ψυχές των ἐνθυμοῦνται ἀκόμη. Σὰν ξημερώνῃ ἐπάνω σου τὸ πρῶτ' αὐγουστιάτικο τὴν ἀτμόσφαιρά σου σφρῖγος ἀπ' τὴν ζωὴ των καὶ κάποι' αἰθερία ἐφηβικὴ μορφὴ, ἄοριστη, μὲ διάβα γρήγορα, ἐπάνω ἀπὸ τοὺς λόφους σου περνᾷ",*

Ὁ προφανῶς φιλέλλην κατασκευαστὴς τῆς σελίδος μετὰ τὴν ἐνθερμὴ ἐπιλεγμένη ποιητικὴ εἰσαγωγὴ, ξεκινᾷ τὴν παρουσίασιν τῶν θεμάτων, τὰ ὁποῖα χωρίζει σὲ ἑπτὰ ἐνότητες. Ἡ πρώτη ἐνότης ἔχει τίτλο *Διάλογοι τοῦ Πλάτωνος*, ὅπου παρουσιάζονται, δυστυχῶς μόνο στὰ ἀγγλικά, καὶ κατ' ἀλφαβητικὴ σειρά, ὠρισμένα ἀπὸ τὰ ἔργα τοῦ διασέμου Ἑλλήνου Φιλοσόφου καὶ συγκεκριμένα τὰ κάτωθι: *Ἀπολογία, Χαρμίδης, Κρατύλος, Κριτίας, Κρίτων, Εὐθύδημος, Εὐθύφρων, Γοργίας, Ἴων, Λάχης, Λῦσις, Μένων, Παρμενίδης, Φαίδων, Φαῖδρος, Φίλητος, Πρωταγόρας, Σοφιστής, Πολιτικός, Συμπόσιον, Πολιτεία, Ἐπιστολαί, Θεαίτητος καὶ Τίμαιος.*

Ἀξίζει νὰ σημειώσουμε ὅτι τὴν σελίδα κοσμεῖ φωτογραφία μὲ τὴν προτομὴ τοῦ Πλάτωνος.

Ἡ ἐπομένη ἐνότης ἀσχολεῖται μὲ τὸν Ἀριστοτέλη καὶ τὰ ἔργα του. Παρουσιάζονται μὲ ἀνάλογο τρόπο, μερικὰ ἀπὸ τὰ ἔργα τοῦ μεγίστου φιλοσόφου ὅπως τὰ: *Κατηγορίαι, Ἱστορία τῶν ζώων, Μετὰ τὰ φυσικά, Ἠθικά Νικομάχεια, Περὶ ἑρμηνείας, Περὶ μνήμης, Περὶ ψυχῆς, Φυσικά, Ποιητικά, Πολιτικά, Ἀναλυτικὰ πρότερα, Ἀναλυτικὰ ὕστερα, Ρητορικὴ, Περὶ λογικῆς Ἀρχῆς, Τὸ πολίτευμα τῶν Ἀθηνῶν.*

Μετὰ ἀπὸ τοὺς ἐπιφανεῖς φιλοσόφους, ἡ σελίδα μᾶς καλεῖ νὰ ἐπισκεφθοῦμε τὸν Κῆπο τῶν ἀγαλμάτων, ὅπου ἐκεῖ συνυπάρχουν τρία ἐνδιαφέροντα θέματα ποὺ ἀσχολοῦνται μὲ χαρακτηριστικὰ γλυπτὰ καὶ προτομές, διάφορα εἶδη κεραμικῆς τέχνης καὶ ἀντιπροσωπευτικὰ δείγματα ἀρχιτεκτονικῆς.

Τὰ ἔργα ἄλλων Ἑλλήνων Φιλοσόφων εἶναι ἡ ἐπικεφαλίδα τῆς ἐπομένης ἐνότητος καὶ συγκεκριμένα οἱ Ἑννεάδες τοῦ Πλωτίνου καὶ οἱ Πραγματεῖες τοῦ Ἐπικτήτου. Ἀκολουθοῦν οἱ σκέψεις τοῦ Μάρκου Αὐρηλίου, πάντα σὲ ἀγγλικὴ μετάφραση.

Ἡ σελίδα ὁλοκληρώνεται μὲ μία παρουσίασιν ἀπὸ τὸ πανεπιστήμιον τῆς Γεωργίας τῶν ΗΠΑ (Georgia), ἡ ὁποία δείχνει πόσον ἐπηρέασαν τὰ ιδεώδη τῆς Κλασσικῆς Ἑλλάδος τὴν ἀρχιτεκτονικὴ κατασκευὴ τῆς πανεπιστημιουπόλεως τὸν 19ον αἰῶνα. Ὅπως σὲ κάθε σελίδα τοῦ διαδικτύου, ἔτσι κι ἐδῶ παρατίθεται μὲ τὴν ὁλοκλήρωσιν τῆς παρουσιάσεως κατάλογος δικτύων μὲ παρεμφερῆ θέματα.

Ἡ ἀποψὴ μας γιὰ τὴν συγκεκριμένη ἱστοσελίδα εἶναι πὼς ἀποτελεῖ ἓναν χῶρο-ἀρχεῖο ὅπου παρουσιάζονται μεταφρασμένα ὠρισμένα ἀπὸ τὰ ἔργα διασέμων φιλοσόφων, ἐνῶ δίδονται καὶ εἰκόνες ἀπὸ τὶς πιὸ χαρακτηριστικὰς ἐλληνικὰς τέχνας ὥστε νὰ μπορῇ ὁ ἀδαὴς νὰ ἀποκτᾷ μιὰ πρώτη ἐπαφὴ μὲ τὸ ἀρχαιοελληνικὸ περιβάλλον. Ἀναμφισβήτητα ἡ παρουσίασιν τῶν γιγάντων τοῦ πνεύματος ἀπὸ ξένους ἀλλὰ "τῆς ἡμετέρας παιδείας μετέχοντες" καὶ μάλιστα ἐντὸς χώρου ὅπου μπορεῖ κάποιος μὴ εἰδικὸς νὰ ἀντλήσῃ πληροφορίες καὶ νὰ μελετήσῃ ἀκόμη χωρὶς νὰ ὑπόκειται σὲ περιορισμούς, ὅπως σὲ κάθε βιβλίον-θήκη ἀποτελεῖ τὸ πλέον θετικὸ στοιχεῖο. Στοιχεῖο ποὺ μᾶς ἐνθαρρύνει καὶ μᾶς γεμίζει αἰσιοδοξία!

Document: Done

Ἰωάννης Θεοδωράτος



## Ἡ μουσικότητα τῆς

Ἡ συγγένεια καὶ ἡ συνάφεια τῆς λειτουργίας τοῦ προφορικοῦ λόγου καὶ τῆς μουσικῆς εἶναι δεδομένη. Καὶ ὁ λόγος καὶ ἡ μουσικὴ εἶναι κωδικοποιημένα μηνύματα, τὰ ὁποῖα ἐκπέμπονται ἀπὸ μιὰ πηγὴ (δηλαδὴ ἓναν ὁμιλητὴ ἢ ἓνα μουσικὸ ὄργανο) σὰν ἦχος μέσω τοῦ ἀέρα πρὸς κάποιον δέκτη, μὲ ἀπώτερο σκοπὸ τὴν ἐπικοινωνία.

Ἡ ἀνθρώπινη ὁμιλία ἐμπεριέχει μουσικά στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα εἶναι ἔντονα σὲ ὠρισμένες γλώσσες. Οἱ γλώσσες αὐτὲς ὁμιλοῦνται ἀποκλειστικὰ στὴν εὐκρατὴ ζώνη τῆς γῆς, ἐκεῖ ὅπου τὸ κλίμα εἶναι γλυκὺ μὲ ἥπιους χειμῶνες καὶ ὄχι καυτὰ καλοκαίρια, ἐκεῖ ὅπου ἐναλλάσσονται ὁμαλὰ οἱ τέσσερις ἐποχὲς τοῦ ἔτους, ἐκεῖ ὅπου οἱ ὁμιλοῦμενες γλώσσες παρουσιάζουν τὴν τέλεια ἀναλογία συχνότητας ἐμφανίσεως φωνέντων πρὸς σύμφωνα. Τοῦτο σημαίνει ὅτι σὲ γλώσσες ποὺ ὁμιλοῦνται σὲ θερμότερα κλίματα αὐτὸ τὸ κλᾶσμα μεγαλώνει, ἐνῶ, ἀντιθέτως, τὸ κλᾶσμα αὐτὸ μικραίνει στὶς γλώσσες τοῦ ψυχροῦ Βορρᾶ. Δηλαδὴ, ἡ γλωσσικὴ μουσικότητα περιορίζεται ἢ ἀκόμη καὶ χάνεται.

Γλῶσσα μὲ πολὺ ἔντονα χαρακτηριστικὰ ἦταν ἡ ἀρχαιοελληνικὴ, ἡ γλῶσσα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ποὺ ζοῦσαν στὸ ἰδανικὸ ἐλληνικὸ κλίμα κάτω ἀπὸ τὸν πάντα γαλανὸ καὶ φωτεινὸ ἐλληνικὸ οὐρανό. Τὰ μουσικὰ γνωρίσματα τοῦ ἀρχαίου ἐλληνικοῦ λόγου εἶχαν μιὰ τόσο τυπικὰ διαγραφόμενη μορφολογία, ἀφοῦ ἡ κάθε μία ἀρχαία ἐλληνικὴ λέξη ἀπὸ μόνη τῆς εἶχε ἓνα ἰδιαίτερο ἀντικειμενικὸ μουσικὸ σχῆμα. Ἐνα σχῆμα ποὺ προέκυπτε ἀπὸ τὴν συναρμογὴ τῶν ὀλιγωτέρων δυνατὸν ἀλφαβητικῶν καὶ μουσικῶν σημείων. Τοῦτο σημαίνει πὼς ἡ ἀρχαία ἐλληνικὴ γλῶσσα παρουσίαζε οἰκονομία σημαντικῆς, παρουσίαζε ὀλιγοσημία.

Οἱ ἀσχολούμενοι μὲ τὰ μαθηματικὰ τῆς μουσικῆς θὰ γνωρίζουν πολὺ καλὰ ὅτι στὴν μουσικὴ σύνθεση βρίσκει ἐφαρμογὴ ἡ **Συνδυαστικὴ Ἀνάλυση** καὶ ἰδιαίτερα οἱ Μεταθέσεις μὲ ἢ χωρὶς ἐπαναλήψεις. Δηλαδὴ κάποια μουσικὰ στοιχεῖα εἶναι δυνατὸν νὰ ἐμφανίζονται τὰ μὲν ὡς πρὸς τὰ δὲ σὲ ὅλες τὶς δυνατὲς μεταξύ των θέσεις.

Καὶ στὴν ἐλληνικὴ γλῶσσα, ὅσον ἀφορᾷ στὸ Συντακτικὸ, ἡ Συνδυαστικὴ Ἀνάλυση βρίσκει εὐρυτάτη ἐφαρμογὴ, παρέχοντας μιὰ συντακτικὴ ἐλευθερία. Τὰ τρία συντακτικὰ μέρη τῆς φράσεως, δηλαδὴ, τὸ ὑποκείμενο, τὸ ρῆμα καὶ τὸ ἀντικείμενο μποροῦν νὰ τοποθετηθοῦν μέσα στὴν φράση καὶ μὲ τὶς ἑξὶ δυνατὲς μεταθέσεις τους καὶ γνωσιολογικὸ

## ἐλληνικῆς γλώσσας

Χαράλαμπος Σπυρίδης

(Καθηγητὴς Μουσικῆς - Ἀκουστικῆς Παν.μίου Ἀθηνῶν)

περιεχόμενο, τὸ ὁποῖο ἔχει λεπτὲς καὶ οὐσιαστικὲς ἀποχρώσεις. Τὸ φαινόμενο αὐτὸ στὴν Πληροφορικὴ χαρακτηρίζεται μιὰ γλῶσσα ὡς *γλῶσσα ἀνοικτῆς δομῆς*.

Γιὰ τὴν δόμηση μιᾶς μελωδίας ὁ συνθέτης πρέπει ν' ἀσχοληθῇ μὲ τὰ μουσικὰ ὕψη, τὰ μουσικὰ διαστήματα καὶ τὶς χρονικὲς διάρκειες τῶν νοτῶν.

Ἔχει ἀναγνωρισθῇ ὅτι ὁ τρόπος τῆς ὁμιλίας τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων εἶχε νὰ κάνει μὲ τὰ μουσικὰ ὕψη. Ἦταν δηλαδὴ ἡ ἀρχαιοελληνικὴ γλῶσσα τονικὴ.

Ὁ Ἀριστοτέλης στὴν Ρητορικὴ ξεκάθαρα θεωρεῖ τὸν τονισμό ὡς ἓνα εἶδος ἀρμονίας καὶ μὲ τὴν λέξη **μέγεθος** ἀναφέρεται στὴν ἔνταση τῆς φωνῆς, ἐνῶ μὲ τὶς λέξεις **τάση** καὶ **τόνος** ἀναφέρεται στὸ ὕψος αὐτῆς, ἐπηρεασμένος ἀπὸ τὶς χορδές, τὶς ὁποῖες ὅσο περισσότερο τὶς τείνουμε, τόσο ὑψηλότερος ἦχος παράγεται.

Ὁ μαθητὴς τοῦ Ἀριστοτέλους, ὁ Ἀριστόξενος ὁ Ταραντῖνος, στὰ Ἀρμονικά του παρατηρεῖ ὅτι ὑπάρχει μιὰ φυσικὴ μελωδία τοῦ λόγου, μιὰ μελικὴ γραμμὴ, τὸ **λογῶδες μέλος**, ποὺ στηρίζεται στὸν τονισμό τῶν λέξεων.

Κατὰ τοὺς Ἑλλήνες γραμματικούς ὑπῆρξε ἡ λέξη **προσῳδία**, ἡ ὁποία ἐσήμαινε τὴν μεταβολὴ καὶ τὴν ποικιλία τοῦ τόνου τῆς φωνῆς, ἡ ὁποία ἐπηρεαζόταν ἀπὸ τὴν βαρύτητα ἢ τὴν ὀξύτητα τῶν φθόγγων, τὴν μακρότητα ἢ τὴν βραχύτητα τῶν συλλαβῶν καθὼς ἐπίσης ἀπὸ τὸν χρόνον ἐκφορᾶς τῶν φωνέντων, τῶν διφθόγγων καὶ τῶν συμφώνων. Ἀπὸ τὴν ἀνισόχρονη αὐτὴν ἐναλλαγὴ τῶν συλλαβῶν προέκυπτε ἡ προσωδιακὴ ρυθμοποιΐα.

Ἄν καὶ ὑπῆρχε, προφανῶς, μιὰ ὁμοιότητα ἀνάμεσα στὴν μουσικὴ καὶ στὶς προσωδιακὲς φόρμες τῆς ἐλληνικῆς γλώσσας, εἶναι ἐπίσης βέβαιον ὅτι οἱ μεταβολές τοῦ μουσικοῦ ὕψους κατὰ τὴν ὁμιλία ἦσαν περισσότερο βαθμιαῖες ἀπ' ὅ,τι στὸ τραγούδι. Ἡ μελικὴ γραμμὴ τῆς ὁμιλίας ἦταν συνεχῆς, ὥστε στὴν ἀκοὴ νὰ φαίνεται ὅτι κυλάει, ὅτι σύρεται στὰ διάφορα μουσικὰ ὕψη, ποὺ ἐπιβάλλουν οἱ τονισμοί, χωρὶς νὰ διακόπτεται ἡ ἡχητικὴ τῆς συνέχεια.

Γιὰ νὰ ἐπιτευχθῇ αὐτὸ πρέπει νὰ τονισθῇ ὅτι ὁ ἀρχαῖος Ἑλληνας ἔπρεπε νὰ ὁμιλῇ σὲ συγκεκριμένο εὖρος στάθμης ἐντάσεως. Ἐὰν ὁμιλοῦσε δυνατότερα ἀπ' αὐτὸ τὸ εὖρος, φαινόταν σὰν νὰ τραγουδοῦσε, καὶ ἐὰν ὁμιλοῦσε χαμηλότερα ἀπ' αὐτὸ τὸ εὖρος, ἡ ὁμιλία του ἔχανε τὴν μουσικότητά της.

Πληροφορίες γιὰ τὸν τρόπο ἐπιδράσεως τῶν προσωδίων στὴν ἀρχαία ἐλληνικὴ γλῶσσα ἀντλοῦμε ἀπὸ διαφόρους συγγραφεῖς, ἀρχαίους καὶ νεωτέρους, π.χ., τὸν Ἀριστείδη Κουῖντιλιανό, τὸν Διονύσιο τὸν Θράκα, τὸν Διονύσιο τὸν Ἀλικαρνασσεά, τὸν Γεώργιο τὸν Χοιροβοσκό, τὸν Ἀρκάδιο τὸν Γραμματικὸ καὶ ἄλλους.

Μεταξύ τῶν λίγων ἢ πολλῶν συλλαβῶν, ποὺ σχηματίζουν τὴν λέξη, μιὰ κατὰ κανόνα συλλαβή, ποὺ ἔφερνε τὸν ὀξύ τόνον, δηλαδὴ τὴν ὀξεῖα, σημειωνόταν γενικὰ στὴν μουσικὴ καταγραφή νὰ “ἐκφωνηθῇ” ὑψηλότερα ἀπὸ τὶς ἄλλες. Σχετικὰ μὲ τὸ διαστηματικὸ εὖρος μεταξύ τοῦ χαμηλοῦ καὶ τοῦ ὑψηλοῦ μουσικοῦ ὕψους στὴν ὁμιλία, ὁ Διονύσιος ὁ Ἀλικαρνασσεὺς στὸ ἔργο του “Περὶ συνθέσεως ὀνομάτων” μᾶς λέει μὲ μιὰ ἀσαφῆ, θὰ ἔλεγα, δήλωσιν ὅτι στὴν ὀξυνόμενη συλλαβὴ ἡ φωνὴ ἀνέβαινε περίπου κατὰ μιὰ πέμπτη.

Ἡ βαρεῖα ἦταν ἓνας τόνος ποὺ ἡ φωνὴ σ' ὅποιο ὕψος καὶ ἂν εὕρισκετο, ἐπέστρεφε στὸ χαμηλότερο μουσικὸ ὕψος, δηλαδὴ στὴν τονικὴ, ἐν εἶδει τελικῆς καταλήξεως.

Μὲ τὴν σύνθεση μιᾶς ὀξεῖας καὶ μιᾶς βαρείας ὁ Ἀριστοφάνης ὁ Βυζάντιος κατέληξε νὰ ἐφεύρῃ τὸ σημεῖο τῆς περισπωμένης, ἡ ὁποία ἐτίθετο πάντοτε σὲ μακρὸ φωνῆεν.

Σὲ μουσικὴ σημειογραφία τὸ μακρὸ περισπώμενο φωνῆεν σημειωνόταν νὰ τραγουδηθῇ, νὰ μελωδηθῇ μὲ δύο νότες καὶ σὲ καθοδικὴ φορά. Ἡ μία νότα ἀνέβαινε πρὸς ὑψηλὰ ἀπὸ τὶς ἄλλες καὶ ἀμέσως ἡ φωνὴ “περιεσπᾶτο” δηλαδὴ ἐπέστρεφε πρὸς τὰ κάτω, στὰ χαμηλὰ μουσικὰ ὕψη. Ἡ διαδρομὴ αὐτὴ ἀπαιτοῦσε δύο χρόνους γιὰ νὰ πραγματοποιηθῇ, γι' αὐτὸ τὸ φωνῆεν τῆς περισπωμένης συλλαβῆς ἔπρεπε νὰ εἶναι μακρό.

Ἐκτός ἀπὸ τὴν διάκριση σὲ ὕψος ὑπῆρχε στὸν ἀρχαῖο ἐλληνικὸ λόγο καὶ ἡ διάκριση κατὰ τὸ μήκος τῶν συλλαβῶν, γιὰ τὸ ὁποῖο ἔγινε προηγουμένως ὑπαινιγμὸς μὲ ἀφορμὴ τὴν περισπωμένη.

Σχετικὰ μὲ τὴν χρονικὴ διάρκεια τῶν φωνέντων μερικὲς ἀναφορὲς περιγράφουν τὸ μακρὸ φωνῆεν σὰν νὰ ἔχῃ διπλάσια διάρκεια ἀπὸ τὸ βραχύ. Ἡ παράδοση αὐτῆς τῆς σχέσεως φαίνεται ὅτι ἄρχισε μὲ τοὺς Ἑλλήνες μουσικοὺς συγγραφεῖς, γιὰ τοὺς ὁποίους τὰ βραχεὰ φωνήεντα εἶχαν μιὰ μονάδα χρόνου. Λειτουργικὸς ἦταν καὶ ὁ ρόλος τῶν χρονικῶν διαρκειῶν τῶν συμφώνων. Οἱ ἀρχαῖοι ρυθμικοί, τοὺς ὁποίους ἀπασχολοῦσε τὸ θέμα τῆς μουσικῆς συγγένειας, υἱοθέτησαν τὴν σύμβαση νὰ ἐκχωροῦν στὸ κάθε σύμφωνο τὴν μισὴ διάρκεια ἐνὸς βραχεοῦ φωνήεντος.

Ἔτσι, ἡ χρονικὴ διάρκεια τῆς

κάθε συλλαβῆς στὶς λέξεις προέκυπτε ἀθροίζοντας τὶς χρονικὲς διάρκειες τῶν γραμμάτων, ποὺ τὴν ἀποτελοῦσαν.

Ἀπὸ τὴν διάταξη τῶν συλλαβῶν κατὰ τὴν χρονικὴ διάρκεια προέκυπτε τὸ ρυθμικὸ σχῆμα τῆς λέξεως. Αὐτὸ τὸ πλήρες μελωδικὸ καὶ ρυθμικὸ σχῆμα τῆς λέξεως ἦταν κάτι ποὺ ἐδίδετο ἀπὸ τὴν λέξη στὸν ὁμιλητὴ καὶ ὄχι ἀπὸ τὸν ὁμιλητὴ στὴν λέξη.

Ὅλη αὐτὴ ἡ μορφολογία γιὰ χρονικὲς διάρκειες καὶ μουσικὰ ὕψη τῆς φωνῆς, γιὰ συναρμογὴ καὶ ἀλληλεπίδραση μελωδικῶν καὶ ρυθμικῶν στοιχείων, προβάλλει στὴν ἀντίληψη τοῦ μουσικοῦ σὰν ἓνα σύστημα συνθέσεως μιᾶς ἰδιότυπης μουσικῆς τεχνολογίας. Σὲ μιὰ γλῶσσα τῆς ὁποίας τὰ πιὸ στοιχειώδη κύτταρα, οἱ συλλαβὲς καὶ οἱ λέξεις, εἶχαν γνωρίσματα ἐνὸς μουσικοῦ χαρακτῆρα καὶ ἔπαιρναν ἀπὸ μόνα τους σχήματα μουσικὰ καὶ σ' ἓναν ἔντεχνον λόγο τῆς γλώσσας αὐτῆς, ὀργανωμένο μὲ μελωδίες καὶ ρυθμούς, ποὺ πρόβαλαν μέσα ἀπ' τὸν ἴδιο, ἡ μουσικὴ ἔμοιαζε σὰν νὰ μὴν ἐρχόταν “ἀπ' ἑξω” γιὰ νὰ μελοποιήσῃ τὸν λόγο, ἀλλὰ μᾶλλον σὰν νὰ ἔβγαινε “μέσα” ἀπ' αὐτὸν τὸν ἴδιο τὸν λόγο.

Ὅταν ὁ Ὀμηρος, ὁ Αἰσχύλος, ὁ Σοφοκλῆς, ὁ Εὐριπίδης, ὁ Ἀριστοφάνης ἔγραφαν τὰ ἔργα τους, ἐπέλεγαν τὶς λέξεις ἔτσι ὥστε νὰ ἔχουν ἐκτὸς ἀπὸ τὸ πρέπον νοηματικὸ περιεχόμενο καὶ τὸ ἀπαραίτητο μουσικὸ φορτίο. Ἦσαν δηλαδὴ οἱ ἴδιοι τους καὶ οἱ μουσικοσυνθέτες τῶν ἔργων τους.

Δυστυχῶς σήμερα πιστεύεται ὅτι αὐτὴ ἡ μουσικότητα τῶν ἀρχαίων τραγωδῶν καὶ κωμωδιῶν χάθηκε. Αὐτὸ δὲν εἶναι σωστό. Ἡ μουσικότητα ζῇ καὶ ὑπάρχει μέσα σ' αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ τὰ κείμενα, στὰ κείμενα ποὺ εἶναι συγχρόνως καὶ λιμνῆρα καὶ παρτιτούρες τῶν ἀρχαίων λογοτεχνικῶν ἔργων. Μόνον ποὺ ἐμεῖς δὲν φροντίσαμε ὅσο θὰ ἔπρεπε γιὰ ν' ἀποκτήσουμε τὴν γνώση, ὥστε νὰ ἀνακαλύψουμε καὶ ν' ἀνασύρουμε στὴν ἐπιφάνεια αὐτὴν τὴν μουσικότητα.

Ἐὰν τὴν ὅλη φιλοσοφία τῆς ἰδιότυπης αὐτῆς μουσικῆς τεχνολογίας, ποὺ ἐν ὀλίγοις ἐξέθεσα προηγουμένως, τὴν συμπεριλάβουμε σὲ κατάλληλο λογισμικὸ γιὰ ἠλεκτρονικὸ ὑπολογιστὴ, θὰ ἐπιτύχουμε νὰ καταγράψουμε τὶς παρτιτούρες τοῦ ἀρχαιοελληνικοῦ μέλους τοῦ κάθε λογοτεχνικοῦ

ἔργου τῆς ἀρχαιότητος σὲ σημερινὴ μουσικὴ σημειογραφία καὶ τότε θὰ μπορούμε νὰ παρουσιάσουμε αὐτὰ τὰ ἔργα στὸ πρέπον μουσικὸ ἐσωτερικὸ καὶ ἐξωτερικὸ τους περιβάλλον.

Τὰ πρῶτα πειράματα ἐγένοντο καὶ τὰ ἀποτελέσματα ἦσαν καταπληκτικά. Ἀνακαλύψαμε τὴν μουσικὴ στὴν Ὀδύσσεια τοῦ Ὀμήρου.





# Ήχειλαῖος

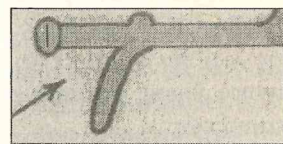
Άθανάσιος Πουρναρόπουλος Ήλεκτρονικός, Μέλος τής Έλληνικής Άστροναυτικής Έταιρείας

Όταν ο Πausanias έπεσκέφθη την Άθήνα στην Ποικίλη Στοά, ή οποία ώνομάσθηκε έτσι από τις πολλές και διάφορες ζωγραφίες, είδε ότι αυτές τελείωναν με άναπαράσταση εκείνων πύ πολέμισαν στον Μαραθώνα τώ έτος 490 π.Χ.

Άνάμεσα σ' εκείνους πού έμάχοντο, διεκρίνοντο ο πολέμαρχος Καλλίμαχος, ο στρατηγός Μιλτιάδης και ένας ήρωας ώνομαζόμενος Ήχειλος ή Ήχειλαῖος. "Υπάρχει ή παράδοση πώς στην Μάχη τού Μαραθώνος έλαβε μέρος και κάποιος πού έμοιαζε με άγρότη στην εμφάνιση και στην περιβολή. Αυτός σκότωσε πολλούς από τούς βαρβάρους με ένα άροτρο και όταν ή μάχη τελείωσε εξαφανίσθηκε" (Πausanias). Οί Άθηναῖοι έρώτησαν τώ Μαντεῖο τών Δελφών, ποῖος ήταν ο ήρωας αυτός. Ό Θεός δέν

σε ένα άρχαιο άγγείο χρονολογίας 460-450 π.Χ., δηλαδή, τής έποχής τής μάχης τού Μαραθώνος.

Οί άρχαιοί Άθηναῖοι πολεμιστές είδαν στό πλευρό τους μέσα στην μάχη έναν μεγαλόσωμο παράξενο άνδρα με περίεργη ένδυμασία άγρότη, να πολεμά και να σκοτώνη πάρα πολλούς Πέρσες. Γι' αυτό, άλλωστε, τόν είπαν Ήρωα. Για να καταλάβουμε πόσο σπουδαῖος ήταν ο Ήχειλαῖος, και πόσο ήρωικά μαχόμενος συνέβαλε στην νίκη τών Άθηναίων, στην μάχη τού Μαραθώνος, άρκεῖ να θυμηθούμε ότι



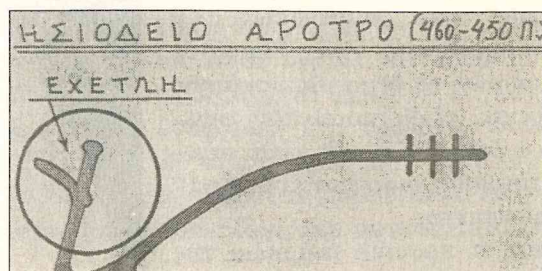
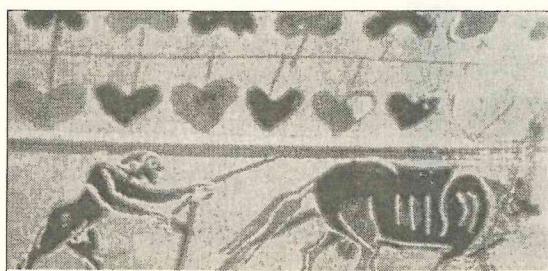
Ή όμοιότης τής έκείτης με τά σύγχρονα αυτόματα όπλα

οί Άθηναῖοι τόν χαρακτήρισαν Ήρωα και τόν κατέταξαν στό ίδιο επίπεδο με τόν πολέμαρχο Καλλίμαχο και τόν άρχιστράτηγο Μιλτιάδη. Ό παράξενος αυτός Ήρωας δέν πολεμοῦσε με τά όπλα τής έποχής, δηλαδή με τόξα, βέλη και ξίφη, αλλά πολεμοῦσε με ένα παράξενο όπλο, άγνωστο στους Άθηναῖους, πού έμοιαζε με την έκείτη τού Ήσιοδείου Άρότρου. Έμεῖς σήμερα άναγνωρίζουμε στό σχήμα τής έκείτης ένα ύπερσύγχρονο όπλο.

Εάν ήταν πυροβόλο όπλο με έκρηκτικά βλήματα, οί Άθηναῖοι θα έλεγαν ότι ο Ήρωας Ήχειλαῖος πολεμοῦσε με κεραυνούς. Εάν ήταν φλογοβόλο όπλο, τότε θα έλεγαν ότι αυτός πολεμοῦσε με πυρίνη ρομφαία. Άλλά δέν συνέβαινε ούτε τώ ένα ούτε τώ άλλο. Τότε, τί έκτόξευε;

Τήν άπάντηση τήν εύρίσκομε κρυμμένη στα κείμενα τού Ήροδότου: "Στην μάχη τού Μαραθώνος σκοτώθηκαν 6.400 περίπου Πέρσες και 192 Άθηναῖοι. Στην διάρκεια τής συγκρούσεως συνέβη κάτι πολύ παράξενο. Ένας Άθηναῖος στρατιώτης, ο Επί-

χρησιμοδότησε τίποτα περισσότερο από τώ ότι πρέπει να τιμούν τόν Ήρωα Ήχειλαῖο. Ό άγνωστος αυτός ήρωας πήρε τήν ώνομασία από τήν χειρολαβή τού Ήσιοδείου Άρότρου, πού λέγεται έκείτη. Προσπάθησα πολύ να εύρω πώς ήταν τώ Ήσιόδειο Άροτρο κατά τώ 490 π.Χ. Εύρηκα, λοιπόν, μιá παρ-  
σταση Άρόσεως Άγροῦ με ένα Ήσιόδειο Άροτρο,



ζηλος, γῖος τού Κουφαγόρα, πολεμοῦσε γενναῖα στήθος με στήθος, όταν ξαφνικά έχασε τήν όρασή του και στα δύο του μάτια μολονότι δέν τόν είχε άκουμπήσει τίποτα, ούτε δόρυ ούτε ξίφος ούτε κανένα βέλος τόξου. Από τότε έμεινε τυφλός μέχρι τώ τέλος τής ζωής του. Ό Ήπιζηλος έδιηγέτο ότι τού φάνηκε να στέκεται αντίκρυ του ένας μεγαλόσωμος όπλίτης πού ή γενιάδα του έσκέπαζε όλόκληρη τήν άσπίδα του και ότι αυτό τώ φάντασμα προσπέρασε τόν ίδιο και έσκότωσε έναν άνδρα πού πολεμοῦσε δίπλα του".

Βάσει τών άρχαίων κειμένων υποθέτουμε ότι για να είναι ο Ήχειλαῖος μέσα σε μάχη σώμα με σώμα, έπρεπε να φοροῦσε μιá ειδική στολή πού τόν εκάλυπτε και τόν έπροστάτευε όλόκληρον. Έμοιαζε δέ αυτή με ένδυμασία άγρότη και όχι στρατιώτη.

Νομίζω ότι ο Ήχειλαῖος, για κάποιους ειδικούς λόγους, θέλοντας να κρύψη τήν στολή πού φοροῦσε στην μάχη τού Μαραθώνος, περιέβαλε τώ κυρίως σώμα του με κάποια ειδική καλύπτρα, πού έμοιαζε με μεγάλη γενιάδα και για να κρύψη τώ κράνος του φοροῦσε καπέλο άγρότη. Μέσα, όμως, στην αντίαρα τής μάχης, φαίνεται ότι

έχασε τώ άγροτικό του καπέλο και έμεινε με τώ κράνος του. Νομίζω δέ ότι έτσι τόν είδε ο Ήπιζηλος και τόν έχαρακτήρισε Φάντασμα.

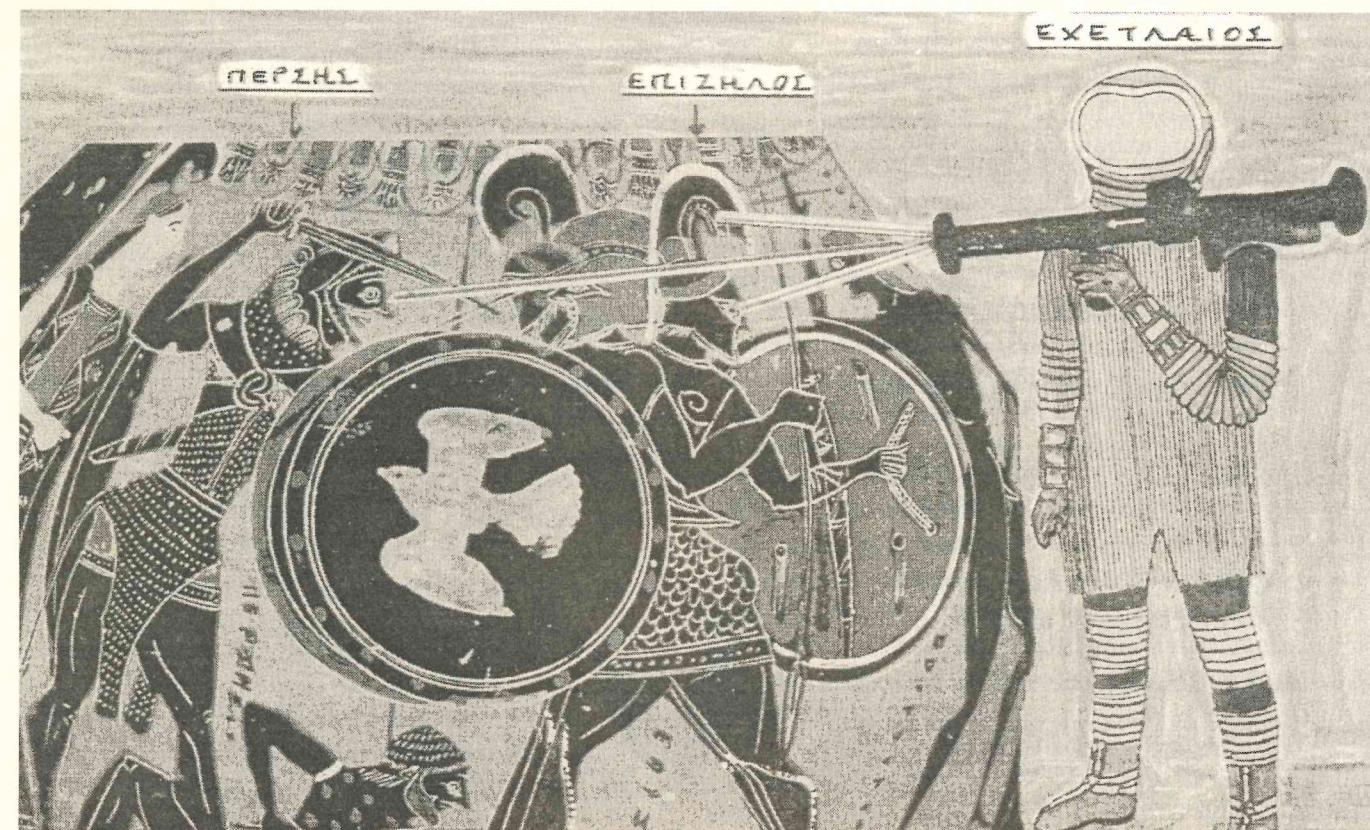
Έτσι κατά τήν προσωπική μου γνώμη, ο Ήχειλαῖος στην μάχη τού Μαραθώνος, για να σώση τήν ζωή τού Ήπιζήλου πού εκινδύνευε από κάποιον

Πέρση, με μιá θανατηφόρο δέσμη άκτίνων από τώ όπλο του, σκοτώνει τόν Πέρση όπλίτη. Τήν ίδια στιγμή ο Ήπιζηλος είχε στραφή να δῃ τόν Ήχειλαῖο και κατά λάθος δέχεται στα μάτια του τήν παράπλευρη, μη θανατηφόρο όμως, δέσμη τών άκτίνων και τυφλώνεται. Ό Ήπιζηλος περιγράφει τόν Ήχειλαῖο όπως πρόλαβε να τόν δῃ τήν στιγμή εκείνη.

Τώ όπλο τού Ήχειλαῖου ήταν ένα όπλο άκτίνων Λείζερ πού άκτινοβολοῦσε δύο δέσμες άκτίνων, ήτοι: τήν κεντρική δέσμη, πού ήταν ή θανατηφόρος δέσμη, και τήν παρά-

πλευρο δέσμη, πού ήταν ή δέσμη τυφλώσεως. Δέν αποκλείω τήν πιθανότητα οί άκτῖνες να μὴν ήταν Λείζερ, αλλά ενός άλλου είδους τελείως άγνώστου σε έμας.

Ή σκηνή τυφλώσεως τού Ήπιζήλου





## Ο θάνατος τῆς κόρης

«Ἦδη γάρ ποτε ἐγὼ γενόμενῃ κοῦρός τε κόρη τε θάμνος τε οἰωνός τε καὶ ἐν ἀλὶ νήχυτος ἰχθύς».  
Γιατὶ ἐγὼ κάποτε ἐγεννήθην καὶ ἀγόρι καὶ κορίτσι καὶ θάμνος καὶ πουλὶ καὶ μέσα στὴν θάλασσα ψάρι!  
(Εὐμπεδοκλῆς)

Γνωρίζω κάποια μυστικά,  
ποῦ δὲν τὰ ξέρουν ἄλλοι...

Ἀφοῦ ξεχώρισε ἀπ' τὴν ἀγκάλη  
ἀπ' τὴν ἀγκάλη τοῦ Παντός  
πρὶν τῆς Ζωῆς τὸ κύμα  
σὲ ρίξη στ' ἀκρογιαλία μας  
μὲ κόρης ἀγνῆς σχῆμα  
ἀφοῦ ξεχώρισε Ψυχὴ, λευκὴ σὰν Γαλαξίας  
ἀπ' τὴν γαλήνη τῆς ἀνυπαρξίας,  
ἐνωισες πρῶτα τὴν ζωὴ μέσα στῆς γῆς τὰ βάθι  
ἀκίνητη, ἀνεργη, θολὴ καὶ δίχως νοῦ καὶ πάθι.

Πετράδι πρωτοβρέθηκες  
βαθεῖα σ' ἀνήλια μέρη,  
καὶ μιὰν ἡμέρα σκόρπισες  
λευκὴ φεγγεβολία·  
μὰ πρὶν στολίσης κανενὸς τὸ χέρι,  
καὶ στέμμα πρὶν πλουτίσης βασιλιά,  
ἡ Μοῖρα ἤλθε τὴν λάμψι σου νὰ κόψῃ  
καὶ χάθηκες κι ἄλλαξε ὄψι.

Κι ἀκόμα ἀνέβης ἓνα σκαλοπάτι,  
τὴν σκάλα τὴν τεράστια, τὴ Ζωή,  
κι ἐγίνες κρίνο δολόλευκον·  
ἀλλὰ προτοῦ ἓνα μάτι νὰ σ' ἀντικρύσῃ,  
καὶ προτοῦ σὲ χαϊδέψῃ μιὰ πνοή,  
ἡ Μοῖρα σὲ ξερρίζωσε, μαράθηκες,  
καὶ πάλι μορφὴν ἐπῆρες ἄλλη.

Ἄλλη ἀκριβότερη μορφὴ  
μὲ πιὸ σοφὰ στολίδια· καί, κύκνος,  
γλυκοτάραξες τῆς λίμνης τὰ νερά.

Ἄλλ' ὅμως πρὶν ἀνοίξης τὰ φτερά  
γοργὰ γιὰ μακρινὰ ταξείδια,  
ἡ Μοῖρα κάρφωσε τὸ πέταμά σου,  
καὶ πέθανες, κι ἀνοίχτηκαν  
ἄλλοι οὐρανοὶ μπροστά σου.

Ἄλλοι οὐρανοὶ κατάβαθοι κι ἀσύγκριτοι,  
κι ἐφάνης, στὰ νυχτωμένα μάτια μας  
δολόφωτη παρθένα·

Ἄλλ' ὅμως πρὶν νὰ κάνῃς  
τὴν εὐτυχία μιᾶς καρδιάς, ποῦ εἶχε πλαστῇ γιὰ σένα,  
τῆς Μοίρας ἦταν ἡ βουλή, καὶ σ' ἔβαλαν νὰ κοιμηθῇς  
πάλι βαθεῖα στὸ χῶμα...

Ψυχὴ, ποῖο σχῆμα σὲ προσμένει ἀκόμα;  
Ποῖος κόσμος ἐντελέστερος,  
Παρθένα σὲ καλεῖ;

Ἀλλὰ γνωρίζω κάποια μυστικά  
ποῦ δὲν τὰ ξέρουν ἄλλοι...

Δὲν ἀρμένιζες πλέον γλυκὰ γλυκά,  
δὲν σὲ τραβάει κανένα περιγιάλι·  
δὲν ἔχεις πιά καρδιά,  
εὐωδία καὶ ἀκτίνες καὶ φτερά,  
καὶ δὲν σὲ ξεχωρίζει πιά θωριά,  
ὁμορφιά καμμία, δὲν σὲ μεθάει πιά  
τοῦ κόσμου ἡ χαρὰ τοῦ κόσμου  
δὲν σὲ δέρνει ἡ τρικυμία.

Τίποτε πλέον  
τ' ὄνειρο τοῦ Κόσμου  
-ὄνειρο πλάνο- πιά τίποτε,  
στὰ μάτια σου δὲν θὰ τὸ ξαναφέρῃ,  
καὶ πιά ν' ἀπλώσῃ δὲν μπορεῖ,  
Ψυχὴ, σ' ἐσένα ἐπάνω  
ἡ μοῖρα σιδερένιο χέρι.

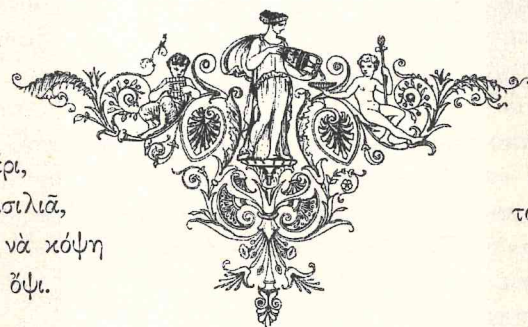
Ἡ θεία τοῦ Παντός Δικαιοσύνη, ἡ δολάφρυπνη,  
τὴν ἀφθαστὴ ἀνάπαυσι σοῦ δίνει.

Γιατὶ ἀπ' τὴν στιγμὴ τὴν μακρινὴν ποῦ ἦρθες,  
ξεχώρισε Ψυχὴ, λευκὴ σὰν Γαλαξίας  
ἀπ' τὴν γαλήνην τῆς ἀνυπαρξίας,  
ἄδολε, πάναγνη ἔζησες,  
ἐλαμψες, μοσχομύρισε.

Γι' αὐτὸ μέσ' στὴν γαλήνη τὴν παντοτεινὴν,  
μέσ' στὴν ἀσάλευτὴ γαλήνη ἐγύρισε.

Γνωρίζω κάποια μυστικά,  
ποῦ δὲν τὰ ξέρουν ἄλλοι...

Κωστῆς Παλαμάς



## ΠΟΥ ΠΗΓΑΙΝΕΙ Η ΨΥΧΗ ΜΕΤΑ ΘΑΝΑΤΟΝ

Πλάτωνος ἀναφορὲς ἀπὸ Φαίδωνα (ἀφιέρωμα β)

Εἶπεν ὁ Σωκράτης, φίλοι μου, εἶναι δίκαιον νὰ σκεφθῶμεν, ὅτι ἀφοῦ βέβαια ἡ ψυχὴ εἶναι ἀθάνατος, ἔχει ἀνάγκη φροντίδος<sup>1</sup>, οὐκὶ μόνον διὰ τὸν χρόνον τοῦτον, τὸν ὁποῖον καλοῦμεν ζωὴν, ἀλλὰ δι' ὅλον τὸν χρόνον, καὶ ὁ κίνδυνος τώρα πλέον (ἀφοῦ ἀπεδείχθη ὅτι ἡ ψυχὴ εἶναι ἀθάνατος) εἶναι καὶ δύναται νὰ φανῇ φοβερός, ἐάν κάποιος παραμελήσῃ αὐτήν.

Διότι, ἂν ὁ θάνατος ἦτο ἀπαλλαγὴ ὄχι μόνον ἀπὸ τὸ σῶμα, ἀλλὰ ἀπὸ κάθε τι ποῦ ἀνήκει εἰς τὸν ἄνθρωπον, εὐτύχημα θὰ ἦτο διὰ τοὺς κακοὺς, ἀφοῦ ἀποθάνουν, νὰ ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τοῦ σώματός των καὶ τῆς κακίας των, καθ' ὃν χρόνον ἀπαλλάσσονται τῆς ψυχῆς των. Τώρα δὲ ἀφοῦ εἶναι φανερόν, ὅτι εἶναι ἀθάνατος, οὐδεμία δύναται νὰ εἶναι δι' αὐτήν ἄλλη ἀποφυγὴ τῶν κακῶν οὔτε σωτηρία, παρά νὰ γίνῃ ὅσον τὸ δυνατόν ἀρίστη καὶ φρονιμωτάτη<sup>2</sup>. Διότι ἡ ψυχὴ ἔρχεται εἰς τὸν Ἄδην χωρὶς νὰ ἔκῃ τίποτε ἄλλο παρά τὴν ἠθικὴν τῆς κατάρτισιν καὶ τὸν τρόπον τῆς ζωῆς, καθ' ὃν ἀνειράφῃ, τὰ ὁποῖα θεωροῦνται ὅτι τὰ μέγιστα ὠφελοῦν ἢ βλάπτουν τὸν ἀποθανόντα, ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς τῆς ἀφίξεώς του ἐκεῖ κάτω.

Ἡ παράδοσις<sup>3</sup> μάλιστα λέγει, ὅτι ὅταν κάποιος ἀποθάνῃ ὁ δαίμων του ὁ ὁποῖος εἶχε λάβει εἰς αὐτόν, ὅτε ἔζη, οὗτος ὁ δαίμων ἀναλαμβάνει νὰ τὸν ὀδηγήσῃ εἰς κάποιον τόπον, ὅπου πρέπει οἱ συναθροισθέντες, ἀφοῦ δικασθοῦν, νὰ πορεύωνται εἰς τὸν Ἄδην μὲ ὀδηγὸν ἐκεῖνον, εἰς τὸν ὁποῖον βεβαίως ἔχει δοθῇ διαταγὴ νὰ τοὺς ὀδηγήσῃ, ἀπὸ τὴν παρούσαν ζωὴν εἰς τὴν μετὰ θάνατο. Ἀφοῦ δὲ ἐκεῖ ἀπολαύσουν τὰ κακὰ ἢ τὰ καλὰ, τῶν ὁποίων εἶναι ἄξιοι, καὶ μένουν ὅσον χρόνον πρέπει, ἄλλος πάλιν δαίμων τοὺς φέρει εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν μετὰ πολλὰς καὶ μακρὰς χρονικὰς περιόδους<sup>4</sup>. Εἶναι δὲ ἡ πορεία οὐκὶ ὅπως ὁ Τήλεφος<sup>5</sup> τοῦ Αἰσχύλου τὴν περιγράφει· διότι ἕκαστος μὲν λέγει, ὅτι ἡ ὁδὸς ποῦ ὀδηγεῖ εἰς τὸν Ἄδην εἶναι ἀπλῆ, μοῦ φαίνεται ὅμως ὅτι ἡ ὁδὸς αὕτη οὔτε μία οὔτε ἀπλῆ εἶναι. Διότι ἄλλως δὲν θὰ ὑπῆρχεν ἀνάγκη ὀδηγῶν, ἀφοῦ κανεὶς δὲν ἔμπορεῖ νὰ σφάλλῃ, ὅταν ἡ ὁδὸς εἶναι μία. Τώρα ὅμως φαίνεται ὅτι δικάζεται συχνὰ καὶ ἔχει πολλὰς στροφάς, τοῦτο δὲ λέγω κατὰ συμπερασμὸν ἐκ τῶν συμφώνων πρὸς τοὺς θεῖους νόμους τελομένων θυσιῶν καὶ τῶν καθιερωμένων ἐδῶ συνηθειῶν.

Ἡ μὲν λοιπὸν κοσμία καὶ φρόνιμος ψυχὴ ἀκολουθεῖ τὸν ὀδηγὸν τῆς καὶ δὲν ἀγνοεῖ τὴν τύχην ποῦ τὴν περιμένει, ἐκεῖνη δὲ τὴν ὁποῖαν τὰ πάθη ἔχουν προσκολληθεὶς εἰς τὸ

σῶμα, ὅπως εἶπα προηγουμένως (διότι τὸ σῶμα καὶ τὸν ὁρατὸν κόσμον εἶχαν ὡς ἀντικείμενον οἱ πόθοι, ποῦ τὴν ἔκαναν ἄλλοτε ἀλλόφρονα), ἀφοῦ ἓναντιωθῇ πολὺ καὶ ἀφοῦ ὑποφέρῃ πολλὰ, μὲ βίαν καὶ μέ κόπους ὑπὸ τοῦ ὀρισμένου δαίμονος ταχέως ὀδνεῖται.

Ὅταν δὲ ἔλθῃ ἐκεῖ ὅπου εἶναι αἱ ἄλλαι ψυχαί, τὴν μὲν ἀκάθαρτον καὶ ἐκείνην, ἡ ὁποία ἔχει κάμει κάτι τέτοιο, δηλαδὴ ἀδίκους φόνους, ἢ ἔχει διαπράξει τοιαῦτα, τὰ ὁποῖα εἶναι παρόμοια καὶ ἔργα τοιούτων ψυχῶν, αὐτὴν μὲν (τὴν ἀκάθαρτον ψυχὴν) πᾶς νεκρὸς ἀποφεύγει καὶ πλανίως ἐκτός τῆς ὁδοῦ ὑποχωρεῖ καὶ δὲν θέλει οὔτε συνοδοιπόρος, οὔτε ὀδηγὸς τῆς νὰ γίνῃ, ἀλλ' αὕτη πλανᾶται κατεχομένη ἀπὸ πλήρη ἀμνηχανίαν, ἕως ὅτου παρέλθουν χρονικὰ τινα διαστήματα, μετὰ τὴν πάροδον τῶν ὁποίων ἐξ ἀνάγκης φέρεται εἰς τὴν πρέπουσαν κατοικίαν· τὴν δὲ ψυχὴν, ἡ ὁποία διήλθε τὸν βίον καθαρῶς καὶ φρονίμως, οἱ ἴδιοι οἱ θεοὶ τὴν ὀδηγοῦν καὶ εἶναι συνοδοιπόροι τῆς καὶ ἐγκαθίσταται εἰς τὸν ἀρμόζοντα εἰς αὐτὴν τόπον. Ὑπάρχουν πολλοὶ καὶ ἄξιοθαύμαστοι τόποι τῆς γῆς, καὶ αὕτη ἡ γῆ δὲν εἶναι οὔτε ὁποία οὔτε ὁπόση νομίζεται ἀπὸ τοὺς συνηθίζοντας<sup>6</sup> νὰ ὁμιλοῦν περὶ τῆς γῆς, ὅπως ἔχω πεισθῇ ὑπὸ τινος<sup>7</sup>.

### Περιγραφή τῆς γῆς

“Πῶς τὰ ἐννοεῖς αὐτά, Σωκράτη”, εἶπεν ὁ Σιμμίας. “Διότι περὶ τῆς γῆς βεβαίως καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος πολλὰ ἤδη ἔχω ἀκούσει, ὄχι ὅμως αὐτά, περὶ τῶν ὁποίων σὺ ἔχεις πεισθῇ. Εὐχαρίστως, λοιπόν, ἤθελον ἀκούσει αὐτά παρὰ σοῦ”.

Ἄλλ' ὅμως, Σιμμία, ἀπάντησεν ὁ Σωκράτης, δὲν πιστεύω ὅτι ἔχω ἀνάγκη τῆς τέχνης τοῦ Γλαύκου<sup>8</sup> διὰ νὰ σοῦ διηγηθῶ τὰ κατὰ τὴν γῆν, ἀλλὰ τὸ νὰ σοῦ ἀποδείξω τὴν ἀλήθειαν περὶ τούτων φαίνεται δυσκολώτερον καὶ δὲν γνωρίζω, ἂν ἡ τέχνη τοῦ Γλαύκου θὰ ἐπῆρκει εἰς τοῦτο. Καὶ οὔτε ἐγὼ ἴσως εἶμαι εἰς θέσιν νὰ γνωρίζω τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἂν τὸ ἐγνώριζα, μοῦ φαίνεται ὅτι τὸ ἀπομένον εἰς ἐμέ χρονικὸν διάστημα τῆς ζωῆς μου, Σιμμία, δὲν θὰ ἤρκει διὰ τὴν ἔκτασιν τοῦ θέματος τούτου. Τὴν σύστασιν ὅμως τῆς γῆς, ὁποία ἔχω πεισθῇ ὅτι εἶναι, καὶ τοὺς τόπους αὐτῆς τίποτε δὲν μέ ἐμποδίζει νὰ λέγω.

“Ἀλλὰ καὶ αὐτά”, εἶπεν ὁ Σιμμίας, “μοῦ εἶναι ἀρκετά”.





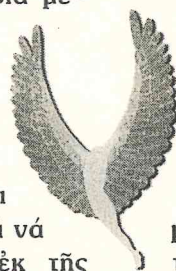
Ἐχω λοιπόν πεισθῆ, εἶπεν ὁ Σωκράτης, ὅτι πρῶτον μὲν, ἐάν εὐρίσκεται εἰς τό μέσον τοῦ κόσμου ἡ γῆ καί εἶναι σφαιρική, δέν ἔχει ἀνάγκην κατὰ τήν γνώμην μου οὔτε ἀέρος διά νά μή πέσῃ οὔτε ἀλλῆς τοιαύτης τινός ὑποστηρίξεως, ἀλλ' εἶναι ἀρκεταί νά συγκρατοῦν αὐτήν ἡ ὁμοιογένεια τοῦ οὐρανοῦ αὐτοῦ πρὸς ἑαυτόν εἰς ὅλα τὰ μέρη καί ἡ ἰσορροπία αὐτῆς τῆς ἰδίας τῆς γῆς, διότι πᾶν πρᾶγμα ἐν ἰσορροπία, εἰς ἓνα περιβάλλον ὁμοιογενές ἐξ ἴσου ἐν ἰσορροπία, δέν δύναται νά κλίνη πρὸς καμμίαν πλευράν καί θά μένῃ ἀκίνητον<sup>9</sup>.

“Πρῶτον μὲν περί τούτου ἔχω πεισθῆ. Καί ὀρθῶς βέβαια”, εἶπεν ὁ Σιμμίας.

Ἐπὶ πλέον εἶμαι πεπεισμένος ὅτι ἡ γῆ εἶναι μεγίστη καί ὅτι ἡμεῖς, οἱ ἀπὸ τοῦ Φάσιδος μέχρι τῶν Ἡρακλείων σιπλῶν<sup>10</sup> κατοικοῦντες λαοί, κατοικοῦμεν εἰς μικρόν μέρος τῆς γῆς διαμένοντες περίξ τῆς (Μεσογείου) θαλάσσης, καθὼς οἱ μύρμηκες ἢ οἱ βάτραχοι περίξ τέλματος, καί ὅτι υπάρχουν πολλοὶ ἄλλοι λαοί, οἱ ὁποῖοι κατοικοῦν εἰς παρομοίους τόπους. Διότι νομίζω ὅτι υπάρχουν εἰς ὅλα τὰ μέρη περίξ τῆς γῆς πολλοὶ βαθεῖς τόποι παντός εἴδους καί κατὰ τὰς μορφάς καί τὰ μεγέθη, ὅπου ἔχουν συρρεῦσει τό ὕδωρ, ἡ ὁμίχλη, καί ὁ ἀήρ, ἐνῶ αὐτή ἡ γῆ κεῖται καθαρά ἐν τῷ μέσῳ τοῦ καθαροῦ κόσμου, εἰς τόν ὁποῖον υπάρχουν τὰ ἄστρα, καί τόν ὁποῖον ὀνομάζουν αἰθέρα οἱ περισσότεροι ἀπὸ ἐκείνους πού συνηθίζουν νά ὁμιλοῦν περί τῶν τοιούτων· τούτου δέ τοῦ αἰθέρος αὐτά τὰ στοιχεῖα εἶναι ἡ ὑποστάθμη (κατακάθι) καί συρρέουν εἰς τὰ βαθέα μέρη τῆς γῆς.

Ἡμεῖς, λοιπόν, χωρίς νά τό ἐννοοῦμεν, κατοικοῦμεν εἰς τὰ βαθέα μέρη αὐτῆς καί φανταζόμεθα ὅτι κατοικοῦμεν ἐπάνω εἰς τήν γῆν, καθὼς ἐάν τις κατοικῶν εἰς τό μέσον τοῦ πυθμένου τῆς θαλάσσης, θά ἐνόμιζεν ὅτι κατοικεῖ ἐπὶ τῆς θαλάσσης καί βλέπων τόν ἥλιον καί τὰ ἄλλα ἄστρα διά τοῦ ὕδατος, ἤθελε νομίζει ὅτι ἡ θάλασσα εἶναι οὐρανός· καθὼς ἓνας ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος διά κάποιαν βραδύτητα καί ἀδυναμίαν δέν ἤθελεν ἔλθει ποτέ εἰς τήν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης οὔτε, ἐξελθὼν καί ἀνακύψας ἐκ τῆς θαλάσσης εἰς τόν ἐδῶ τόπον, ἤθελεν ἴδει, πόσον καθαρώτερος καί καλλίτερος εἶναι τοῦ ἰδικοῦ του, οὔτε ἤθελεν ἀκούσει παρ' ἄλλου τινός ἰδόντος.

Τό ἴδιον λοιπόν ἔχομεν πάθει καί ἡμεῖς. Φανταζόμεθα δηλαδή, ὅτι, ἐνῶ κατοικοῦμεν εἰς τό βαθύ μέρος τῆς γῆς, κατοικοῦμεν ἐπάνω εἰς αὐτήν καί τόν ἀέρα ὀνομάζομεν οὐρανόν, νομίζοντες ὅτι διά μέσου τούτου τοῦ ἀέρος, ὁ ὁποῖος εἶναι οὐρανός, κινοῦνται τὰ ἄστρα. Τό ἴδιον δέ πρᾶγμα ἀσφαλῶς συμβαίνει καί εἰς ἡμᾶς, ἐξ αἰτίας δηλαδή ἀδυναμίας καί βραδύτητας (βαρύτητας) δέν δύναμεθα νά φθάσωμεν εἰς τό ἄκρον τοῦ ἀέρος· διότι, ἂν τις ἤθελεν ἔλθει εἰς τὰ ἄκρα αὐτοῦ<sup>11</sup>, ἀφοῦ ἀποκτήσῃ πτερά διά νά πετάξῃ, ἀνακύψας θά ἔβλεπε, καθὼς τὰ ἐκ τῆς



θαλάσσης ἀνακλύποντα ψάρια βλέπουν τὰ ἐδῶ πράγματα. Κατὰ τόν ἴδιον τρόπον δύναται κανεῖς νά ἴδῃ καί τὰ ἐκεῖ, καί ἐάν ἡ φύσις μας ἦτο ἀρκετή νά ὑπομένῃ παρατηροῦσα, θά ἐγνώριζεν ὅτι ἐκεῖνος εἶναι ὁ ἀληθής οὐρανός καί τό ἀληθές φῶς καί ἡ ἀληθεστάτη γῆ<sup>12</sup>.

Διότι αὕτη μὲν ἡ γῆ καί οἱ λίθοι καί ὁλος ὁ τόπος ἐδῶ εἶναι κατεστραμμένα καί καταφαγωμένα, ὅπως εἶναι καταφαγωμένα ἀπὸ τήν ἄλμην ὅσα εἶναι εἰς τήν θάλασσαν· καί οὔτε βλαστάνει κάτι ἄξιον λόγου εἰς τήν θάλασσαν, οὔτε τέλειον ὑπάρχει τίποτε, διά νά εἰπῶ ἐν συντομίᾳ, ἀλλὰ σήραγγες καί ἄμμος καί ἄπειρος πηλός καί θόρβοροι, ἀνάμεσα εἰς τὰ ὁποῖα ὑπάρχει καί γῆ, καί ἐν ἀντιπαροβολῇ πρὸς τὰ ἐδῶ οὔτε ὥραϊα εἶναι οὔτε ἄξια λόγου, καθόλου. Ὅμοίως θά ἐφαίνοντο καί ἐκεῖνα τὰ μέρη πού εὐρίσκονται εἰς τόν ἐπάνω κόσμον, ὅτι κατὰ πολύ περισσότερο ἀκόμη ὑπερέχουν ἀπὸ τὰ ἰδικά μας. Ἐάν δέ, Σιμμία, εἶναι πράγματι κατάλληλος στιγμή νά εἰπώμεν ἓνα ὥραϊον μῦθον, ἀξίζει νά ἀκούσωμεν, ποῖα εἶναι τὰ εὐρισκόμενα κάτωθεν τοῦ πραγματικοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τῆς γῆς.

“Ἀλλά βεβαίως”, εἶπεν ὁ Σιμμίας, “Σωκράτη, ἡμεῖς εὐχαρίστως ἠθέλομεν ἀκούσει τόν μῦθον τοῦτον”.

## Γενικὴ ἄποψη τῆς γῆς ἀπὸ ψηλά

Λέγεται λοιπόν, εἶπεν ὁ Σωκράτης, ἀγαπητέ μου Σιμμία, ὅτι πρῶτον μὲν αὐτὴ ἡ γῆ, ἐάν κάποιος τήν ἔβλεπεν ἀπὸ ψηλά, εἶναι ὁμοία μέ τὰ μπαλόνια πού ἀποτελοῦνται ἀπὸ δώδεκα κομμάτια δέρματος, μέ διάφορα χρώματα, τῶν ὁποίων καί τὰ ἐδῶ χρώματα<sup>13</sup> εἶναι σάν δείγματα καί τὰ ὁποῖα μεταχειρίζονται οἱ ζωγράφοι.

Ἐκεῖ ἐπάνω ὅλη ἡ γῆ εἶναι σκεπασμένη ἀπὸ τὰ τοιαῦτα χρώματα καί ἀκόμη πολύ λαμπρότερα καί καθαρώτερα ἀπὸ ὅ,τι εἶναι αὐτά ἐδῶ. Διότι ἐν μέρος αὐτῆς εἶναι πορφυροῦν καί ἀξιοθαύμαστον κατὰ τήν ὥραιότητα, ἄλλο χρυσοειδές, ὅσον δέ μέρος τῆς γῆς εἶναι λευκόν, εἶναι λευκότερον γύψου ἢ κιόνος καί ἡ ἄλλη γῆ ἔχει τὰ ἄλλα χρώματα, τὰ ἴδια καί ἀκόμη περισσότερα καί ὥραιότερα ἀπὸ ὅσα ἡμεῖς ἔχομεν ἴδει. Ἀκόμη καί αὐτά τὰ βαθειά μέρη τῆς πού εἶναι γεμάτα ἀπὸ ἀέρα καί νερό, ἔχουν ἐπίσης τὰ ἰδικά τῶν χρώματα, τὰ ὁποῖα λάμπουν μεταξύ τῆς ποικιλίας τῶν ἄλλων χρωμάτων, ὥστε ἡ γῆ παρουσιάζει τήν ὅψιν μιᾶς συνεχοῦς πολυχρωμίας.

Εἰς τήν γῆν λοιπόν αὐτήν, ἡ ὁποία εἶναι τοιαύτη, ὥς τήν περιέγραψα, τὰ φυτά, τὰ ἄνθη καί τὰ δένδρα εἶναι ἀνάλογα πρὸς αὐτήν· ἐπὶ πλέον τὰ ὄρη καί οἱ λίθοι ἔχουν ὁμοίως ὁμαλότητα καί διαφάνειαν καί χρώματα καλύτερα· τούτων δέ μέρη εἶναι καί οἱ ἐδῶ μικροὶ λίθοι, οἱ

ὁποῖοι πολύ ἐκτιμῶνται ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, δηλαδή σάρδια καί ἰάσπιδες καί σμάραγδοι<sup>14</sup> καί πάντα τὰ τοιαῦτα· ἐκεῖ δέ τίποτε δέν ὑπάρχει, τό ὁποῖον νά μή εἶναι ἀκόμη ὥραιότερον ἀπὸ αὐτά. Αἴτιον τούτων εἶναι, ὅτι οἱ λίθοι ἐκεῖνοι εἶναι καθαροὶ καί δέν ἔχουν καταφαγῶθῃ οὔτε καταστραφῇ ὅπως οἱ ἐδῶ ὑπὸ σήψεως καί ἄλμης πού ὀφείλονται εἰς τὰς ὕλας πού ἔχουν συρρεῦσει εἰς τοὺς ἐδῶ τόπους· αὐτά εἶναι ἀκριβῶς πού φέρουν ἀσχημίας καί νόσους εἰς τοὺς λίθους καί τήν γῆν καί εἰς τὰ ἄλλα ζῶα καί φυτά.

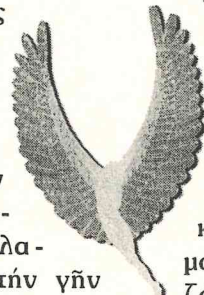
Ἡ δέ γῆ ἔχει κοσμηθῇ μέ ὅλους τοὺς πολυτίμους λίθους καί ἀκόμη μέ χρυσόν καί ἄργυρον καί μέ τὰ ἄλλα παρόμοια. Διότι αὐτά (ὁ χρυσός κ.λπ.) εἶναι ἐκ φύσεως φανερά, πολλὰ κατὰ τό πλῆθος καί μεγάλα καί εἰς πολλὰ μέρη τῆς γῆς, ὥστε τό νά τήν ἴδῃ κανεῖς εἶναι θέαμα εὐδαιμόνων θεατῶν.

Ζῶα ἐπὶ τῆς γῆς αὐτῆς υπάρχουν καί ἄλλα πολλὰ καί ἄνθρωποι κατοικοῦν εἰς νήσους κειμένας πλησίον τῆς ξηρᾶς, τὰς ὁποίας περιβάλλει ὁ ἀήρ· καί μέ ἓνα λόγον, ὅ,τι εἶναι εἰς ἡμᾶς τό ὕδωρ καί ἡ θάλασσα διά τὰς ἀνάγκας μας, τοῦτο εἶναι εἰς ἐκείνους ὁ ἀήρ, ὅ,τι δέ εἰς ἡμᾶς ὁ ἀήρ, εἰς ἐκείνους εἶναι ὁ αἰθήρ. Αἱ δέ ἐποχαί των ἔχουν οὕτως συγκερασθῇ, ὥστε ἐκεῖνοι νά μή ἀσθενοῦν καί νά ζοῦν ἐπὶ χρόνια πολύ περισσότερο ἀπὸ τοὺς ἐδῶ, καί κατὰ τήν ὅψιν καί τήν ἀκοήν καί πάντα τὰ τοιαῦτα (αἰσθήσεις καί ψυχικὰς δυνάμεις) ἀπέχουν ἀπὸ ἡμᾶς κατὰ τήν αὐτὴν ἀπόστασιν, κατὰ τήν ὁποίαν ὁ ἀήρ ἀπέχει ἀπὸ τοῦ ὕδατος καί ὁ αἰθήρ ἀπὸ τοῦ ἀέρος, ἐν σχέσει πρὸς τήν καθαρότητα.

Καί βεβαίως ἔχουν καί ἐκεῖ δάση ἱερά τῶν θεῶν καί ναούς, εἰς τοὺς ὁποίους πράγματι κατοικοῦν οἱ θεοί· υπάρχουν καί προφητικοὶ λόγοι καί μαντεῖα καί ἐμφανίσεις τῶν θεῶν καί σχέσεις τῶν ἀνθρώπων πρὸς τοὺς θεοὺς, καί ὁ ἥλιος καί ἡ σελήνη καί τὰ ἄστρα βλέπονται ὑπ' αὐτῶν, ὁποῖα εἶναι, καί ἡ λοιπὴ εὐδαιμονία τούτων εἶναι ἀνάλογος.

## Κατανομὴ τῶν ὑδάτων στὴν ἐπιφάνεια καὶ τὸ ἐσωτερικὸ τῆς γῆς

Καί ὅλη μὲν λοιπόν ἡ γῆ<sup>15</sup> τοιαύτη εἶναι ἐκ φύσεως καθὼς καί τὰ περιβάλλοντα τήν γῆν· τόποι δέ ὑπάρχουν εἰς τὰ βαθειά μέρη ὁλόγυρά της πολλοί, καί ἄλλοι μὲν εἶναι βαθύτεροι καί ἔχουν μεγαλύτερον ἄνοιγμα<sup>16</sup> ἐκείνου, εἰς τόν ὁποῖον ἡμεῖς κατοικοῦμεν, ἄλλοι καίτοι εἶναι βαθύτεροι, ὅμως ἔχουν μικρότερον ἄνοιγμα ἀπὸ τόν τόπον, εἰς τόν ὁποῖον κατοικοῦμεν, μερικοὶ δέ τέλος ἔχουν μικρότερον βάθος ἀπὸ τόν ἐδῶ τόπον καί εἶναι πλατύτεροι. Ὅλοι αὐτοὶ οἱ τόποι κάτω ἀπὸ τήν γῆν



ἔχουν εἰς πολλὰ μέρη διατρυπηθῇ καί ἔχουν ὁπὰς στενωτέρας καί πλατυτέρας· ἔχουν ἐπίσης διεξόδους, διὰ τῶν ὁποίων τρέχει πολὺ νερό ἀπὸ τῶν μὲν πρὸς τοὺς δέ καθὼς εἰς μεγάλα δοχεῖα· οὕτω σχηματίζονται ὑπὸ τήν γῆν ποταμοὶ ψυχρῶν καί θερμῶν ὑδάτων μεγάλοι καί ἀστεῖρευτοι. Ἐπίσης ὑπάρχει πολλή φωτιά καί ἔτσι σχηματίζονται μεγάλοι ποταμοὶ πυρός.

Ὑπάρχουν τέλος καί πολλοὶ ποταμοὶ περιέχοντες ὑγρὸν πηλόν, ἄλλοι μὲν καθαρώτερον, ἄλλοι δέ περισσότερο ἀκάθαρτον καί πυκνόρρευστον, καθὼς καί εἰς τήν Σικελίαν ρέουν<sup>17</sup> πρὸ τῆς λάβας ποταμοὶ πλήρεις πηλοῦ<sup>18</sup> καί ἔπειτα ἀκολουθεῖ αὐτὴ ἡ ἰδία ἡ λάβα· ἐκάστη δέ τῶν κοιλοτήτων τούτων γεμίζει ἀπὸ τὴν μίαν ἢ τήν ἄλλην ὕλην ἀναλόγως τοῦ τρόπου μέ τόν ὁποῖον ἐκάστην τούτων περιρρέουν<sup>19</sup> οἱ ποταμοί. Ὅλα αὐτά<sup>20</sup> κινοῦν ἄνω καί κάτω τήν γῆν, ὥσάν νά ὑπάρχῃ μέσα εἰς αὐτήν μία δύναμις αἰωρήσεως.

Ἡ αἰτία δέ τῆς αἰωρήσεως ταύτης εἶναι ἡ ἐξῆς· ἓνα ἐκ τῶν κασμάτων τῆς γῆς, πού εἶναι καί πάρα πολὺ μεγάλο, διαπερᾷ ὁλόκληρον τήν γῆν ἀπὸ τό ἓνα μέρος ἕως τό ἄλλο. Αὐτό ἀκριβῶς ἀναφέρει καί ὁ Ὅμηρος<sup>21</sup> λέγων «πολὺ μακρὰ κάτω ἀπὸ τήν γῆν, ὅπου ὑπάρχει βαθύτατο βάραθρον», τό ὁποῖον ἀλλοῦ καί ἐκεῖνος καί ἄλλοι ποιοταὶ ἔχουν ὀνομάσει Τάρταρον. Εἶναι δέ βαθύτατον, διότι εἰς τοῦτο τό χάσμα συρρέουν ὅλοι οἱ ποταμοὶ καί ἀπὸ τοῦτο πάλιν ἐκρέουν, γίνεται δέ κάθε ἓνας τοιοῦτος ἀναλόγως τῆς γῆς διὰ τῆς ὁποίας ρεῖ.

Ἡ αἰτία διὰ τήν ὁποίαν ἐκρέουν ἀπὸ ἐδῶ καί εἰσρέουν ὅλα τὰ ρεύματα, εἶναι ὅτι τό ὑγρόν, τό ὁποῖον ὑπάρχει εἰς τόν Τάρταρον, δέν ἔχει πυθμένα οὔτε βάσιν. Αἰωρεῖται λοιπόν τό ὑγρὸν τοῦτο καί φέρεται κυματιστά πότε πρὸς τὰ ἄνω καί πότε πρὸς τὰ κάτω. Καί ὁ ἀήρ καί ὁ ἄνεμος περίξ τοῦ ὑγροῦ τούτου τό ἴδιον κάμνουν, διότι ἀκολουθοῦν τό ὕδωρ, καί ὅταν κινήθῃ πρὸς τό ἀντίθετον μέρος αὐτῆς καί ὅταν κινήθῃ πρὸς τό πρὸς τήν γῆν μέρος· καί καθὼς συμβαίνει εἰς τήν ἀναπνοήν, κατὰ τήν ὁποίαν ἡ πνοή ρεῖ πάντοτε πότε πρὸς τὰ ἔξω καί πότε πρὸς τὰ μέσα, ἔτσι καί ἐκεῖ, καθὼς ἡ πνοή συναιωρεῖται μετὰ τοῦ ὑγροῦ, προκαλεῖ μέ τήν εἴσοδον καί ἐξοδόν της ἀνέμους ἰσχυροὺς καί βιαίους.

Ὅταν λοιπόν τό ὕδωρ ὑποχωρήσῃ εἰς τόν κάτω κόσμον, τὰ ρεύματα διὰ τῆς γῆς εἰσέρχονται εἰς τὰ περὶ αὐτήν μέρη καί τὰ γεμίζουν, καθὼς οἱ ἀντιλοῦντες μέ ἀντίλιαν, ὅταν δέ πάλιν ἀπομακρυνθοῦν ἀπὸ ἐκεῖ τὰ ὕδατα καί ὀρμήσουν πρὸς τὰ ἐδῶ, γεμίζουν πάλιν τὰ πρὸς τὰ ἐδῶ μέρη, τὰ δέ ὕδατα τῶν ρευμάτων, διὰ τῶν ὁποίων ἐγέμισαν τὰ μέρη, διὰ τῶν ὁχετῶν ρέουν καί διὰ τῆς γῆς καί ἐρχόμενα εἰς ἕκαστον τόπον, πρὸς τόν ὁποῖον ὁ δρόμος εἶναι ἀνοικτός, σχηματίζουν ἐκεῖ θαλάσσας, λίμνας, ποταμούς καί πηγὰς. Ἀπὸ ἐδῶ δέ πάλιν ρεύματα βυθιζόμενα ὑποκάτω τῆς γῆς, μερικά μὲν διατρέχουν



μακροτέρους τόπους καί περισσοτέρους, ἀλλὰ δέ ὀλιγωτέρους καί μικροτέρους καί ἔπειτα ρίπτονται πάλιν εἰς τὸν Τάρτατον, τὰ μὲν πολὺ χαμηλότερα ἀπὸ τὸν τόπον, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ρέουν, ἀλλὰ δέ ὀλίγον χαμηλότερα, ἀλλὰ ὅλα χαμηλότερα ἀπὸ τὸ μέρος ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐξέρχονται. Καί μερικά μὲν ρεύματα χύνονται κάτω εἰς σημεῖον εὐρισκόμενον ἀπέναντι τοῦ τόπου τῆς εἰσροῆς, μερικά δέ πρὸς τὸ αὐτὸ μέ τὸν τόπον ἐκεῖνον μέρος.

Ὑπάρχουν ἐπίσης καί μερικά, τὰ ὁποῖα κáμνουν ἓνα ὁλόκληρον κύκλον ἢ ἅπαξ ἢ καί περισσοτέρας φοράς περίξ τῆς γῆς καί περιστρεφόμενα, ὅπως οἱ ὄφεις, ρέουν πάλιν εἰς τὸν Τάρταρον, ὅσον ἡμποροῦν χαμηλότερα· εἶναι δέ δυνατόν τὰ ρεύματα ταῦτα νά κατέλθουν μόνον μέχρι τοῦ κέντρου, τόσον πρὸς τὴν μίαν ὅσον καί πρὸς τὴν ἄλλην διεύθυνσιν, ὅχι δέ πέραν αὐτοῦ· διότι τὸ ἐκατέρωθεν τοῦ κέντρου μέρος τῆς γῆς καί διὰ τὰ δύο ρεύματα γίνεται ἀνηφορικόν.

Τὰ μὲν λοιπὸν ἄλλα ρεύματα εἶναι πολλὰ καί μεγάλα καί παντός εἶδους· μεταξύ δέ τούτων τῶν πολλῶν ρευμάτων ὑπάρχουν τέσσαρα ρεύματα, τῶν ὁποίων τὸ μέγιστον καί ὅλως διόλου πρὸς τὰ ἔξω ρέον περίξ τῆς γῆς εἶναι ὁ Ὠκεανός. Ἀπέναντι τούτου καί κατ' ἐναντίαν διεύθυνσιν ρεεῖ ὁ Ἀχέρων, ὁ ὁποῖος διὰ μέσου καί ἄλλων ἐρήμων τόπων ρέων, καί μάλιστα κάτωθεν τῆς γῆς, πίπτει εἰς τὴν Ἀχερουσιάδα λίμνην, ὅπου αἱ ψυχαὶ τῶν περισσοτέρων ἀποθανόντων (πού φροντίζουν διὰ τὸ σῶμα καί τὰς ἡδονάς) ἔρχονται, καί ἀφοῦ παραμείνουν ὠρισμένον χρόνον, ἄλλαι μὲν μακρότερον, ἄλλαι δέ βραχύτερον, στέλλονται πάλιν εἰς τὴν ζωὴν διὰ νά εἰσέλθουν εἰς τὰ σώματα ἄλλων ἀνθρώπων.

Μεταξὺ τοῦ Ἀχέροντος καί τοῦ Ὠκεανοῦ πηγάζει τρίτος ποταμός καί πλησίον τοῦ μέρους ὅπου πηγάζει χύνεται εἰς τόπον μέγαν, ὁ ὁποῖος καίεται διὰ πολλοῦ πυρός καί σχηματίζει λίμνην μεγαλυτέραν ἀπὸ τὴν ἰδικήν μας θάλασσαν, ὅπου ὕδωρ καί πηλὸς βράζουν. Ἀπὸ ἐκεῖ ὁ ποταμός προχωρεῖ κυκλοειδῶς, θολός καί γεμάτος πηλόν, περιστρεφόμενος δέ περίξ τῆς γῆς καί εἰς ἄλλα μέρη ἔρχεται καί πρὸς τὰς ἄκρας ὄχθας τῆς Ἀχερουσιάδος λίμνης, μὴ ἐνομένου ὅμως μέ τὸ ὕδωρ αὐτῆς, καί περιστραφεῖς πολλάκις χύνεται κάτωθεν τῆς γῆς, πρὸς κάτω ἀπὸ τὸν Τάρταρον.

Οὗτος εἶναι ὁ ποταμός, τὸν ὁποῖον καλοῦν Πυριφλεγέθοντα καί τοῦ ὁποίου οἱ ρύακες ρίπτουν τὴν λάβαν των, εἰς ὁποῖο μέρος τῆς γῆς πλησιάζουν. Ἀντικρὺ δέ τούτου πάλιν ὁ τέταρτος ποταμός χύνεται πρῶτον εἰς θέσιν φοβεράν καί ἀγρίαν, καθὼς λέγεται, ἔχων χρῶμα καθ' ὅλην τὴν ἑκτασιν, ὅπως ὁ κυανός<sup>22</sup>, ὀνομάζονται δέ αὐτὸν Στύγιον καί τὴν λίμνην, τὴν ὁποίαν κάμνει ὁ ποταμός ἐμβάλλον, καλοῦν Στύγα. Οὗτος ἀφοῦ πέσῃ



ἐδῶ καί λάβη εἰς τὸ ὕδωρ τοῦτο φοβεράς δυνάμεις, εἰσδύει κάτω ἀπὸ τὴν γῆν, καί περιελισσόμενος προχωρεῖ ἀπέναντι τοῦ Πυριφλεγέθοντος καί φθάνει ἐκ τοῦ ἀντιθέτου μέρους εἰς τὴν Ἀχερουσιάδα λίμνην· καί τούτου τὸ ὕδωρ δέν ἐνοῦται πρὸς ἄλλο, ἀλλὰ καί αὐτός κυκλοτερῶς περιστραφεῖς χύνεται εἰς τὸν Τάρταρον, ἀντικρὺ τοῦ Πυριφλεγέθοντος· οὗτος δέ ὀνομάζεται, ὅπως λέγουν καί οἱ ποιηταί, Κωκυτός.

### Ποία τύχη περιμένει τὰς ψυχὰς μετὰ θάνατον

Ἀφοῦ δέ ταῦτα ἔχουν τοιοιτοτρόπως, ὅταν φθάσουν οἱ ἀποθανόντες εἰς τὸν τόπον, ὅπου ὁ δαίμων φέρει ἕκαστον, πρῶτον μὲν ὑποβάλλονται εἰς δίκην οἱ καλῶς καί οἱ συμφώνως πρὸς τοὺς θεοὺς νόμους ζήσαντες καί οἱ μὴ. Καί ὅσοι μὲν φανοῦν ὅτι ἔζησαν οὔτε καλὰ οὔτε κακά, πορευθέντες εἰς τὸν Ἀχέροντα, ἀφοῦ ἀναβοῦν εἰς τὰς δι' αὐτοὺς προωρισμένας σχεδίας, φθάνουν εἰς τὴν Ἀχερουσιάδα λίμνην καί ἐκεῖ κατοικοῦν, καί ἀφοῦ τιμωρηθοῦν διὰ τὰ ἀδικήματα πού διέπραξαν καί καθαρισθοῦν, ἀπαλλάσσονται, ἐάν διέπραξε κάποιος κάποιο ἀδίκημα, καί διὰ τὰς καλὰς των πράξεις λαμβάνουν ἀνταμοιβὴν σύμφωνα πρὸς τὴν ἀξίαν του ἕκαστος. Ὅσοι δέ φανοῦν ὅτι εἶναι ἀθεράπευτοι ἐνεκα τοῦ μεγέθους τῶν ἁμαρτημάτων, διότι ἔχουν διαπράξει πολλὰς ἢ μεγάλας ἱεροσυλίας ἢ πολλοὺς φόβους ἀδίκους καί παρανόμους ἢ ἄλλα παρόμοια ἀδικήματα, αὐτοὶ εὐρίσκουν τὴν τύχην πού τοὺς ἀρμόζει· ρίπτονται εἰς τὸν Τάρταρον, ὁπόθεν δέν ἐξέρχονται ποτέ.

Ὅσοι δέ φανοῦν ὅτι ἔχουν διαπράξει ἁμαρτήματα δυνάμενα μὲν νά θεραπευθοῦν, ἀλλὰ μεγάλα, ὅταν παραδείγματος χάριν πρὸς τὸν πατέρα ἢ τὴν μητέρα διέπραξαν κάτι βίαιον ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ὀργῆς, καί ἔζησαν τὸν ὑπόλοιπον βίον ἐν μεταμελείᾳ, ἢ καθ' ὅμοιον τρόπον ἔχουν φονεύσει ἀνθρώπον, οὗτοι εἶναι ἀνάγκη νά πέσουν εἰς τὸν Τάρταρον, ἀφοῦ δέ πέσουν καί διαμείνουν ἐκεῖ ἓν ἔτος, τοὺς ρίχνει ἔξω τὸ κύμα, τοὺς μὲν φονεύσαντας ἀνθρώπον πρὸς τὸ μέρος τοῦ Κωκυτοῦ, τοὺς δέ φονεύσαντας τὸν πατέρα των ἢ τὴν μητέρα των πρὸς τὸ μέρος τοῦ Πυριφλεγέθοντος. Ἀφοῦ δέ φθάσουν εἰς τὴν Ἀχερουσιάδα λίμνην, ἐδῶ φωνάζουν καί προσκαλοῦν οἱ μὲν ἐκείνους τοὺς ὁποίους ἐφόνευσαν, οἱ δέ ἐκείνους τοὺς ὁποίους ὕβρισαν, καί τοὺς παρακαλοῦν καί ἱκετεύουν νά τοὺς ἀφήσουν νά ἐξέλθουν εἰς τὴν λίμνην καί νά τοὺς δεχθοῦν· καί ἐάν μὲν τοὺς πείσουν, ἐξέρχονται καί εὐρίσκουν τέλος τῶν δεινῶν, ἄλλως φέρονται πάλιν εἰς τὸν

Τάρταρον καί ἐκεῖθεν πάλιν εἰς τοὺς ποταμούς καί δέν παύουν νά πάσχουν τὰ κακά αὐτὰ παρὰ ἀφοῦ πείσουν ἐκείνους, τοὺς ὁποίους ἀδίκησαν. Διότι αὐτὴ εἶναι ἡ τιμωρία, ἡ ὁποία ὠρίσθη δι' αὐτοὺς ὑπὸ τῶν ἐν τῷ Ἀδῇ δικαστῶν.

Ὅσοι δέ φανοῦν ὅτι ἔζησαν ἐξαιρετικά συμφώνως πρὸς τοὺς θεοὺς νόμους, οὗτοι μὲν ἐλευθερώνονται ἀπὸ τούτους τοὺς βαθεῖς τόπους τῆς γῆς καί ἀπαλλάσσονται τούτων, σάν νά βγαίνουν ἀπὸ φυλακῆς, ἔρχονται δέ ἄνω εἰς τὴν καθαρὰν κατοικίαν καί κατοικοῦν ἐπὶ τῆς γῆς<sup>23</sup>. Ὅσοι δέ μεταξὺ αὐτῶν ἐκαθαρίσθησαν ἀρκετὰ διὰ τῆς φιλοσοφίας, ἀνευ σωμάτων ζοῦν κατὰ τὸν μετέπειτα χρόνον καί ἔρχονται εἰς κατοικίας καλυτέρας τούτων, τὰς ὁποίας οὔτε εὐκολον εἶναι νά περιγράψωμεν, οὔτε ὑπάρχει ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀρκετὸς ὁ χρόνος.

### Γενικὸν συμπέρασμα

Ἄλλ' ἀπὸ ὅσα ἕως τώρα συνεζητήσαμεν, Σιμμία, ἐξάγεται ἡ ὑποχρέωσις<sup>24</sup>, νά προσπαθῶμεν μέ κάθε δύναμιν νά μετέχωμεν κατὰ τὴν ζωὴν μας τῆς ἀρετῆς καί τῆς φρονήσεως, διότι ἡ ἀνταμοιβὴ εἶναι ὠραία καί ἡ ἐλπίς μεγάλη. Τὸ νά βεβαιώσωμεν λοιπὸν ὅτι ταῦτα οὕτω πράγματι ἔχουν, ὅπως ἐγὼ τὰ ἐξέθεσα, δέν ἀρμόζει εἰς ἀνθρώπον ἔχοντα νοῦν· ὅτι ὅμως ταῦτα συμβαίνουν ἢ παρόμοια διὰ τὰς ψυχὰς ἡμῶν καί τὰς κατοικίας τῶν ψυχῶν, ἀφοῦ βεβαίως ἡ ψυχὴ εἶναι ἀθάνατος, τοῦτο μοῦ φαίνεται ὅτι ἀρμόζει νά διισχυρισθῇ ἀνθρώπος συνετός καί ὅτι ἀξίζει νά διακινδυνεύσῃ κανεὶς νά πιστεύσῃ ὅτι τοῦτο τοιοιτοτρόπως ἔχει.

Διότι ὥραϊος εἶναι ὁ κίνδυνος καί πρέπει τις ὡς μαγικὰς ὥδας νά λέγῃ πρὸς τὸν ἑαυτὸν τοῦ τοιούτους ἰσχυρισμούς· διὰ τοῦτο καί ἐγὼ βεβαίως ἀπὸ πολλήν ὥραν μακραίνω αὐτὸν τὸν μῦθον. Ἐνεκα, λοιπὸν, τούτων τῶν λόγων πρέπει νά ἔχη θάρρος διὰ τὴν ψυχὴν του ἑνας ἀνθρώπος, ὁ ὁποῖος εἰς τὸν βίον του τὰς μὲν λοιπὰς τέρψεις τοῦ σώματος καί τοὺς στολισμούς περιεφρόνησε, μέ τὴν πεποιθήσιν ὅτι εἶναι ξένοι καί ὅτι κάμνουν μεγαλύτερον κακόν, μέ ζῆλον δέ ἐπεδίωξε τὰς τέρψεις τῆς γνώσεως καί στολίσας τὴν ψυχὴν του οὐχὶ διὰ ξένου, ἀλλὰ διὰ τοῦ ἀρμόζοντος εἰς αὐτὴν στολισμοῦ, μέ σωφροσύνην, δικαιοσύνην, καί ἀνδρείαν καί ἐλευθερίαν καί ἀλήθειαν, περιμένει νά μεταβῇ εἰς τὸν Ἀδην, ὅταν ἡ εἰμαρμένη τὸν προσκαλέσῃ.

Σεῖς λοιπὸν, Σιμμία καί Κέβη καί σεῖς οἱ λοιποὶ<sup>25</sup>, ἀγαπητοὶ μου φίλοι, θά ξεκινήσετε διὰ τὴν πορείαν ταύτην, ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα διὰ κάθε ἓνα σας. Ὅσον ἀφορᾷ ἐμέ, ἰδού ἡ εἰμαρμένη μέ καλεῖ, ὅπως θά ἔλεγεν ἓνας τραγι-

κός<sup>26</sup> ποιητής, καί μετ' ὀλίγον θά ἔλθῃ ἡ ὥρα νά διευθυνθῶ πρὸς τὸ λουτρὸν· διότι μοῦ φαίνεται, ὅτι εἶναι καλύτερον, ἀφοῦ λουσθῶ, νά πῶ τὸ φάρμακον, καί νά μὴ παράσχω ἐνοχλήσεις εἰς τὰς γυναῖκας νά λούουν ἓναν νεκρόν<sup>27</sup>.

### Οἱ ὕστατες στιγμὲς τοῦ Σωκράτους στὴν φυλακὴ καὶ οἱ τελευταῖες προτροπὲς πρὸς τοὺς μαθητὰς του

Ὅτε λοιπὸν εἶπεν αὐτὰ ὁ Σωκράτης, ὁ Κρίτων, ἔστω, εἶπε, Σωκράτη, ἀλλὰ τί παραγγέλεις εἰς τοὺς ἢ εἰς ἐμέ διὰ τὰ παιδιὰ σου, ἢ διὰ κάτι ἄλλο, τὸ ὁποῖον πράττοντες ἡμεῖς θά σοῦ ἐπροξενούσαμεν μεγίστην εὐχαρίστησιν<sup>28</sup>; Ὅσα, εἶπε, κάθε φορά λέγω, Κρίτων, τίποτε νεώτερον· ὅτι δηλαδὴ φροντίζοντες διὰ τὸν ἑαυτὸ σας, καί εἰς ἐμέ καί εἰς τοὺς ἰδικούς μου οἰκείους καί εἰς σὰς τοὺς ἰδίους θά προξενήσετε εὐχαρίστησιν, δι' ὅσα θά ἐπράττετε, ἔστω καί ἂν τώρα δέν μοῦ ὑποσχεθῆτε τίποτε<sup>29</sup>. Ἐάν ὅμως φροντίζετε διὰ τὸν ἑαυτὸν σας καί δέν συμφωνήσετε νά ζῆτε σύμφωνα πρὸς τὰ τώρα καί προνοούμενως λεχθέντα, σάν νά βαδίζῃ, κανεὶς ἐπάνω εἰς ἵχνη, καί ἂν ἀκόμη συμφωνήσετε εἰς πολλὰ σημερον καί πάρα πολὺ μάλιστα, δέν θά κατορθώσετε τίποτε.

Ἰδὲ αὐτὰ λοιπὸν, ἀπεκρίθη ὁ Κρίτων, ἡ δὲ δείξωμεν προθυμίαν, ὥστε νά τὰ πράξωμεν εἰσι· σύ δέ κατὰ ποῖον τρόπον θέλεις νά σέ θάψωμεν;<sup>30</sup>

Ὅπως θέλετε, εἶπεν, ἂν μέ εὔρετε καί δέν σὰς φύγω. Γελάσας δέ συγχρόνως ἥσυχα καί στρέψας τὸ βλέμμα πρὸς ἡμᾶς εἶπε: Δέν πείθω, φίλοι μου, τὸν Κρίτωνα, ὅτι ἐγὼ εἶμαι αὐτός ἐδῶ ὁ Σωκράτης<sup>31</sup>, ὁ ὁποῖος τώρα ὀμιλεῖ καί διευθύνει τὴν συζήτησιν διὰ τὸ κάθε ἓνα ἐκ τῶν συζητούμενων, ἀλλὰ νομίζει, ὅτι εἶναι ἐκεῖνος, τὸ ὁποῖον θά ἴδῃ ὀλίγον βραδύτερον νεκρόν, καί μέ ἐρωτᾷ κατὰ ποῖον τρόπον νά μέ θάψῃ.

Ὅσα δέ ἐγὼ ἀπὸ πολλοῦ ἤδη διεξοδικῶς ἔχω ἀναπτύξει, ὅτι δηλαδὴ, ἀφοῦ πῶ τὸ δηλητήριον, δέν θά μείνω πλησίον σας, ἀλλὰ θά φύγω γρήγορα διὰ νά ἀπολαύσω τὴν εὐδαιμονίαν τῶν εὐτυχῶν ἀνθρώπων, νομίζω ὅτι ματαίως δι' αὐτὸν τὰ ἐλεγον, παρηγορῶν ἀφ' ἐνός μὲν σᾶς, ἀφ' ἐτέρου δέ τὸν ἑαυτὸν μου. Δώσατε λοιπὸν σεῖς ἐγγύησιν πρὸς τὸν Κρίτωνα, διαφορετικὴν ἀπὸ ἐκείνην, τὴν ὁποίαν οὗτος ἤθελε νά δώσῃ εἰς τοὺς δικαστὰς. Οὗτος μὲν ἡγγυᾶτο ὅτι ἐγὼ βεβαίως θά παραμείνω, σεῖς δέ δώσατε ἐγγύησιν, ὅτι βεβαίως δέν θά παραμείνω, ἀφοῦ ἀποθάνω, ἀλλὰ θά ἀπέλθω ταχέως, ἵνα ὁ Κρίτων εὐκολώτερον ὑποφέρῃ τὴν λύπην του καί μὴν ἀγανακτῇ χάριν ἐμοῦ, βλέπων τὸ σῶμά μου καιόμενον καί





θαπτόμενον, διότι πάσχω φοβερά, μηδέ νά λέγῃ κατὰ τήν ταφήν ὅτι ἐκθέτει δημοσία τόν νεκρόν τοῦ Σωκράτους ἢ τόν κηδεύει ἢ τόν θάπτει.

Διότι γνώριζε καλῶς, καλῆ μου Κρίτων, εἶπε, ὅτι τό μή ὀρθῶς λέγειν δέν εἶναι μόνον αὐτό καθ' ἑαυτό ἐσφαλμένον, ἀλλά κάμνει καί κακόν εἰς τās ψυχάς<sup>32</sup>. Ἀλλά πρέπει νά ἔχῃς θάρρος καί νά λέγῃς ὅτι θάπτεις τό σῶμά μου καί νά τό θάψῃς ὅπως σοῦ φαίνεται καλόν καί κατὰ τόν τρόπον πού πιστεύεις, ὅτι εἶναι σύμφωνος πρός τήν συνήθειαν.

## Ὁ Θάνατος τοῦ Σωκράτους

Ἀφοῦ εἶπεν αὐτά, ἐκεῖνος μέν ἐσηκώθη καί ἐπορεύετο εἰς κάποιο δωμάτιον διά νά λουσθῇ καί ὁ Κρίτων τόν ἠκολούθει, ἡμᾶς δέ προέτρεπε νά περιμένωμεν. Περιεμένομεν λοιπόν συζητοῦντες μεταξύ μας περί τῶν λεχθέντων καί ἐξετάζοντες αὐτά πάλιν, ἀλλοτε δέ ὁμιλοῦντες περί τῆς συμφορᾶς, πόσον μεγάλη θά ἦτο δι' ἡμᾶς, διότι πράγματι ἐνομιζομεν, ὅτι, ὡσάν στερπηθέντες τοῦ πατρός μας, θά περάσωμεν ὀρφανοί τόν ὑπόλοιπον χρόνον τῆς ζωῆς μας. Ἀφοῦ δέ ἐλούσθη καί προσήχθησαν πρός αὐτόν τά παιδιά του “διότι εἶχε δύο μικούς υἱούς καί ἓνα μεγαλύτερον”<sup>33</sup> καί ἦλθεν ἡ σύζυγός του καί αἱ συγγενεῖς, ἐνώπιον τοῦ Κρίτωνος ὁμιλήσας καί δώσας ὅσας παραγγελίας ἤθελε, τās μέν γυναῖκας καί τά παιδιά προέτρεψε νά ἀπέλθουν, αὐτός δέ ἦλθε πρός ἡμᾶς. Καί ἐπλησίαζε νά δύσῃ ὁ ἥλιος, διότι ἔμεινε πολλήν ὥραν μέσα εἰς τό δωμάτιον.

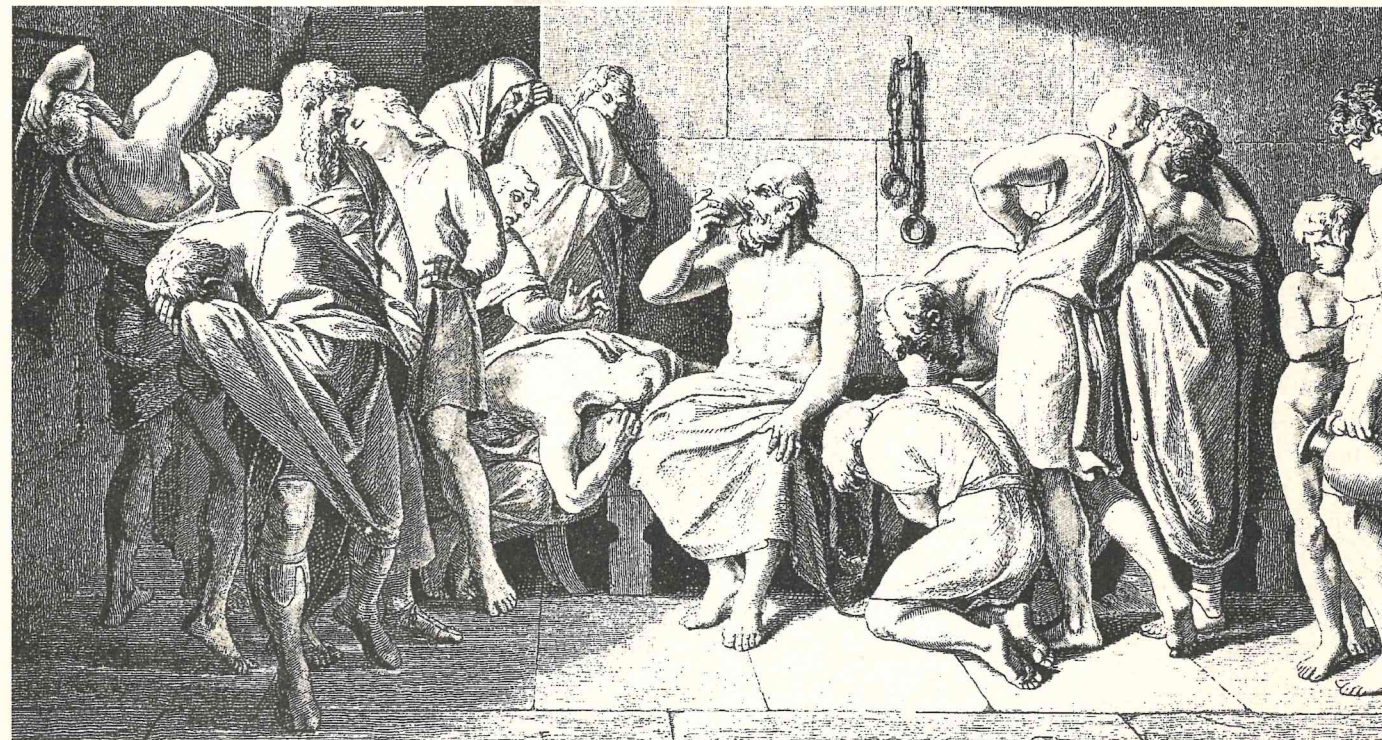
Ἀφοῦ δέ ἦλθεν, ἐκάθησε λουσμένος πλησίον μας

καί δέν συνεζήτησε πολύ μαζί μας. Τότε ἦλθεν ὁ ὑπνρέτης τῶν ἑνδεκα καί σταθεῖς πλησίον του εἶπε: “Σωκράτη, δέν θά σέ κατηγορήσω δι’ ὅσα κατηγορῶ τούς ἄλλους, ὅτι δηλαδή ὀργίζονται ἐναντίον μου καί μέ καταρῶνται, ὅταν καταγγέλλω εἰς αὐτούς νά πίνουν τό κώνειον, διότι οἱ ἑνδεκα μέ ἀναγκάζουν νά κάμω τοῦτο· σένα ὁμως ἐγώ καί ἄλλως ἔχω γνωρίσει κατὰ τόν χρόνον τῆς παραμονῆς σου εἰς τό δεσμωτήριον, ὅτι εἶσαι γενναιοτάτος καί πραότατος καί ἄριστος ἐξ ὅλων ὅσοι ἦλθον ἐδῶ μέχρι τοῦδε, καί μάλιστα καί τώρα δά καλῶς γνωρίζω, ὅτι δέν ὀργίζεσαι ἐναντίον μου, ἀφοῦ γνωρίζεις τούς αἰτίους, ἀλλά κατ’ ἐκείνων. Τώρα λοιπόν, ἐπειδή γνωρίζεις τί ἦλθον νά σοῦ ἀναγγείλω, καίρε, καί προσπάθησε νά ὑποφέρῃς ὅσον τό δυνατόν εὐχερέστερον τά ὑπό τῆς ἀνάγκης ἐπιβαλλόμενα”. Συγχρόνως ἐδάκρυσε, καί στραφεῖς, ἀπῆλθε.

Ὁ δέ Σωκράτης, ἀναβλέψας πρός αὐτόν, “καί σύ, εἶπε, καίρε, καί ἡμεῖς θά τά κάμωμεν αὐτά”.

Καί συγχρόνως στραφεῖς πρός ἡμᾶς, πόσον εὐγενής, εἶπε, εἶναι ὁ ἄνθρωπος οὗτος· καί καθ’ ὅλον τόν χρόνον τῆς παραμονῆς μου εἰς τό δεσμωτήριον προσήρχετο καί συνεζήτηι ἐνίστε καί ἦτο ὁ καλύτερος ἀπό ὅλους, καί τώρα εἰς τό τέλος πόσον γενναιοφρόνως μέ κλαίει. Ἀλλά, ἐμπρός, Κρίτων, ἄς πειθώμεθα εἰς αὐτόν καί ἄς φέρῃ τό φάρμακον<sup>34</sup>, ἄν ἔχῃ ἤδη τριβῆ, εἰδέ μή, ἄς τό τρίψῃ ὁ μέλλων νά δώσῃ τό φάρμακον.

Καί ὁ Κρίτων εἶπε: “Ἀλλά νομίζω, Σωκράτη, ἐγώ τοῦλάχιστον, ὅτι λάμπει ὁ ἥλιος εἰς τά ὄρη καί δέν ἔχει δύσει ἀκόμη. Γνωρίζω ἐξ ἄλλου ὅτι καί ἄλλοι πολύ βραδύτερον πίνουν τό κώνειον, ὅταν δοθῇ ἡ



διαταγή εἰς αὐτούς, ἀφοῦ δειπνήσουν καί πίνουν πολύ καλὰ καί συναναστραφοῦν τά πρόσωπα τά ὅποια ἐπιθυμοῦν. Μή σπεύδῃς, λοιπόν διότι ἀκόμη ὑπάρχει καιρός”.

Καί ὁ Σωκράτης εἶπε: Εὐλόγως, Κρίτων, ταῦτα πράττουν, διότι νομίζουν ὅτι θά ἔχουν κάποιο κέρδος, ἀλλά καί ἐγώ ταῦτα εὐλόγως δέν θά πράξω· διότι νομίζω ὅτι, ἐάν πῶ τό φάρμακον ὀλίγον βραδύτερον, τίποτε ἄλλο δέν κερδίζω, παρά νά γίνω γελοῖος εἰς τόν ἑαυτόν μου, ἐπιθυμῶν νά ζῶ, καί φειδόμενος τῆς ζωῆς, ἐνῶ τίποτε δέν μένει πλέον ἐξ αὐτῆς. Ἀλλ’ ἐμπρός, εἶπε, ὑπάκουσε καί μή πράττης διαφορετικὰ.

Ὁ Κρίτων ἀκούσας ἔκαμε νεῦμα εἰς τόν ὑπνρέτην, ὁ ὁποῖος ἴστατο ἐκεῖ πλησίον. Καί ὁ ὑπνρέτης, ἀφοῦ ἐξῆλθε καί ἔμεινε ἐξω ἀρκετήν ὥραν, ἐπανῆλθεν ὀδηγῶν τόν μέλλοντα νά δώσῃ τό φάρμακον, ὁ ὁποῖος τό ἔφερε τριμμένον εἰς ἓνα ποτήρι. Ἀφοῦ δέ εἶδεν ὁ Σωκράτης τόν ἄνθρωπον, εἶπε:

“Ἐ, καλῆ μου ἄνθρωπε, τί πρέπει νά κάμω, γιατί σύ βέβαια γνωρίζεις καλὰ”.

“Τίποτε ἄλλο”, ἀπάντησε, “παρά ἀφοῦ τό πῖνῃς, νά γυρίσῃς γύρω γύρω, μέχρις ὅτου αἰσθανθῇς βάρος εἰς τά σκέλη, ὅποτε πρέπει νά κατακλιθῇς· ἔτσι τό φάρμακον θά ἐνεργήσῃ μόνον του”.

Καί συγχρόνως προσέφερε τό ποτήριον εἰς τόν Σωκράτην. Ἐκεῖνος τότε, λαβών τό ποτήριον καί πολύ γαλήνιος καί χαρούμενος, ἔχεκράτη, χωρίς νά φοβηθῇ διόλου, οὔτε νά καλᾷ τόν χρῶμα του οὔτε τό πρόσωπόν του, ἀλλά καθῶς συνήθιζε σταθερῶς καί ἀταράχως παρατηρήσας τόν ἄνθρωπον:

“Τί φρονεῖς”, εἶπε, “περί τούτου τοῦ ποτοῦ; ἐπιτρέπεται νά κάμῃ σπονδήν εἰς τόν θεόν ἢ ὄχι”;

“Τόσον μόνον, Σωκράτη”, εἶπε, “τρίβομεν, ὅσον νομίζομεν ὅτι εἶναι ἀρκετόν διά νά πῖνῃ τις”.

“Ἐννοῶ”, ἀπάντησεν ὁ Σωκράτης, “ἀλλά τοῦλάχιστον ἐπιτρέπεται καί πρέπει νά εὐκνηθῶ εἰς τούς θεούς, ὥστε ἡ μετοίκησις αὐτή ἀπό ἐδῶ πρός τά ἐκεῖ νά γίνῃ εὐτυχής, πρᾶγμα τό ὅποιον εὐχομαι καί εἶθε νά γίνῃ κατ’ αὐτόν τόν τρόπον”.

Καί μόλις εἶπεν αὐτά, ἔμεινε ὀλίγον ἀκίνητος καί ἔπειτα πολύ εὐκόλως καί εὐχερῶς ἔπιε τό φάρμακον. Καί ἀπό ἡμᾶς οἱ περισσότεροι ἕως τότε μέν μόλις ἠδυνήθημεν νά κρατηθῶμεν, ὥστε νά μή δακρύσωμεν, ἀφοῦ δέ τόν εἶδομεν νά πῖνῃ καί νά ἔχῃ πῖε τό φάρμακον, δέν ἠδυνήθημεν πλέον νά κρατήσωμεν τά δάκρυα, ἀλλά καί ἐγώ ὁ ἴδιος παρά τήν προσπάθειάν μου νά συκρατηθῶ ἔχυσα ἄφθονα δάκρυα, ὥστε ἀφοῦ ἐσκεπάσα τό πρόσωπον μέ τό ἱμάτιον, ἔκλαιον τόν ἑαυτόν μου, οὐκί βεβαίως ἐκεῖνον, διά τήν τύχην μου, διότι τοιοῦτου ἀνδρός θά ἐστερούμην. Ὁ Κρίτων ἀκόμη πρό ἐμοῦ, διότι δέν ἠδύνατο νά κρατήσῃ τά δάκρυα, ἐξῆλθε. Ὁ δέ Ἀπολλόδωρος, ὅστις καί προηγουμένως δέν ἔπαυε καθό-

λου νά κλαίῃ, τότε μάλιστα ὀδυρόμενος μεγαλοφῶνως, κλαίων καί ἀγανακτῶν, ὅλους τούς παρόντας συνεκίνησε ἐκτός μόνον τοῦ Σωκράτους.

Ἐκεῖνος τότε εἶπε:

“Τί κάνετε, φίλοι μου! Ἐγώ βεβαίως διά τοῦτο πρό πάντων ἀπεμάκρυνα τās γυναῖκας, διά νά μή πράττουν τέτοια ἀνόητα πράγματα καί διότι ἔχω ἀκούσει, ὅτι οἱ ἄνθρωποι πρέπει νά ἀποθνήσκουν ἐν μέσῳ καλῶν λόγων ἢ σιωπῆς. Ἀλλά ἡσυχάσατε καί ἔχετε θάρρος”.

Καί ἡμεῖς ἀκούσαντες ταῦτα ἡσθάνθημεν ἐντροπὴν καί ἐπαύσαμεν νά δακρύωμεν, οὗτος δέ περιπατήσας, ἀφοῦ εἶπεν ὅτι τά σκέλη του γίνονται βαρεῖα, κατεκλίθη ὑπτιος, διότι οὕτω πῶς νά κατακλιθῇ τόν διέταξεν ὁ ἄνθρωπος. Καί συγχρόνως ἐγγίζων αὐτόν ὁ δώσας τό φάρμακον ἀπό καιροῦ εἰς καιρόν ἐξήταξε τούς πόδας καί τά σκέλη του καί ἔπειτα πιέσας πολύ τόν πόδα του, τόν ἠρώτησεν ἐάν αἰσθάνεται, ὁ δέ Σωκράτης εἶπεν, ὅτι δέν αἰσθάνεται. Ἐπειτα ἐπίεσε τήν κνήμην καί προχωρῶν πρός τά ἐπάνω, ψηλαφῶν μέ τό χέρι μᾶς ἐδείκνυνεν ἔτσι ὅτι ἐψύχετο καί ἐπάγωνε. Καί ὁ ἄνθρωπος ἤγγιζεν αὐτόν καί εἶπεν, ὅτι, ὅταν ἡ ψύξις φθάσῃ εἰς τήν καρδίαν, θά ἀποθάνῃ.

Ἦδη λοιπόν εἶχε γίνεи ψυχρόν τό περί τό ὑπογάστριον μέρος καί ὁ Σωκράτης, ἀφοῦ ξεσκεπάστηκε, διότι ἦτο σκεπασμένος, εἶπε τās τελευταίας του λέξεις:

Κρίτων, εἰς τόν Ἀσκληπιόν ὀφείλομεν ἓνα πετεινόν<sup>35</sup>. χωρίς ἄλλο νά ἐκπληρώσετε τό χρέος αὐτό”.

“Τοῦτο θά γίνῃ βεβαίως”, εἶπεν ὁ Κρίτων. “Ἀλλην παραγγελίαν ἔχεις”;

Εἰς τήν ἐρώτησιν ταύτην δέν ἀπάντησε τίποτε, ἀλλά μετ’ ὀλίγον ἐκινήθη σπασμωδικῶς, καί ὁ ἄνθρωπος τόν ἐξεσκεπάσεν· ἐκεῖνος τότε εἶχε τά μάτια του ἀκίνητα. Ἀντιληφθεῖς δέ τοῦτο ὁ Κρίτων τοῦ ἐκλείσε τό στόμα καί τούς ὀφθαλμούς του.

Ἔτσι, ἔχεκράτη, ἀπέθανεν ὁ φίλος μας, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξεν ἄνθρωπος, δυνάμεθα νά εἰπώμεν, ἄριστος, σοφώτατος καί δικαιοτάτος ἐξ ὅλων ὅσους ἔχομεν γνωρίσει.

## Σχόλια

1. Ἐκ τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς ὁ Πλάτων ἐξάγει ἠθικά συμπεράσματα, τά ὅποια ὑπό πάντων τιμῶνται, ἀκόμη καί ὑπ’ ἐκείνων, οἱ ὅποιοι καταπολεμοῦν τās ἀποδείξεις του περί ἀθανασίας τῆς ψυχῆς.
2. Τό πρῶτον ἀναφέρεται εἰς τήν σπουδὴν τῆς ἀρετῆς, τό δέ δεύτερον εἰς τήν σοφίαν ἢ τήν φρόνησιν.
3. Περί τοῦ μέλλοντος βίου ὁ Πλάτων πραγματεύεται εἰς τρεῖς διαλόγους, εἰς τόν Φαῖδωνα, εἰς τόν Γοργίαν καί εἰς τήν Πολιτείαν (X, 674). Αἱ θρησκευτικαί καί ἠθικαί ἀλήθειαι ἀποτελοῦν τό κέντρον τῆς φιλοσοφίας τοῦ Πλάτωνος, ὅστις ἄριστα συνδυάζει τήν παράδοσιν ἥτοι τόν μῦθον πρός τās θεωρίας του, διότι γνωρίζει ὅτι αἱ ἀποδείξεις ἀνευ τοῦ μύθου κάνουν τό ἀντικειμενικόν κύρος.
4. Εἰς τήν Πολιτείαν (615 Α) λέγει ὅτι εἶναι δέκα αἱ περίοδοι, ἐκάστη τῶν ὁποίων διαρκεῖ ἑκατόν ἔτη. Ἄρα ἐπανερχοῦνται μετὰ 1.000 ἔτη. Μετὰ τό τέλος ἐκάστης ἑκατονταετηρίδος ἀκολουθεῖ ἓκ νέου ἀμοιβή



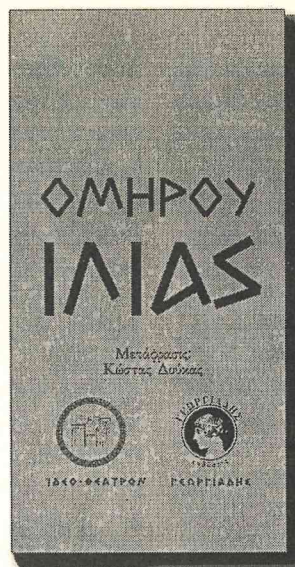
## Μία ιστορική έκδοση

Ο Όμηρος βρίσκεται εγγύτατα στην σύγχρονη νεοελληνική γλώσσα · εγγύτερον από κάθε άλλο κείμενο και γραφή της κλασικής περιόδου, μολονότι εκείνος αρχαιότερος.

Ταυτόχρονα η Όμηρική διάλεκτος και το Όμηρικό λεξιλόγιο αποτελούν τον θεμέλιο λίθο όλων ανεξαιρέτως των ευρωπαϊκών γλωσσών και την πρώτη ύλη-μήτρα για την ονοματοθεσία κάθε έννοιας στο διηνεκές επί του πλανήτη Γη.

Η μετάφραση της Ίλιάδος του Κώστα Δούκα -πρωτότυπη στο είδος της- θέλει να γεφυρώσει κατά τρόπο άβυσσο και φυσιολογικό την Όμηρική διάλεκτο με την σύγχρονη των Ελλήνων, προσεγγίζοντας κατά το δυνατόν τις λέξεις και τις ρίζες των λέξεων των αρχαιότερων κειμένων που μας έχουν διασωθεί.

Η προσέγγιση γίνεται με την χρήση, σύζευξη ή και συνήχηση γνωστών παναρχαίων λέξεων, που λέγονται με το ίδιο νόημα σήμερα, με την καθομιλουμένη νεοελληνική.



Νέα μετάφραση: Κώστας Δούκας  
με προσέγγιση της Όμηρικής διαλέκτου

Έτσι δημιουργείται μία νέα γλωσσική έκδοχή, απόλυτα κατανοητή, ελληνική και λογοτεχνική εκ καταγωγής που χωρίς παραφράσεις, περιφράσεις και μεταφράσεις αυτονοήτων λέξεων, βοηθεί στην καλλιτέρα κατανόηση των Όμηρικών κειμένων και αποτελεί την ασφαλή μέθοδο για την απ' ευθείας ανάγνωσή τους, χωρίς άλλα βοηθήματα.

Ταυτόχρονα δοκιμάζει μια άτοφια γεύση της ιωνικής ποιήσεως, το άρωμα της οποίας απολαμβάνουν ελάχιστοι μόνο ρέκτες.

Ο αναγνώστης αντιλαμβάνεται πολύ γρήγορα, παραβάλλοντας το αρχαίο κείμενο με την μετάφραση, ότι ομιλεί την ίδια γλώσσα που λαλοῦσαν οι ήρωες των Τρωϊκών και οι άνθρωποι που ζήσαν στην παναρχαία αυτήν εποχή.

Και ακόμη θ' αντιληφθῇ  
από τα ερμηνευτικά σχόλια, ότι η  
Όμηρική διάλεκτος είναι πανανθρώπινη.

(Κοινή έκδοση: ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ-ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ)

- και τιμωρία.
- Ο Τηλέφορος ήτο υἱός του Ἡρακλέους καὶ τῆς Αὐγῆς, ἐπληγώθη δὲ ὑπὸ τοῦ Ἀχιλλέως κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Τροίας, ὅπου εἶκεν ὀδνῆσαι τοὺς Μυσοὺς κατὰ τῶν Ἑλλήνων. Ὑπῆρξεν ὁ ἥρως ὁμωνύμου τραγωδίας τοῦ Αἰσχύλου ἀπολεσθεύσης.
  - Περὶ τῆς φυσικῆς μορφῆς τῆς γῆς ἐπραγματεύθησαν ὁ Θαλῆς, ὁ Πυθαγόρας καὶ οἱ ὀπαδοὶ τῶν.
  - Οἱ ἐρμηνεύται νομίζουν ὅτι δὲν ἐννοεῖ ἄλλον φιλόσοφον, ἀλλὰ διὰ τῶν φράσεων τούτων δηλοῖ τὴν ἰδικὴν του γνώμην.
  - Ἡ «Γλαύκου τέχνη» εἶναι παροιμία τῆς οποίας δύσκολον εἶναι νὰ εὐρεθῇ ἡ προέλευσις. Ὁ Σχολιαστὴς λέγει «ἐπὶ τῶν μὴ ραδίως κατεργαζομένων ἢ ἐπὶ τῶν πάλιν ἐμπειρῶς καὶ ἐντέχνως εἰργασμένων». Κατὰ τοὺς νεωτέρους ἡ παροιμία ἐλέγγοτο ἐπὶ παντός ὅπερ ἀπῆται εὐφυΐαν καὶ ἐπιστήμην περὶ τὴν σύλληψιν καὶ ἐκτέλεσιν. Ὁ Γλαῦκος ἦτο θαλάσσιος θεός, προσωποποιήσις τῶν κυμάτων. Πρβλ. Ἡροδ. Α, 23.
  - Ἐνταῦθα δύναται τις νὰ διίδη τὰ πρῶτα ἱκνη τοῦ νόμου τῆς βαρύτητος, τὸν ὅποιον εἰς τοὺς νεωτέρους χρόνους ἀνέπτυξεν ὁ Νεύτων. Τὴν θεωρίαν ταύτην διευτύωσεν ὁ Ἀναξίμανδρος, ὡς λέγει ὁ Ἀριστοτέλης (Περὶ οὐραν. ΙΙ, 13).
  - Ἦσαν τὰ δύο ἄκρα τῆς γῆς κατὰ τὰς τότε ἀντιλήψεις.
  - Κατὰ δύο τρόπους θὰ ἡδύνατο τις νὰ ἴδῃ τὸν ἀληθῆ οὐρανόν· ἢ ἂν ἤρκετο εἰς τὸ ἄκρον τοῦ κοίλου, ὡς ὁ εἰς τὸν πυθμένα τοῦ πελάγους οἰκῶν ἡδύνατο νὰ ἴδῃ τοῦτον, ἂν ἤρκετο εἰς τὰ ἄκρα τῆς θαλάσσης, ἢ ἂν ἀνέβαιnen εἰς τὸ ἀνώτατον στρώμα τοῦ ἀέρος, ὅπως τὰ ψάρια ἀνέρχονται εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Καὶ τοὺς δύο ὁμοῦ τρόπους θεωρεῖ προβληματικούς.
  - Πρβλ. Πολιτ. Χ, 611C-E καὶ VII ἐν ἀρχῇ.
  - Πρβλ. Τίμαιον 55C καὶ 67E-68C.
  - Πολύτιμοι λίθοι.
  - Τὴν ὅλην γῆν ὁ Πλάτων διαιρεῖ εἰς τρία μέρη, εἰς τὸ μέσον, εἰς τὸ ὅποιον ἡμεῖς κατοικοῦμεν, εἰς τὸ ἄνω, εἰς τὸ ὅποιον ὑπάρχει αἰθήρ καὶ ἡ φύσις εἶναι εὐγενεστέρα, καὶ εἰς τὸ κάτω, εἰς τὸ ὅποιον ὑπάρχουν τὰ ἐγκοίλα, περὶ τῶν ὁποίων ὀμιλεῖ ἐνταῦθα.
  - Ὁ Ἀριστοτέλης (Μετεωρ. 1,3,15) ἐλέγχει τὰ ἐνταῦθα λεγόμενα, διότι εἶναι ἀδύνατον νὰ γίνουσι κατὰ τοὺς φυσικοὺς νόμους.
  - Ὑπανιγμός εἰς τὴν ἐκρηξίν τῆς Αἴτνης, πρβλ. Διόδ. Σικελ. V, 6.
  - Κατὰ τὸν Στράβωνα ὁ πηλὸς γίνεται ἀπὸ τακεῖσαν πέτραν (VI, 413 b).
  - Ὁ πηλὸς καὶ τὸ πῦρ περιρρέοντα γεμίζουν τοὺς κενούς τόπους.

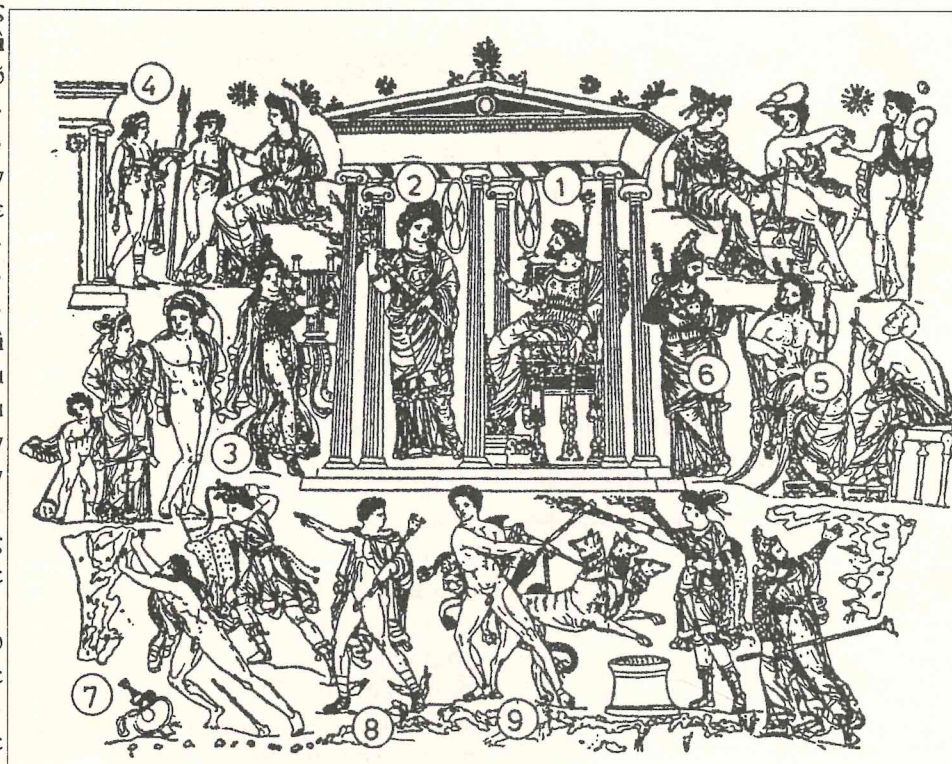
- Ἐννοεῖ τὰς διεξόδους, τοὺς ποταμούς καὶ τὰ τοιαῦτα.
- Ὁμ. Ἰλιάδ. Θ, 14 καὶ 481, πρβλ. καὶ Ἡροδ. Ε, 49.
- Λέγεται κυναὸς καὶ κύανος, εἶναι δὲ λίθος ἔχων βαθύ κυανοῦν χρῶμα.
- Αὕτη κεῖται ὑπεράνω τῶν κοιλωμάτων, τὰ ὅποια περιέγραψεν 109 B.
- Ἐκ τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς καὶ ἐκ τῆς τιμωρίας καὶ ἀμοιβῆς ἐξάγει τὸ συμπέρασμα ὁ φιλόσοφος, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἔχει καθῆκον νὰ φροντίζῃ περὶ ἀρετῆς καὶ φρονήσεως. Ἐντεῦθεν ἡ μεγίστη τοῦ διαλόγου ἠθικὴ ἀξία.
- Ἐννοεῖ τοὺς ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ διαλόγου μνημονευθέντας φίλους.
- Δὲν ἐννοεῖ ὠρισμένον χωρίον τραγικοῦ τινος, διότι ἡ φράσις ἦτο συνήθης εἰς τοὺς τραγικούς.
- Τὸ ἔθος τοῦτο ἐπεβάλλετο ὑπὸ τῆς θρησκείας, διότι ὁ θνήσκων ἤρκετο εἰς πλησιεστέραν συνάφειαν πρὸς τοὺς θεοὺς.
- Ὁ Σωκράτης δὲν δίδει προσωπικὰς παραγγελίας, ἀλλὰ γενικὰς περὶ ψυχικῆς καὶ ἠθικῆς ἀναπτύξεως. Διὰ τούτων καταφαίνεται τὸ ψυχικὸν αὐτοῦ μεγαλεῖον.
- Ὁ Σωκράτης δὲν ἐνδιαφέρεται τόσον, ὅπως οἱ φίλοι του δεχθοῦν τὰς περὶ ἀθανασίας τῆς ψυχῆς θεωρίας ὅσον, ὅπως ἀκολουθοῦν τὰ ἐξαχθέντα ἐκ τῆς συζητήσεως πορίσματα.
- Ἐκ τῆς ἐρωτήσεως ταύτης γίνεται φανερόν, ὅτι ὁ ἀγαθὸς Κρίτων ὀλίγα εἶχε ἐννοήσει ἐκ τῶν λεχθέντων ὑπὸ τοῦ φιλοσόφου.
- Ὁ Σωκράτης δεικνύει ἀδιαφορίαν διὰ τὸν τρόπον τῆς ταφῆς διότι ἐπίστευεν ὅτι «ἐγὼ» δὲν εἶναι τὸ σῶμα, ἀλλ' ἡ ψυχὴ. Πρβλ. Πολιτ. XII, 959.
- Αἱ ἐσφαλμένοι φράσεις εἰσάγουσι κακὰς παραστάσεις εἰς τὰς ψυχὰς.
- Ὁ μεγαλύτερος υἱὸς τοῦ Σωκράτους ἐκαλεῖτο Λαμπροκλήης, οἱ δὲ νεώτεροι Σωφρονίσκος καὶ Μενέξενος, πρβλ. Ἀπολ. 34D, Ξενοφ. Ἀπομν. Β, 2.
- Τὸ δηλητήριον ἐλάμβανον τρίβοντες τὰ σπέρματα τοῦ κωνείου. Τοιοῦτους σπόρους εἶχε ἡ ἀφθόνη φουρμένη στήν Ἀττικὴν δρακοντία.
- Οἱ θεραπεύμενοι ἐθυσίαζον εἰς τὸν Ἀσκληπιὸν ἓνα πετεινόν. Ὁ Σωκράτης λοιπὸν ἐπιθυμεῖ νὰ κάμῃ τὴν θυσίαν ταύτην διὰ τοῦ Κρίτωνος εἰς ἐκδήλωσιν εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν θεόν τῆς υγείας, διότι νομίζει, ὅτι τὴν στιγμὴν τοῦ θανάτου θεραπεύεται ἀπὸ δ,τι εἰς τὸν διάλογον ἐκαρακτήρισεν ὡς νόσον, δηλαδὴ τὴν ἐπίγειον ζωὴν, καθ' ἣν ἡ ψυχὴ ἦτο ἐγκλειστος εἰς τὸ σῶμα.

(Ἐκδ. "Πάπυρος" Μετάφρασις - Σχόλια: Θ. Κ. Ἀραποπούλου)

# ΑΛΛΗΓΟΡΙΕΣ

Ζώσιμος (3ος αἰ. μ.Χ.)

Ἡ σύνθεσις τῶν νερῶν, καὶ ἡ κίνησις, καὶ ἡ ἀνάπτυξις, ἡ ἀπώλεια καὶ ἡ ἐπιστροφή τῆς φύσεως τῆς σαρκός, ὁ χωρισμὸς καὶ ἡ σύνδεσις τοῦ πνεύματος μὲ τὸ σῶμα, δὲν εἶναι λειτουργίαι ξένες μεταξὺ τους, ἀλλὰ ἀποτελοῦν μία Ἑνότητα, ὅπως ἡ σκληρότης τῶν μετάλλων καὶ ἡ ρευστότης τῶν κυμῶν τῶν φυτῶν εἶναι μέρη Μίας Φύσεως, πού δρᾷ αὐτοτελῶς πάνω στὸν ἑαυτὸν της. Σὲ αὐτὸ τὸ σύστημα τοῦ Ἑνὸς Γένους ἀλλὰ πολλῶν "ἀποχρώσεων" διαφυλάσσεται ἡ μελέτη ὅλων τῶν πραγμάτων, πολλαπλῶν καὶ διαφορετικῶν, ἀντικειμένων τῆς σεληνιακῆς ἐπιδράσεως καὶ τοῦ μέτρου τοῦ χρόνου πού ὀριοθετεῖ τὸ Τέλος καὶ τὴν Ἀνάπτυξιν, μὲ τὰ ὁποῖα ἡ Φύσις μεταμορφώνει τὸν ἑαυτὸν της. Καὶ λέγοντας αὐτὰ ἀποκοιμήθηκα καὶ εἶδα ἕναν ἐξιλαστήριον ἱερέα νὰ στέκεται ἔμπρὸς μου, πάνω σὲ ἕναν ἡμισφαίρικο βωμὸ πού εἶχε δεκαπέντε σκαλιὰ πού ὠδηγοῦσαν σὲ αὐτόν.



Ἀρχαία ἐλληνικὴ ἀγγειογραφία μὲ θέμα σκηνὲς ἀπὸ τὸν Ἀδν. Προέρχεται ἀπὸ ἀρχαῖο ἀγγεῖο πού εὐρίσκεται στὸ ἀρχαιολογικὸ Μουσεῖο τοῦ Μονάχου. Στὸ κέντρο τῆς παριστάνονται οἱ Θεοὶ τοῦ Ἀδου Πλούτων (1) καὶ Περσεφόνη (2) καὶ ἀριστερὰ αὐτῶν ὁ Ὀρφεὺς παίζων τὴν λύρα του (3). Ἀνω ἀριστερὰ (4) ἀπεικονίζονται ὁ Θησεὺς καὶ ὁ Πειρίθους. Ἐπίσης, ὁ Ραδάμανθους (5) καὶ ὁ Αἰακὸς (6) δεξιὰ, καὶ κάτω ὁ Σίσυφος μὲ τὸν βράχο του (7), ὁ ψυχοπομπὸς Ἑρμῆς (8) καὶ ὁ Ἡρακλῆς δαμάζων τὸν Κέρβερο (9). Τέλος, στὴν εἰκόνα ἀκόμη ὑπάρχουν καὶ ἄλλες ἀλληγορικὲς μορφές πού ἔχουν σχέση μὲ τὴν ἀρχαία ἐλληνικὴ μυθολογία ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν σημαντικὴ δρᾶση τῶν Ὀρφικῶν.

Καὶ ὅταν ἄκουσα τὴν φωνὴν αὐτοῦ πού ἦταν πάνω τὴν ἀνάβαση τῶν σκαλιῶν τοῦ Φωτός. Καὶ εἶναι ὁ ἐξιλαστήριος Ἱερέας πού μὲ ἀνανεώνει, πού μὲ ἀπαλλάσσει ἀπὸ τὴν τραχύτητα τοῦ σώματος καὶ καθαγιασμένος ἀπὸ τὴν ἀνάγκη, ἔγινα Πνεῦμα.

Καὶ ὅταν ἄκουσα τὴν φωνὴν αὐτοῦ πού ἦταν πάνω

στὸν βωμὸ, τὸν ρώτησα, ἐπιθυμῶντας νὰ καταλάβω ποῖος ἦταν.

Μοῦ ἀποκρίθηκε μὲ μία ἀδύναμη φωνὴ λέγοντάς μου: "Εἶμαι ὁ Ἰων, ἱερεὺς τοῦ ἀδύτου, καὶ ἔχω γεννήσει μία ἀνυπέρβλητη δύναμιν. Γιατὶ κάποιος ὥρμησε σὲ μένα τὸ πρῶϊνὸ καὶ μὲ ἕνα ξίφος μὲ διέμελλισε, μὲ διέσπασε σύμφωνα μὲ τὴν συνέπεια τῆς ἀρμονίας. Καὶ ἔχοντας κόψει τὸ κεφάλι μου μὲ τὸ ξίφος, πολτοποιῆσε τὴν σάρκα μου μὲ τὰ κόκκαλα καὶ τὰ ἔκαψε στὴν φωτιὰ τῆς θεραπείας καὶ ἕως ὅτου τὸ σῶμα μου μεταμορφωθῇ ἔπρεπε νὰ μάθω γιὰ

νὰ γίνω πνεῦμα. Κι ἔθρεψα τὴν ἴδια ἀνυπέρβλητη δύναμιν".

Καὶ ἐνῶ μοῦ ἔλεγε αὐτὰ καὶ τὸν πίεζα νὰ μιλήσῃ, ἦταν σὰν τὰ μάτια του νὰ γίνονταν αἷμα καὶ ξερνοῦσε ὅλη του τὴν σάρκα. Καὶ τὸν εἶδα σὰν πολλαπλὸ εἶδωλο ἑνὸς μικροῦ ἀνθρώπου καὶ ξέσχιζε τὴν σάρκα του καὶ σκορποῦσε.

Καὶ ὄντας φοβισμένος ἐξύπνησα καὶ συλλογίσθηκα: "Αὐτὴ δὲν εἶναι ἡ σύνθεσις τῶν νερῶν;" Σκέφθηκα ὅτι εἶχα δίκιο καὶ ξανακοιμήθηκα πάλι.

Καὶ εἶδα τὸν ἴδιο βωμὸ καὶ

νερὸ ἔβραζε στὴν κορυφὴ του καὶ μέσα σ' αὐτὸ ἀτελεύτητα ἀνεδύοντο ἄνθρωποι. Καὶ δὲν ὑπῆρχε κανεὶς νὰ ρωτήσω ἔξω ἀπὸ τὸν βωμὸ καὶ ἀνέβηκα νὰ δῶ τὸ θέαμα. Καὶ εἶδα ἕναν μικρὸν ἄνθρωπο, ἕναν Θεριστὴ, ἀσπρισμένο μὲ τὰ χρόνια, καὶ μοῦ



εἶπε: “Τὶ παρατηρεῖς;” Ἀπήντησα ὅτι ἀναρωτιόμουν γιὰ τὸ νερὸ ποὺ ἔβραζε καὶ γιὰ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ καίγονταν ἀλλὰ παρέμεναν ζωντανοί.

Καὶ μοῦ ἀπήντησε: “Τὸ θέαμα ποὺ βλέπεις εἶναι ταυτόχρονα ἡ εἴσοδος καὶ ἡ ἔξοδος καὶ ἡ διαδικασία”.

Τὸν ρώτησα: “Ποιὰ εἶναι ἡ φύση τῆς διαδικασίας;”

Μοῦ ἀποκρίθηκε: “Εἶναι τὸ μέρος τῆς ἀσκήσεως ποὺ λέγεται τὸ βαλσάμωμα. Ἀνθρώποι ποὺ ἐπιθυμοῦν νὰ ἐξαγνισθοῦν εἰσέρχονται ἐδῶ καὶ φεύγοντας ἀπὸ τὸ σῶμα, γίνονται πνεύματα”.

Καὶ τὸν ρώτησα: “Καὶ ἐσὺ εἶσαι πνεῦμα;”

Μοῦ ἀπήντησε: “Καὶ τὰ δύο. Πνεῦμα καὶ φύλακας τῶν πνευμάτων”.

Καθὼς μοῦ τὰ ἔλεγε αὐτὰ καὶ τὸ νερὸ ἔβραζε περισσότερο καὶ οἱ ἄνθρωποι θρηνοῦσαν, εἶδα ἕνα χάλκινο ἄνθρωπο ποὺ κρατοῦσε μία πινακίδα στὸ χέρι του. Καὶ μίλαγε δυνατὰ κοιτώντας τὴν πινακίδα: “Συμβουλευθῶ ὅσους κολάζονται γιὰ νὰ ἐξαγνισθοῦν, νὰ ἡρεμήσουν, ὁ καθένας ὡς παρὴν μία πινακίδα καὶ νὰ γράψῃ μὲ τὸ χέρι του καὶ νὰ κατευθύνῃ τὰ μάτια του ψηλὰ καὶ νὰ ἀνοίξῃ τὸ στόμα του ὥστε οἱ καρποὶ του ὠριμάσουν”.

Ἡ δράση ἀκολούθησε τὰ λόγια καὶ ὁ κύριος τοῦ Οἴκου μοῦ εἶπε: “Ἐστὲ τέντωσες τὸν λαιμό σου καὶ εἶδες αὐτὸ ποὺ ἔγινε;”

Καὶ εἶπα ὅτι τὸ ἔκανα καὶ μοῦ εἶπε: “Αὐτὸς ὁ χάλκινος ἄνθρωπος ποὺ εἶδες εἶναι ὁ ἐξαγνιστικὸς ἱερεὺς καὶ αὐτὸς ποὺ ξέρασε τὴν σάρκα του. Σὲ αὐτὸν ἐδόθη ἡ ἀρχὴ πάνω στὰ νερά καὶ σὲ αὐτοὺς ποὺ κολάζονται ἐξαγνιστικά”.

Καὶ ὅταν εἶδα αὐτὰ τὰ ὁράματα ξύπνησα καὶ εἶπα στὸν ἑαυτόν μου: “Ποιὰ εἶναι ἡ αἰτία αὐτῶν τῶν ὁραμάτων; Αὐτὸ δὲν εἶναι τὸ λευκὸ καὶ τὸ κίτρινο νερό, ἀναβράζον, θεϊκό, ἁγιασμένο;” Καὶ διεπίστωσα ὅτι κατάλαβα σωστά. Καὶ εἶπα ὅτι ἦταν καλὸ νὰ μιλήσω καὶ καλὸ νὰ ἀκούσω, καλὸ νὰ δώσω καὶ καλὸ νὰ λάβω, καλὸ νὰ εἶμαι φτωχός, καλὸ νὰ εἶμαι πλούσιος.

Καὶ πῶς ἡ Φύση μαθαίνει νὰ δίνῃς καὶ νὰ λαμβάνῃς; Ὁ χάλκινος ἄνθρωπος δίνει καὶ οἱ ὑδάτινοι βράχοι λαμβάνουν, ὁ κεραυνὸς δίνει τὴν φωτιὰ ποὺ ξεπνδάει ἀπὸ αὐτόν. Γιατὶ ὅλα τὰ πράγματα εἶναι ὑφασμένα μαζὶ καὶ ὅλα χωρίζονται, ἀνακατεύονται καὶ συνδυάζονται, ἀναιμειγνύονται καὶ διαχωρίζονται, καὶ ὅλα εἶναι ὑγρὰ καὶ ξηρά, ὅλα βλασταίνουν καὶ εὐλογοῦνται στὸν βωμὸ μὲ τὸ ἡμικυκλικὸ σχῆμα. Γιὰ τὸ καθένα μὲ τὴν μέθοδο καὶ τὸ βάρος τῶν τεσσάρων στοιχείων, μὲ τὴν συνύφανση καὶ τὸν χωρισμὸ τοῦ ὅλου, κανένας δεσμὸς δὲν εἶναι ἐφικτὸς χωρὶς σύστημα. Τὸ σύστημα εἶναι φυσικό, εἰσπνέοντας καὶ ἐκπνέοντας, κρατώντας τὶς σειρὲς τοῦ συστήματος, αὐξάνοντας καὶ μειώνοντας. Καὶ ὅλα τὰ ὄντα μὲ τὴν ὑποδιαίρεση καὶ τὴν ἐνότητα περιέρχονται σὲ ἁρμονία, μὲ τὸ σύστημα χωρὶς νὰ

ἀμελῆται, ἡ Φύση μεταμορφώνεται. Γιατὶ ἡ Φύση στρεφομένη στὸν ἑαυτόν της, ἔχει ἀλλάξει. Καὶ ἡ Φύσις εἶναι καὶ τὰ δύο, ἡ φύσις τῆς χρηστότητας καὶ τοῦ δεσμοῦ τοῦ κόσμου.

Καὶ ἔτσι δὲν χρειάζομαι νὰ σοῦ γράψω πολλὰ πράγματα. Φίλε, χτίσε ἕναν ναὸ μονόπετρο, like ceruse λευκό, σὰν ἀλάβαστρο, σὰν τὸ μάρμαρο τοῦ Proconnesus στὴν ἐμφάνιση, ποὺ δὲν ἔχει οὔτε ἀρχὴ οὔτε τέλος στὸ κτίσμα του. Ἄς ἔκῃ μέσα, ἕνα ἄγνὸ πίδακα νεροῦ ποὺ νὰ λάμπῃ σὰν τὸν ἥλιο. Σημείωσε ἀπὸ ποῖα πλευρὰ εἶναι ἡ εἴσοδος τοῦ ναοῦ, πᾶρε τὸ ξίφος σου στὸ χέρι καὶ ἀναζήτησε τὴν εἴσοδο.

Γιὰ τοὺς σεμνοὺς (thin-mouthed) εἶναι τὸ μέρος ὅπου βρίσκεται τὸ ἄνοιγμα καὶ ἕνα ἐρπετὸ κεῖται ἐκεῖ φυλάττοντας τὸν ναό. Πρῶτα, ἄρπαξέ το στὰ χέρια σου καὶ θυσιάσε το. Καὶ γδέρνοντάς το, κόψε τὴν σάρκα του ἀπὸ τὰ κόκκαλά του, χώρισέ τα μέλος ἀπὸ μέλος, καὶ ἔχοντας ξαναβάλει μαζὶ τὰ μέλη καὶ τὰ κόκκαλα, κάντα ἕνα βράχο-σκαλὶ στὴν εἴσοδο τοῦ ναοῦ, ἀνέβα πάνω τους καὶ μπῆς μέσα καὶ ἐκεῖ θὰ βρῇς αὐτὸ ποὺ ψάχνεις. Διότι ὁ ἱερέας τὸν ὁποῖον βλέπεις καθισμένον μέσα στὸν χείμαρρο νὰ συνενώνῃ τὸ ... (gathering his colour), δὲν εἶναι ἕνας ἄνθρωπος ἀπὸ χαλκὸ (is not a man of copper). Γιατὶ ἔχει ἀλλάξει τὸ χρῶμα (colour) τῆς φύσεώς του καὶ ἔγινε ἄνθρωπος τοῦ ἀσπιοῦ, τὸν ὁποῖον ἐὰν ἐπιθυμῇ, μετὰ ἀπὸ λίγο, θὰ τὸν ἔκῃς σὰν ἄνθρωπο τοῦ χρυσοῦ.

Ὑστερα πάλι, ἐπιθυμώντας νὰ ἀνέλθω τὰ ἑπτὰ σκαλιὰ νὰ παρατηρήσω τοὺς ἑπτὰ ἐξαγνισμοὺς, καθὼς συνέβη, μόνο μία ἡμέρα ἀνέβηκα τὸν δρόμο. Ἀκολουθώντας τὰ βήματά μου, ἐκ τῶν ὑστέρων, ἀνῆλθα ἐκεῖ πολλὰς φορές. Καὶ στὸν γυρισμό, δὲν μποροῦσα νὰ βρῶ τὸν δρόμο, καὶ χάνοντας τὸ κουράγιο μου, μὴ δυνάμενος νὰ βγῶ ἔξω, ἀποκοιμήθηκα.

Καὶ εἶδα στὸν ὕπνο μου ἕναν μικρὸ ἄνθρωπο, ἕναν θεριστὴ, νὰ φορᾷ ἕνα κόκκινο χιτῶνα καὶ βασιλικά ρούχα, καθισμένο ἔξω ἀπὸ τὸ μέρος τῶν ἐξαγνισμῶν καὶ εἶπε: “Ποῦ πᾶς ἄνθρωπε;”

Τοῦ εἶπα: “Στέκομαι ἐδῶ γιατί ἔχασα κάθε δρόμο”.

Εἶπε: “Ἀκολουθήσε με”.

Καὶ βγαίνοντας ἔξω, τὸν ἀκολούθησα. Καὶ ὄντας κοντὰ στὸ μέρος τῶν ἐξαγνισμῶν, εἶδα τὸν μικρὸ θεριστὴ νὰ μὲ ὀδηγῇ καὶ ρίχτηκε μέσα στὸν κῶρο τῶν ἐξαγνισμῶν καὶ ὅλο του τὸ σῶμα ἀναλώθηκε ἀπὸ τὶς φλόγες.

Βλέποντας αὐτὸ τρομοκρατήθηκα καὶ τρέμοντας ἀπὸ τὸν φόβο, ξύπνησα καὶ εἶπα στὸν ἑαυτό μου: “Τὶ σημαίνει αὐτὸ ποὺ εἶδα;”. Καὶ πάλι συλλογίστηκα καὶ καθώρισα ὅτι αὐτὸς ὁ θεριστὴς εἶναι ὁ ἄνθρωπος τοῦ χαλκοῦ. Εἶναι ἀναγκαῖο γιὰ τὸ πρῶτο σκαλὶ νὰ τὸν πετάξῃς στὸ μέρος τῶν ἐξαγνισμῶν. Ἡ ψυχὴ μου πάλι ἐπιθύμησε νὰ ἀνέλθῃ καὶ τὸ τρίτο σκαλί. Πᾶρα μόνος μου τὸν δρόμο πάλι, ὅταν ἔφθασα κοντὰ στὸ

μέρος τῶν ἐξαγνισμῶν, κάθηκα πάλι, χάνοντας τὴν ἐπαφὴ μὲ τὸ μονοπάτι, καὶ κάθησα τρελλαμένος.

Καὶ πάλι εἶδα ἕνα γέρο ἄνθρωπο μὲ μαλλιά τόσο ἄσπρα, ποὺ ἡ λευκότητά τους μοῦ τύφλωσε τὰ μάτια. Τὸ ὄνομά του εἶναι Ἀγαθοδαίμων. Καὶ ὁ λευκὸς γέρος, γυρίζοντας μὲ παρατηροῦσε ἐπὶ μία ὥρα.

Τοῦ εἶπα: “Δεῖξε μου τὸν σωστὸ δρόμο”.

Χωρὶς νὰ μὲ ἀντικρύσῃ δίσταζε νὰ κατευθυνθῇ στὸν σωστὸ δρόμο. Καθὼς ἀνέβηκα στὸν βωμὸ, εἶδα τὸν λευκὸ γέρο, ποὺ ρίχτηκε στὸ μέρος τῶν ἐξαγνισμῶν. Ὡ, Θεοὶ τῆς Δημιουργίας τῆς οὐράνιας φύσεως, ἀμέσως οἱ φλόγες τὸν τύλιξαν ἀδελφέ μου, μία τρομακτικὴ ἱστορία. Γιατὶ ἀπὸ τὴν μεγάλην ἐνέργεια τῶν ἐξαγνισμῶν τὰ μάτια του γέμισαν αἷμα.

Καὶ τὸν ρώτησα: “Γιατὶ κοίτεσαι ἐκεῖ;”

Καὶ ἀνοίγοντας τὸ στόμα του μοῦ εἶπε: “Εγὼ εἶμαι ὁ ἐπὶ κεφαλῇς ἄνθρωπος (ἄνθρωπος τοῦ μολύβδου) καὶ ἀντιστέκομαι σὲ μία ἀφόρητη δύναμη”.

Καὶ ὕστερα πάλι ξύπνησα ἀπὸ τὸν τρόμο καὶ ρώτησα τὸν ἑαυτόν μου τί νὰ σημαίνουν ὅλα αὐτά. Καὶ πάλι ἀποκρίθηκε: “Καταλαβαίνω καλὰ γιατί ἔτσι πρέπει κανεῖς νὰ ἀποβάλῃς τὴν ἀρχηγία (τὸν μολύβδο) ἀλήθεια τὸ ὄραμα ἀφορᾷ στὸν συνδυασμὸ τῶν ὑγρῶν”.

Καὶ πάλι γνώρισα τὴν ὁρατὴ ὑλοποίηση τοῦ θεοῦ (theophany) καὶ ἀκόμα τὸν ἱερὸ βωμὸ καὶ εἶδα ἕναν ἱερέα στὰ λευκὰ νὰ ἐορτάζῃ τὰ ἴδια τρομερὰ μυστήρια καὶ εἶπα: “Ποιὸς εἶναι αὐτός;”

Καὶ ἀπαντώντας μοῦ εἶπε: “Αὐτὸς εἶναι ὁ ἱερέας τοῦ Ἀδύτου. Ἐπιθυμεῖ νὰ θάλλῃ αἷμα μέσα στὰ σώματα, νὰ καθαρῇ τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ νὰ ἀναστήσῃ τοὺς νεκρούς”.

Καὶ πάλι ἀποκοιμήθηκα γιὰ λίγο, καὶ καθὼς ἀνέβαινα τὸ τέταρτο σκαλὶ, εἶδα ἕναν μὲ ξίφος στὸ χέρι του νὰ ἔρχεται ἀπὸ τὴν Ἀνατολή. Καὶ ἕναν ἄλλο πίσω του, νὰ κρατᾷ ἕναν δίσκο, λευκὸ καὶ ἀπαστράπτοντα, πανέμορφο νὰ τὸν βλέπῃς. Καὶ ἐκαλεῖτο τὸ μεσουράνημα τοῦ Ἡλίου καὶ πλησίασα τὸ μέρος τῶν ἐξαγνισμῶν καὶ ἐκεῖνος μὲ τὸ ξίφος μοῦ εἶπε: “Κόψε τὸ κεφάλι του, καὶ θυσιάσε τὸ κρέας καὶ τοὺς μῦες, κομμάτι μὲ κομμάτι, ἔτσι ὥστε πρῶτα ἡ σάρκα μπορεῖ νὰ βράσῃ σύμφωνα μὲ τὸ σύστημα, καὶ ὅτι θὰ μποροῦσε ὕστερα νὰ ὑποφέρῃ τοὺς ἐξαγνισμούς”.

Καὶ ξυπνώντας, εἶπα: “Κατανοῶ καλὰ, ὅτι αὐτὰ ἀφοροῦν στὰ ὑγρά τῆς τέχνης τῶν μετάλλων”.

Καὶ αὐτὸς ποὺ κρατοῦσε τὸ ξίφος εἶπε: “Ἐκπλήρωσες τὰ ἑπτὰ σκαλιὰ ἀπὸ κάτω”.

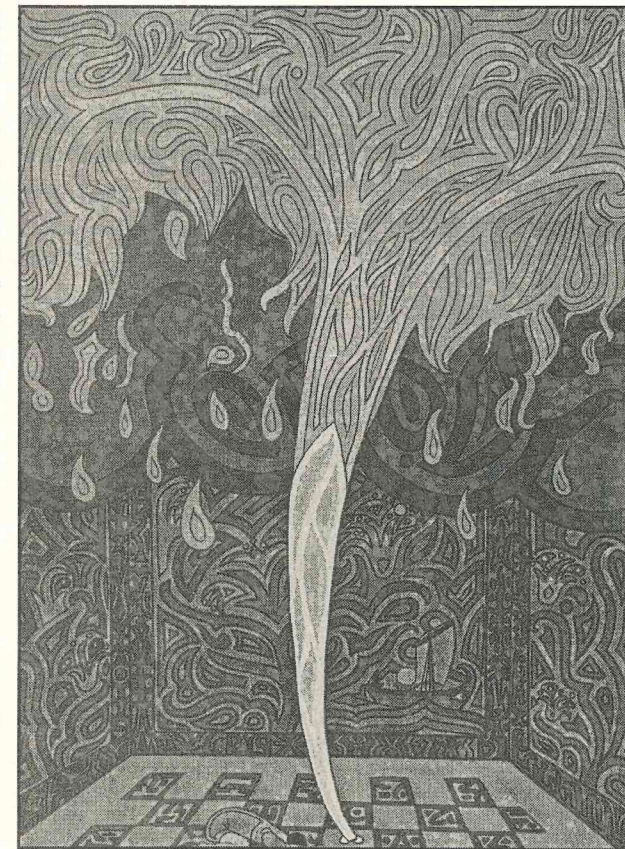
Καὶ ὁ ἄλλος εἶπε τὴν ἴδια στιγμή μὲ τὴν ἀποβολὴ μολύβδου ἀπὸ ὅλα τὰ ὑγρά: “Τὸ ἔργο ὁλοκληρώθηκε”. (And the other said at the same time as the casting out of the lead by all the liquids, The Work is completed).

Μία ἄλλη ἀναφορὰ στὸν “Ἀληθῆ Λόγο” τοῦ Κέλσου (178 μ.Χ.) συνδέει τὰ παραπάνω μὲ ἕνα τελετουργικὸ τοῦ Μίθρα ἀπὸ τοὺς Πέρσες καὶ τὸν Πλάτωνα:

“... Οἱ χριστιανοὶ ἐλπίζουν ὅτι ὕστερα ἀπὸ τὰ ἐπίγεια βάσανα θὰ φθάσουν στὰ πέρατα τῶν οὐρανῶν, πιστεύοντας ὅτι ὑπάρχουν ἑπτὰ οὐανοί. Σύμφωνα μὲ τὸν Πλάτωνα, ἡ ψυχὴ ἀκολουθεῖ τὸν δρόμο τῶν πλανητῶν. Αὐτὰ ὑπαινίσσονται καὶ οἱ λόγοι τῶν Περσῶν καὶ ἡ τελετὴ τοῦ Μίθρα ποὺ γίνεται στὴν χώρα τους. Γιατὶ ὑπάρχει σ’ αὐτὴν τὸ σύμβολο τῶν δύο κύκλων τοῦ οὐρανοῦ -τοῦ κύκλου τῶν ἀπλανῶν καὶ τοῦ κύκλου τῶν πλανητῶν - ἀλλὰ καὶ ἕνα διάγραμμα τῆς διαβάσεως τῆς ψυχῆς μέσα ἀπὸ αὐτούς: μία κλῖμαξ μὲ ἑπτὰ πύλες καὶ πάνω ἀπ’ αὐτὴν ὑπάρχει μία ὀγδόη πύλη. Ἡ πρώτη πύλη εἶναι ἀπὸ μολύβδο, ἡ δευτέρη ἀπὸ κασσίτερο, ἡ τρίτη χάλκινη, ἡ τέταρτη σιδερένια, ἡ πέμπτη ἀπὸ κρᾶμα μετάλλων, ἡ ἕκτη ἀπὸ ἄργυρο καὶ ἡ ἑβδόμη εἶναι χρυσή. Ἡ πρώτη εἶναι, λένε, τοῦ Κρόνου, δι- καιολογώντας μὲ τὸν μό- λυβδο τὴν βραδύτητα τοῦ

ἄστρου, ἡ δευτέρη τῆς Ἀφροδίτης, παραβάλλοντας τὴν εὐκαμψία τοῦ κασσιτέρου μὲ τὴν Θεά, ἡ τρίτη ποὺ ἔναι στέρεη καὶ δουλεμένη μὲ χαλκὸ. Ἡ τέταρτη τοῦ Ἑρμῆ ποὺ ἔναι καρτερικὸς σ’ ὅλες του τὶς ἐργασίες καὶ καταγίνεται μὲ τὰ χρήματα (καὶ ἐπειδὴ τὸ σίδηρο θέλει πολλὴ δουλειὰ καὶ κατεργασία), ἡ πέμπτη τοῦ Ἄρῃ, ἐπειδὴ φτιαγμένη καθὼς εἶναι ἀπὸ κρᾶμα, εἶναι περίπλοκη καὶ χωρὶς ὁμαλότητα. Ἡ ἕκτη, ἡ ἀργυρῇ, τῆς Σελήνης καὶ ἡ ἑβδόμη, ἡ χρυσῇ, τοῦ Ἡλίου -οἱ δύο τελευταῖες παίρνουν ἀπὸ τὰ χρώματα τῆς Σελήνης καὶ τοῦ Ἡλίου”.

(Τὸ κείμενο αὐτὸ παρουσιάσθηκε στὸ INTERNET)





## Τὰ Πυθαγορικὰ Ἔπη τὰ οὕτως ἐπικαλούμενα χρυσῇ

- 1 Ἀθανάτους μὲν πρῶτα θεούς, νόμῳ ὡς διάκειται,  
 τίμα καὶ σέβου ὄρκον, ἔπειθ' ἥρωας ἀγαυούς,  
 τοὺς τε καταχθονίους σέβει δαίμονας ἔννομα βέζων,  
 τοὺς τε γονεῖς τίμα τοὺς τ' ἄγχιστ' ἐγγεγαῶτας,  
 5 τῶν δ' ἄλλων ἀρετῇ ποιῶ φίλον ὅστις ἄριστος.  
 Πραέσι δ' εἶκε λόγοις ἔργοισι τ' ἐπωφελίμοισι,  
 μῆδ' ἔχθαιρε φίλον σὸν ἁμαρτάδος εἵνεκα μικρῆς,  
 ὄφρα δύνῃ· δύναμις γὰρ ἀνάγκης ἐγγύθι ναίει.  
 Ταῦτα μὲν οὕτως ἴσθι, κρατεῖν δ' εἰδίξο τῶνδε·  
 10 γαστρός μὲν πρῶτιστα καὶ ὕπνου, λαγνεῖς τε  
 καὶ θυμοῦ· πρῆξις, δ' αἰσχρόν ποτε μήτε μετ' ἄλλου  
 μήτ' ἰδίῃ πάντων δὲ μάλιστ' αἰσχύνη σαυτόν.  
 Εἴτα δικαιούσῃν ἀσχεῖν ἔργῳ τε λόγῳ τε,  
 μῆδ' ἀλογίστως σαυτόν ἔχειν περὶ μῆδὲν εἴδεις,  
 15 ἀλλὰ γινῶθι μὲν ὡς θανέειν πέπρωται ἅπασιν,  
 χρήματα δ' ἄλλοτε μὲν κτᾶσθαι φιλεῖ, ἄλλοτ' ὀλέσθαι.  
 Ὅσα δὲ δαμονίασι τύχαις βροτοὶ ἄλγε' ἔχουσιν,  
 ἣν ἂν μοῖραν ἔχῃς, ταύτην φέρε μῆδ' ἀγανάκτει,  
 ἰᾶσθαι δὲ πρέπει καθ' ὅσον δύνῃ· ὧδε δὲ φράζε·  
 20 οὐ πάνυ τοῖς ἀγαθοῖς τούτων πολὺ μοῖρα δίδωσιν.  
 Πολλοὶ δ' ἀνθρώποισι λόγοι δειλοὶ τε καὶ ἐσθλοὶ  
 προσπίπτουσ', ὧν μήτ' ἐκπλήσσοο μήτ' ἄρ' ἐάσης  
 εἶργεσθαι σαυτόν, ψευδὸς δ' ἦν πέρ τι λέγεται,  
 πράως ἔχ', ὃ δὲ τοι ἐρέω ἐπὶ παντὶ τελείσθω·  
 25 μῆδεις μήτε λόγῳ σε παρείπη μήτε τι ἔργῳ  
 πρῆξαι μῆδ' εἰπεῖν, ὃ τί τοι μὴ βέλτερόν ἐστι.  
 Βουλευούου δὲ πρό ἔργου, ὅπως μὴ μωρὰ πέληται·  
 δειλοῦ τοι πράσσειν τε λέγειν τ' ἀνόητα πρὸς ἀνδρός·  
 ἀλλὰ τάδ' ἐκτελέειν, ἃ σε μὴ μετέπειτ' ἀνίησει.  
 30 Πράσσε δὲ μῆδὲν τῶν μὴ ἐπίστασαι, ἀλλὰ διδάσκει  
 ὅσσα χρεών, καὶ τερπνότατον βίον ὧδε διάξεις.  
 Οὐδ' ὑγιείης τῆς περὶ σῶμ' ἀμέλειαν ἔχειν χρή,  
 ἀλλὰ ποτοῦ τε μέτρον καὶ σίτου γυμνασίῳν τε  
 ποιῆσθαι μέτρον δὲ λέγω τόδ', ὃ μὴ σ' ἀνίησει.  
 35 Εἰδίζου δὲ δῖαιταν ἔχειν καθάρειον, ἄθρυπτον  
 καὶ πεφύλαξο τοιαῦτα ποιεῖν, ὅποσα φθόνον ἴσχει·  
 μὴ δαπανῶν παρὰ καιρὸν ὅποια καλῶν ἀδαήμων  
 μῆδ' ἀνελεύθερος ἴσθι, μέτρον δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστον·  
 πρᾶσσε δὲ ταῦθ', ἃ σε μὴ βλάψει, λόγισαι δὲ πρό ἔργου.

Πρῶτον μὲν τίμα τοὺς ἀθανάτους θεούς, ὡς εἶναι καθιερω-  
 μένον ὑπὸ τῆς παραδόσεως, καὶ σέβου τὸν ὄρκον, ἔπειτα δὲ  
 σέβου τοὺς ἐνδόξους ἥρωας καὶ τοὺς ἐν τῷ Ἄδῃ θεούς σέβου  
 τὰ νενομισμένα πράττων, καὶ τοὺς γονεῖς σου τίμα καὶ τοὺς  
 πλησιεστάτους συγγενεῖς, ἐκ δὲ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων κάμνε  
 φίλον ἐκείνον, ὅστις εἶναι ἄριστος εἰς τὴν ἀρετὴν. Προτίμα δὲ  
 λόγους γλυκεῖς (πρὸς τὸν φίλον σου) καὶ ἔργα ἐπωφελῆ (εἰς  
 αὐτόν), καὶ νὰ μὴ γίνεσαι ἐχθρὸς πρὸς φίλον σου διὰ μικρόν  
 αὐτοῦ παράπτωμα, ἐφ' ὅσον δύνασαι καὶ πράττης τοῦτο· διότι  
 ἡ δύναμις κατοικεῖ πλησίον τῆς ἀνάγκης.

Ταῦτα μὲν γινώριζε ὅτι οὕτως ἔχουσι, συνήθιζε δὲ νὰ εἶσαι  
 κύριος τῶν ἐξῆς· πρῶτα πρῶτα μὲν τῆς κοιλίας καὶ τοῦ ὕπνου  
 καὶ τῶν ἀφροδισίων καὶ τοῦ θυμοῦ. Ποτὲ δὲ μὴ πράξης  
 αἰσχρόν τι μήτε μετ' ἄλλου, μήτε κατ' ἰδίαν τὸν ἑαυτόν σου  
 δὲ μάλιστα πάντων τῶν ἄλλων ἐντρέπου.

Ἔπειτα νὰ ἀσκήσῃ τὴν δικαιούσῃν καὶ ἔργῳ καὶ λόγῳ καὶ  
 νὰ συνηθίζῃς εἰς μηδεμίαν περίστασιν ἀπερισκέπτως νὰ λέγῃς  
 ἢ νὰ πράττης, ἀλλὰ γινώριζε μὲν ὅτι εἰς πάντας τοὺς ἀνθρώ-  
 πους εἶναι πεπρωμένον νὰ ἀποθάνουν, τὰ χρήματα δὲ συνήθως  
 ἄλλοτε μὲν ἀποκτῶσιν οἱ ἄνθρωποι, ἄλλοτε δὲ χάνουσιν  
 αὐτά. Ὅσα δὲ κακὰ οἱ ἄνθρωποι ἔχουσιν ἐξ ἀνωτέρας βίας, ὅσον  
 μέρος ἐκ τούτων ἔχεις, ὑπόφερε αὐτὰ καὶ μὴ ἀγανάκτει, νὰ  
 θεραπεύῃς δ' αὐτὰ πρέπει καθ' ὅσον δύνασαι, σκέπτου δὲ  
 τοῦτο, ὅτι εἰς τοὺς ἀγαθοὺς ἡ μοῖρα δὲν δίδει πολὺ μέρος ἐκ  
 τούτων τῶν κακῶν.

Πολλοὶ δὲ λόγοι, κακοὶ καὶ καλοὶ, εἰς τοὺς ἀνθρώπους προσ-  
 πίπτουν, τοὺς ὁποίους μήτε μετὰ θαυμασμοῦ νὰ ἀποδέχεσαι,  
 μήτε νὰ ἀπορρίπτῃς, ψευδὸς δὲ τι ἂν λέγεται μετὰ πραότη-  
 τος ν' ἀκούῃς, ὅπερ δὲ θὰ σοι εἴπω, νὰ ἐφαρμόζῃς εἰς πᾶσαν  
 περίστασιν, δηλαδή κανεῖς ποτὲ νὰ μὴ σὲ παραπείσῃ εἴτε διὰ  
 λόγων εἴτε δι' ἔργων μήτε νὰ πράξῃς μῆδὲ νὰ εἴπῃς τι, τὸ  
 ὁποῖον δὲν εἶναι ὠφέλιμον εἰς σέ.

Πρὸ πάσης δὲ πράξεώς σου νὰ σκέπτεσαι, ἵνα μηδεμία σου  
 πράξις γίνεται ἀνοήτως· δυστυχοὺς ἀνθρώπου ἴδιον εἶναι νὰ  
 πράττῃ καὶ νὰ λέγῃ ἀνόητα· ἀλλὰ νὰ ἐκτελῇς αὐτά, τὰ ὁ-  
 ποῖα κατόπιν λύπην, δὲν θὰ σοῦ προξενήσουν. Νὰ μὴ πρᾶτ-  
 τῇς δὲ τίποτε, τὸ ὁποῖον ἀγνοεῖς, ἀλλὰ διδάσκου, ὅσα ἔχεις  
 καθήκον νὰ γινώριζῃς, καὶ οὕτω θὰ ζήσῃς βίον τερπνότερον.  
 Καθῆκόν σου δ' εἶναι νὰ μὴ ἀμελῇς τῆς ὑγείας τοῦ σώμα-  
 τος, ἀλλὰ καὶ ποτοῦ καὶ φαγητοῦ καὶ γυμνασίου νὰ κάμνῃς  
 χρῆσιν μὲ μέτρον· μέτρον δ' ἐννοῶ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δὲν θὰ  
 σοῦ προξενήσῃ λύπην. Συνήθιζε δὲ νὰ ἔχῃς καθάρειον καὶ  
 λιτὴν διαίταν καὶ πρόσεχε νὰ μὴ πράττης πᾶν ὅ,τι ἐπαύρει  
 φθόνον· μὴ δαπανῶν ἀσκοπῶς ὅπως πράττουν οἱ ἀμαθεῖς τῶν  
 καλῶν, μῆδὲ φιλάργυρος νὰ εἶσαι, τὸ μέτριον δὲ εἰς πάντα  
 εἶναι τὸ ἄριστον.

Πρᾶττε δὲ ταῦτα, ὅσα δὲν θὰ σὲ βλάψουν, σκέπτου δὲ πρό  
 πάσης πράξεώς σου.

## στοιχείωσιν περιέχοντα τῆς τελειοτάτης τῶν Πυθαγορείων φιλοσοφίας.

- 40 Μῆδ' ὕπνον μαλακοῖσιν ἐπ' ὄμμασι προσδέξασθαι,  
 πρὶν τῶν ἡμερινῶν ἔργων τρεῖς ἕκαστον ἐπελθεῖν,  
 «πῇ παρέβῃ; τί δ' ἔρεξα; τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθῃ;»  
 ἀρξάμενος δ' ἀπὸ πρώτου ἐπέξειθι καὶ μετέπειτα  
 δειλὰ μὲν ἐκπρήξας ἐπιπλήσσο, χρηστὰ δὲ τέρπευ.  
 45 Ταῦτα πόνει, ταῦτ' ἐκμελέτα, τούτων χρὴ ἔρᾶν σε·  
 ταῦτά σε τῆς θείης ἀρετῆς εἰς ἔχνηα θήσει  
 ναὶ μὰ τὸν ἀμετέρα ψυχᾷ παραδόντα τετρακτύν,  
 παγὰν ἀενάου φύσεως.  
 Ἄλλ' ἔρχε· ἐπ' ἔργον,  
 θεοῖσιν ἐπενεχόμενος τελέσαι· τούτων δὲ κρατήσας  
 50 γινώσκει ἀθανάτων τε θεῶν θνητῶν τ' ἀνθρώπων  
 σύστασιν, ἥ τε ἕκαστα διέρχεται, ἥ τε κρατεῖται,  
 γνώσῃ δ', ἥ θέμις ἐστὶ, φύσιν περὶ παντός ὁμοίην,  
 ὥστε σε μήτε ἀελλπ' ἐλπίζειν μήτε τι λήθειν·  
 γνώσῃ δ' ἀνθρώπους αὐθαίρετα πῆματ' ἔχοντας  
 55 τλήμονας, οἳ τ' ἀγαθῶν πέλας ὄντων οὗτ' ἐσορῶσιν  
 οὔτε κλύουσι, λύσιν δὲ κακῶς παῦροι συνᾶσιν.  
 Τοίῃ μοῖρ' αὐτῶν βλάπτει φρένας· ὡς δὲ κύλινδροι  
 ἄλλοτ' ἐπ' ἄλλα φέρονται ἀπείρονα πῆματ' ἔχοντες·  
 λυγρὰ γὰρ συνοπαδὸς Ἔρις βλάπτουσα λέληθεν  
 60 σύμφυτος, ἣν οὐ δεῖ προάγειν, εἰκοντα δὲ φεύγειν.  
 Ζεῦ πάτερ, ἥ πολλῶν κε κακῶν λύσειας ἅπαντας,  
 εἰ πᾶσιν δείξαις οἷω τῷ δαίμονι χρωῖνται.  
 Ἀλλὰ σὺ θάρσει, ἐπεὶ θεῖον γένος ἐστὶ βροτοῖσιν,  
 οἷς ἱερὰ προσφέρουσα φύσις δείκνυσιν ἕκαστα,  
 65 ὧν εἰ σοὶ τι μέτεστι, κρατήσεις ὧν σε κελεύω,  
 ἐξακέσας ψυχὴν δὲ πόνων ἀπὸ τῶνδε σαώσεις.  
 Ἄλλ' εἴργου βρωτῶν, ὧν εἵπομεν, ἐν τε καθαρμοῖς  
 ἐν τε λύσει ψυχῆς κρίνων καὶ φράζου ἕκαστα,  
 ἡνίοχον γνώμην στήσας καθύπερθεν ἀρίστην.  
 70 Ἦν δ' ἀπολείψας σῶμα ἐς αἰθέρ' ἐλεύθερον ἔλθῃς,  
 ἔσσειαι ἀθάνατος, θεὸς ἄμβροτος, οὐκέτι θνητός.

Μῆδὲ νὰ δέχεσαι εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τὸν γλυκὺν ὕπνον, πρὶν  
 ἐξετάσῃς τρεῖς ἕκαστον τῶν ἡμερινῶν σου ἔργων «τί (κακόν)  
 ἔπραξα; τί (καλόν) ἔπραξα; τί ἔπρεπε νὰ πράξω καὶ δὲν τὸ  
 ἔπραξα;» ἀρχίσας δ' ἀπὸ τοῦ πρώτου ἔργου σου νὰ ἐξετάζῃς  
 πάντα κατὰ σειράν καὶ μετέπειτα δι' ὅσα μὲν κακῶς ἔπρα-  
 ξες μέμφου τὸν ἑαυτόν σου, διὰ δὲ τὰς χρηστὰς πράξεις σου  
 τέρπου. Ταῦτα τὰ παραγγέλματα προσπάθει νὰ ἐφαρμόζῃς,  
 εἰς ταῦτα νὰ ἀσκήσῃς, αὐτὰ πρέπει ν' ἀγαπᾷς· αὐτὰ θὰ σοῦ  
 δεῖξουν τὴν ὁδὸν τὴν ἀγουσαν εἰς τὴν θείαν ἀρετὴν· ναὶ μὰ  
 τὸν ἐμφυτεύσαντα εἰς τὴν ψυχὴν ἡμῶν τὴν τετρακτύν, τὴν  
 πηγὴν τῆς αἰωνίας φύσεως.

Ἀρχίζει λοιπὸν τὸ ἔργον σου, ἀφ' οὗ πρῶτον ζητήσῃς παρὰ  
 τῶν θεῶν ἐν τῇ προσευχῇ σου νὰ σ' ἐνισχύσωσι νὰ φέρῃς αὐτὸ  
 εἰς αἴσιον τέλος. Ὅταν δὲ κατέχῃς τὰ παραγγέλματα ταῦτα,  
 τότε θὰ γνωρίσῃς καὶ τῶν θείων καὶ τῶν ἀνθρωπίνων τὴν  
 σύστασιν, μέχρι τίνος σημείου παρέρχονται ἕκαστα καὶ μέχρι  
 τίνος διατηροῦνται, θὰ γνωρίσῃς δ' ἐπίσης, ἐφ' ὅσον εἶναι  
 ἐπιτετραμμένον, ὅτι ἡ φύσις ἐν παντὶ εἶναι ὁμοία πρὸς ἑαυτήν,  
 ὥστε μήτε τ' ἀνέλπιστα νὰ ἐλπίζῃς μήτε νὰ σὲ διαφεύγῃ τι·  
 θὰ γνωρίσῃς δ' ἀκόμη ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἔχουν συμφοράς, τὰς  
 ὁποίας αὐτοὶ οἱ ἴδιοι παρασκευάζουν εἰς ἑαυτοὺς οἱ ταλαίπωροι,  
 οἵτινες, ἐν ᾧ τὰ ἀγαθὰ εἶναι πλησίον τῶν οὕτε τὰ βλέπουν  
 οὔτε τὰ ἀκούουν, ὀλίγοι δ' ἐξ αὐτῶν τὸν τρόπον τῆς ἀπὸ τῶν  
 κακῶν ἀπαλλαγῆς γινωρίζουν.

Τοιαύτῃ μοῖρα βλάπτει τὰς φρένας αὐτῶν ὡς κύλινδροι δὲ  
 κυλίνονται ἄλλοτ' ἐδῶ καὶ ἄλλοτ' ἐκεῖ ἀπείρους συμφοράς  
 ἔχοντες· διότι ἡ ὀλεθρία Ἔρις, ἣτις εἶναι προσκεκολλημένη  
 εἰς αὐτοὺς, συνοδεύουσα βλάπτει αὐτοὺς χωρὶς νὰ τὸ ἐννοοῦν,  
 ταύτην δὲ δὲν πρέπει νὰ ἐκτραχύνωμεν, ἀλλ' ὑποχωροῦντες  
 ν' ἀποφεύγωμεν.

Ζεῦ πάτερ, ἀναμφιβόλως ἡμπορεῖς ν' ἀπαλλάξῃς ἀπὸ πολλῶν  
 κακῶν ὅλους ἐν γένει τοὺς ἀνθρώπους, ἐὰν δείξῃς εἰς ὅλους  
 ποῖαν ψυχὴν ἔχουν. Ἀλλὰ σὺ ἔχε θάρρος, ἀφ' οὗ θείαν ἔχει  
 τὴν καταγωγὴν τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ  
 ἱερὰ φύσις, ἀποκαλύπτουσα δεικνύει ἕκαστα, ἐὰν δ' αὕτη σοὶ  
 ἀποκαλύψῃ αὐτά, θὰ γίνῃς κάτοχος τῶν παραγγελλμάτων  
 μου, θεραπεύσας δὲ τὴν ψυχὴν σου θὰ σώσῃς αὐτὴν ἀπὸ τού-  
 των τῶν κακῶν.

Ἄλλ' ἄπεχε ἀπὸ τῶν τροφῶν, περὶ ὧν εἵπομεν, μετὰ κρίσεως  
 ἐκτελῶν ὅσα συντελοῦσιν εἰς καθάρσιν καὶ ἀπελευθέρωσιν τῆς  
 ψυχῆς καὶ σκέπτου περὶ ἐκάστου ἔχων ὡς ἡνίοχον τὴν ἐξ  
 ὕψους ἀρίστην γνώμην. Ἄν δὲ καταλιπὼν ἐν τῇ γῇ τὸ σῶμα  
 ἔλθῃς εἰς τὸν ἐλεύθερον αἰθέρα, τότε θὰ εἶσαι ἀθάνατος, θεὸς  
 ἀφθαρτος, οὐχὶ δὲ πλέον θνητός.

Μετάφρασις: Ἐμμ. Παντελάκης, Ἐκδ. Πάπυρος